

עברית כשפה שניה לתלמידים דוברי ערבית

נתוני תשע"ז

תסרי תשע"ח, אוקטובר 2017

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת גן, 5252006 • טלפון: 03-5205555, פקס: 03-5205509

דוא"ל: rama@education.gov.il, אתר: <http://rama.education.gov.il>

תוכן עניינים

7	פתח דבר
8	1. רקע
9	1.1 עקרונות הוראת העברית כשפה שנייה בבתי ספר דוברי ערבית
10	2. עברית לדוברי ערבית בבית הספר היסודי
10	2.1 אוכלוסיית המחקר
10	2.2 המדגם
11	2.3 כלי המחקר
13	2.4 שיטת המחקר
13	2.5 המשתתפים במבחן בעברית ובשאלון לתלמיד
14	2.6 המשתתפים בשאלון למורה
14	2.7 סולם הציונים
15	2.8 קביעת תקנים ורמות בקיאות
19	3. הישגים בקרב כלל דוברי הערבית
19	3.1 הישגים במבחן בעברית
24	3.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגדר
27	3.3 הישגים במבחן בעברית, לפי רקע חברתי-כלכלי
32	4. הישגים במבחן בעברית במגזרים דוברי הערבית
32	4.1 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר
37	4.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומגדר
40	4.3 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי
44	4.4 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומחוז גיאוגרפי
46	5. הישגים במבחן בעברית, לפי נושאים
48	6. סיכום הממצאים מפרקי הישגים
51	7. לימודי השפה העברית – עמדות תלמידים
51	7.1 עמדות תלמידים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על
54	7.2 דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר
58	7.3 שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
61	7.4 חשיפה לעברית בסביבה הקרובה
63	7.5 מסוגלות עצמית בשפה העברית
66	7.6 תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית
69	7.7 הנאה ועניין בלימוד השפה העברית

72.....	7.8 סיכום הממצאים מפרק עמדות תלמידים
74.....	8. הוראת השפה העברית – עמדות מורים
74.....	8.1 עמדות מורים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על
77.....	8.2 טיפוח מיומנות בשפה העברית
81.....	8.3 שיח בעברית במהלך השיעורים
84.....	8.4 שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
88.....	8.5 שימוש בחומר כתוב
91.....	8.6 טיפוח עבודת צוות של מורים
94.....	8.7 גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר
97.....	8.8 סיכום הממצאים מפרק עמדות מורים
99.....	נספחים

רשימת לוחות

- 12:1: המשקל היחסי של כל תחום במבחן מתוך הציון הכולל
- 13:2: גודלי המדגם ושיעורי ההשתתפות בקרב כלל דוברי הערבית ולפי מגזר
- 15:3: רמות הבקיאות ותיאור הידע והמיומנויות של התלמידים בכל רמת בקיאות
- 20:4: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, כלל דוברי הערבית
- 24:5: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר
- 28:6: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי רקע חברתי-כלכלי
- 33:7: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר
- 37:8: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מגזר
- 42:9: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
- 45:10: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי
- 55:11: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז
- 59:12: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז
- 62:13: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז
- 64:14: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז
- 66:15: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז
- 69:16: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז
- 71:17: קושי במקצועות העברית יותר במקצועות אחרים – נתוני ההיגד על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז
- 78:18: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
- 81:19: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז
- 85:20: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז
- 89:21: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
- 92:22: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
- 96:23: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – נתוני ההיגדים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז, לפי מגזר
- 99:24: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
- 101:25: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי
- 102:26: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי
- 103:27: פערים בהישגים במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז בחלוקה לנושאים, במונחי סטיות תקן
- 104:28: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – ממוצע וסטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר
- 106:29: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות לפי מגזר, רקע חברתי כלכלי ומגזר
- 108:30: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולמגזר

109	לוח 31: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולרקע חברתי כלכלי.....
110	לוח 32: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למחוזות ולמגזר.....
111	לוח 33: מספר התלמידים המשיבים לשאלון העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
112	לוח 34: נתוני המדד המסכם דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר על פי דיווחי תלמידים, בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר*.....
114	לוח 35: נתוני המדד המסכם שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
115	לוח 36: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
115	לוח 37: נתוני המדד המסכם מסוגלות עצמית בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
116	לוח 38: קושי במקצועות העברית יותר במקצועות אחרים - על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
116	לוח 39: נתוני המדד המסכם תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
117	לוח 40: נתוני המדד המסכם הנאה ועניין בלימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
117	לוח 41: מספר המורים המשיבים לשאלות העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
118	לוח 42: נתוני המדד המסכם טיפוח מיומנות בשפה העברית על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
119	לוח 43: נתוני המדד המסכם שיח בעברית במהלך השיעורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
120	לוח 44: נתוני המדד המסכם שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
121	לוח 45: נתוני המדד המסכם שימוש בחומר כתוב על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ו, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
122	לוח 46: נתוני המדד המסכם טיפוח עבודת צוות של מורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....
123	לוח 47: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר.....

רשימת תרשימים

- תרשים 1: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, כלל דוברי הערבית 20
- תרשים 2: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית 21
- תרשים 3: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות, כלל דוברי הערבית 23
- תרשים 4: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ... 23
- תרשים 5: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי מגדר 25
- תרשים 6: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ומגדר 26
- תרשים 7: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ז 26
- תרשים 8: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי רקע חברתי-כלכלי 29
- תרשים 9: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי 30
- תרשים 10: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי בשנים תשע"ד-תשע"ז .. 31
- תרשים 11: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי מגדר 33
- תרשים 12: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגדר 34
- תרשים 13: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ומגדר 36
- תרשים 14: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ז 36
- תרשים 15: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגדר ולפי מגדר 38
- תרשים 16: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגדר ולמגדר 39
- תרשים 17: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי 42
- תרשים 18: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגדר ולרקע חברתי כלכלי 43
- תרשים 19: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגדר ולפי מחוז גיאוגרפי 45
- תרשים 20: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ז בחלוקה לנושאים, בין תלמידים מהמגזר הערבי לבין תלמידים מהמגזר הבודאי והדרוזי, במונחי סטיות תקן 46
- תרשים 21: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ז בחלוקה לנושאים, בין בנות ובנים, במונחי סטיות תקן 47
- תרשים 22: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגדר 53
- תרשים 23: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז 55
- תרשים 24: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז 57
- תרשים 25: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז 59
- תרשים 26: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז 60
- תרשים 27: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז 64
- תרשים 28: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז 65
- תרשים 29: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז 67
- תרשים 30: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז 68
- תרשים 31: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז 70
- תרשים 32: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז 71

76	תרשים 33: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר
78	תרשים 34: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
80	תרשים 35: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז
82	תרשים 36: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז
83	תרשים 37: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז
85	תרשים 38: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז
87	תרשים 39: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז
89	תרשים 40: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
90	תרשים 41: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז
92	תרשים 42: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז
93	תרשים 43: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז
95	תרשים 44: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) פועלת להטמעת תרבות של "מדידה בשירות הלמידה" – מדידה המיועדת לתמוך בשיפור מתמיד של הלמידה, בהלימה לחזון מערכת החינוך וליעדים הלימודיים שהיא מציבה.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה בהערכת השליטה בשפה העברית כשפה שנייה בקרב תלמידים דוברי ערבית בשלב סיום בית הספר היסודי (כיתה ו'). המחקר, המתקיים זו השנה הרביעית, מאפשר לעקוב אחר מגמות ושינויים בתחום העברית כשפה שנייה לאורך זמן ולנטר אותם, ברמה הארצית והמגזרית.

הערכת העברית כשפה שנייה מתמקדת בשני היבטים עיקריים – הישגים לימודיים וההקשר שבו מתקיימת הלמידה בבתי הספר. נוסף על כך, נבדקות במחקר עמדות התלמידים כלפי לימוד השפה העברית ומידת חשיפתם לשפה זו מחוץ לבית הספר. מידע רחב זה (לצד מידע ממקורות נוספים) נועד לסייע למובילי תחום הדעת במערכת החינוך לבצע ניטור של התהליך הלימודי ותוצריו, כדי לשפר את ההוראה ולחזק את הלמידה.

מבחן ההישגים נועד לבדוק באיזו מידה עומדים התלמידים בדרישות תכנית הלימודים להוראת העברית כשפה שנייה בסיום בית הספר היסודי. מטלות המבחן עסקו בשלוש אופניויות השפה – האזנה, הבעה בכתב וקריאה. הטקסטים ויחידות השיח נבחרו כך שיתאימו לילדים מהמגזרים דוברי הערבית מבחינה תרבותית, ויהיו עשירים במידה שמאפשרת רבדים שונים של הבנה. למחקר נבחרו תלמידי כיתה ו' כאוכלוסייה הנבדקת מתוך התפיסה כי בשלב זה של הלמידה קיימת תשתית טובה דיה של הבנה והבעה, כדי שאפשר יהיה לעמוד על איכותה. בה בעת, זוהי נקודת זמן מספיק מוקדמת לצורך התערבויות פדגוגיות לשיפור ולצמצום פערים.

שאלוני התלמידים והמורים נועדו לספק תמונת מצב מפורטת בנוגע להיבטים שונים של הוראת השפה העברית בבתי הספר. השאלון למורים כלל שאלות והיגדים שעסקו בדרכי ההוראה בכיתה, בקהילת המורים בבית הספר ובצרכים של המורים להתמקצעות בתחום הדעת ולשיפור הוראתו. השאלון לתלמידים כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה הערבית ועסקו בעמדות התלמידים כלפי השפה העברית, במסוגלת העצמית שלהם בהקשר של השפה העברית, בחשיפה לשפה מחוץ לכותלי בית הספר ובשיעורי העברית בבית הספר.

לאוריינות ובקיאיות בשפה העברית חשיבות עליונה לקידום שילובם של דוברי הערבית בחברה ובכלכלת ישראל. השפה העברית היא השפה שעל בסיסה מתנהלים רוב מוסדות המדינה, כלי התקשורת והחיים הכלכליים-חברתיים בכללם. מחקרים מראים כי שליטה לא מספקת בשפה העברית היא חסם שמציב קושי רב בהשתלבות באקדמיה ובשוק העבודה. אנו מקווים שהתובנות העולות מנתוני המחקר יסייעו למערכת החינוך לחזק את שליטתם של התלמידים מהמגזרים דוברי הערבית בשפה העברית, ובכך לסייע לכל ילדה וילד בישראל למצות את מיטב יכולתם ולהביא לידי צמצום פערים בחברה הישראלית.

מחקר זה הוא פרי עבודה מקצועית וקפדנית של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: ועדת ההיגוי בתחום הדעת (שכללה את המפמ"רים, אנשי אקדמיה, נציגים ממטה המשרד ומדריכים ומורים ממגזרים שונים); גופים זכייניים – מטח (פיתוח המבחנים), טלדור (תפעול המבחנים) והמרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים).

ב ב ר כ ה ,

ד"ר חגית גליקמן

ח. אֶלְפִּיָּאן

מנכ"לית ראמ"ה

1. רקע

העברית היא השפה העיקרית והרווחת בישראל. בשפה זו מתנהלים רוב מוסדות המדינה, וגופים ציבוריים ופרטיים רבים עושים בה שימוש שוטף. זו השפה שבה מלמדים במוסדות להשכלה גבוהה, האוניברסיטאות וחלק גדול מהמכללות. מרבית כלי התקשורת הכתובה והאלקטרונית המרכזיים (רדיו, טלוויזיה, אינטרנט) הם בעברית וזו השפה הרווחת בחיי היומיום ברחוב, בשלטי חוצות, בקניונים ועוד. השליטה בשפה העברית היא אפוא תנאי הכרחי להשתלבות בחברה הישראלית, בחיי היום יום, במוסדות ההשכלה הגבוהה ובשוק העבודה. מובן מאליו שחשוב שכל אזרחי המדינה ישלטו היטב בעברית וירכשו מיומנויות אורייניות כגון קרוא וכתוב, הבנת הנשמע ויכולת לדבר ולתקשר בעברית.

עבור החברה דוברת הערבית השפה העברית היא במעמד של שפה שנייה. בניגוד לשפה זרה, שפה שנייה היא שפה שאליה נחשפים בסביבה הרחבה מחוץ לכותלי בית הספר והיישוב ובהקשרים מגוונים של החיים בחברה.

בשל החשיבות של רכישת השפה ושל השליטה בה, מקצוע העברית הוא מקצוע חובה בבתי ספר דוברי ערבית. הוראתו מתחילה באופן רשמי, במגזר הערבי והבדואי, בכיתה ג', בהיקף של 4-5 שעות שבועיות, ובמגזר הדרוזי בכיתה ב' בהיקף של 2 שעות שבועיות והחל מכיתה ג' בהיקף של 5 שעות שבועיות. הוראת השפה נמשכת לאורך כל שנות הלימוד עד בחינת הבגרות בכיתה י"ב (בהיקף של 3 יח"ל או 5 יח"ל)¹. בשנים האחרונות החלה לפעול במערכת החינוך תכנית "עברית על הרצף". מטרת התכנית היא לחזק את שליטת התלמידים בשפה העברית הדבורה. התכנית מופעלת במתכונת של רצף גילאי החל משלב החינוך בגיל הרך (גן חובה) ועד סיום התיכון (יא').

במערכת החינוך קיים פיקוח נפרד על הוראת השפה העברית לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית במגזרים הערבי והבדואי ובמגזר הדרוזי. כך, קיימות גם תכניות לימודים שונות במגזרים השונים המותאמות לצרכים השונים של כל מגזר (יצירות ספרותיות ייעודיות וכד'). תכנית הלימודים החדשה בעברית לבתי הספר במגזרים הערבי והבדואי פורסמה בשנת 2011 ([למעבר לפרסום לחץ כאן](#)). תכנית הלימודים של המגזר הדרוזי אושרה בקיץ 2015, כך שהטמעתה החלה בשנת הלימודים תשע"ו. תכניות הלימודים השונות מביאות לידי ביטוי את מדיניות המשרד בנוגע להוראת השפה העברית כשפה שנייה במגזרים השונים, ואת התפיסה הדומה המדגישה את ההיבט התקשורתי של השפה.

---

¹ פרטי התכנית מתוארים בחוזר מנכ"ל תשעה/א1, בסעיף 9.7-15 "עברית על הרצף – תכנית משרד החינוך לשיפור שליטת תלמידי החברה הערבית בשפה העברית המדוברת".

1.1 עקרונות הוראת העברית כשפה שנייה בבתי ספר דוברי ערבית

מדיניות משרד החינוך בנושא הוראת השפה העברית כשפה שנייה נוגעת לארבע אופנויות השפה: כתיבה, דיבור, האזנה וקריאה. הוראתם אמורה לשלב תכנים הלקוחים מ"עולמות שיח" ומסוגות מגוונות. אלה הם עולמות השיח המוגדרים בתכנית: (1) תקשורת בין-אישית; (2) תקשורת המונים; (3) שיח עיוני; (4) ספרות. סוגות הטקסט מגוונות ומתאמות לעולמות השיח האלה: (1) טקסטים שמוסרים מידע ותיאורים; (2) טקסטים למטרות שכנוע (כמו פרסומות); (3) טקסטים למטרות הפעלה (כמו הנחיות והוראות); (4) טקסטים למטרות סיפור.

הקניית הדקדוק נעשית בהדרגה תוך כדי החשיפה לטקסטים באופנויות השונות, מתוך דגש על הפונקציונאליות של המבנים השונים בהקשרים שבהם הם נלמדים. בתחום הקריאה מושם דגש על מיומנויות אלו: הבנת המשמעות הגלויה, הבנת המשמעות הסמויה, קישור ויישום של רעיונות ומידע והערכת התוכן של הטקסט.

2. עברית לדוברי ערבית בבית הספר היסודי

מטרת המחקר היא לעקוב לאורך זמן אחר היבטים שונים הקשורים בהוראת מקצוע העברית בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית. המחקר מתמקד בשני היבטים עיקריים – הישגים לימודיים וההקשר שבו מתקיימת הלמידה בבתי הספר. המחקר נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד ומאז הוא מתקיים מדי שנה באופן שמאפשר לבחון ברמה הארצית והמגזרית בלבד (ולא ברמה הבית ספרית) אם קיימות מגמות של השתנות בתחום דעת זה, ואם כן – מה כיוון השינויים ומה גודלם.

2.1 אוכלוסיית המחקר

אוכלוסיית המטרה היא כלל התלמידים הלומדים בכיתות ו' בבתי ספר דוברי ערבית בחינוך הרגיל. מתוך אוכלוסיית המטרה נבנתה מסגרת הדגימה וממנה נדגמו בתי הספר והכיתות שהשתתפו במחקר. לא נכללו במסגרת הדגימה בתי ספר במזרח ירושלים, בתי ספר של החינוך המיוחד וכיתות חינוך מיוחד בבתי ספר רגילים.

תלמידי כיתה ו' נבחרו לאוכלוסייה הנבדקת מתוך התפיסה כי בשלב זה של הלמידה קיימת תשתית שפתית טובה דיה של הבנה והבעה, כדי שאפשר יהיה לעמוד על איכותה. בה בעת, זוהי נקודת זמן מספיק מוקדמת כדי לאתר מוקדי קושי ולעצב התערבויות פדגוגיות לשיפור השפה ולצמצום פערים.

2.2 המדגם

המחקר הועבר בקרב מדגם ארצי מייצג של בתי ספר, תלמידים ומורים. מאחר שמטרת המחקר היא להעריך את הוראת השפה ברמה הארצית וברמות המגזריות ולא ברמה הבית ספרית, הרי שאין צורך להעריך את כלל בתי הספר ואפשר להסתפק במדגם של תלמידים ומורים שמייצג את האוכלוסייה על גווניה השונים.

התלמידים במחקר נדגמו בשני שלבים במדגם אשכולות רב-שכבתי. בשלב הראשון נדגמו למחקר 198 בתי ספר, ובשלב השני בכל בית ספר נדגמה באופן אקראי כיתה (או שתי כיתות) משכבת כיתות ו'. במדגם המורים נכללו מורי העברית בבתי הספר שנדגמו. המדגם נבנה כך שהוא מייצג את אוכלוסיית המחקר שהוגדרה לעיל.

טרם ערכית המדגם חולקה אוכלוסיית המחקר (בתי הספר) לשכבות דגימה, ונדגמו בתי ספר בשיעור דומה לשיעורם באוכלוסייה. זאת למעט מקרים שבהם הוחלט לדגום דגימה מוגברת של קבוצות אוכלוסייה מסוימות שהן קטנות מאוד. המשתנים שעל פיהם נקבעו שכבות הדגימה ושעל פיהם דגמו היו המגזר (ערבי, בדואי, דרוזי), מחוז משרד החינוך (מרכז, ת"א, צפון, דרום, חיפה) וסוג היישוב (יישוב מעורב שגרים בו תושבים דוברי עברית ודוברי ערבית יחד, או יישוב לא מעורב שגרים בו תושבים דוברי ערבית בלבד). שכבות אלו תוכננו כך שיביאו בחשבון את השונות הקיימת באוכלוסיות דוברות הערבית בארץ ולפיכך יאפשרו להפיק מידע תקף שיהיה רלוונטי למקבלי ההחלטות השונים במשרד.

2.3 כלי המחקר

כלי המחקר היו מבחן הישגים ושאלון עמדות לתלמידי כיתות ו' ושאלון למורי העברית המלמדים בבתי הספר שנדגמו. בדוח זה מוצגים נתונים מקרב מורי כיתות ו' (בין שהם מלמדים את הכיתה שנדגמה ובין שלא).

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) פיתחה את כלי המחקר בליווי מובילי תחום הדעת במשרד החינוך ובשיתוף מומחים נוספים להוראת העברית כשפה שנייה, כמפורט בהמשך.

מבחן הישגים לתלמידים:

מבחן ההישגים פותח בליווי ועדת היגוי, שהיו חברים בה, נוסף על המומחים לפיתוח מבחנים מראמ"ה, המפמ"רים להוראת מקצוע העברית במגזר הערבי ובמגזר הדרוזי (או נציגיהם), נציגי ועדות המקצוע בשני המגזרים, אנשי אקדמיה המומחים לרכישת שפה שנייה או להוראת העברית בקרב דוברי ערבית ומדריכים ומורים להוראת המקצוע מאזורים שונים בארץ. תפקידיה של הוועדה היו להגדיר את מסגרת מבחן ההישגים, לגבש מפרט למבחן, ללוות את הליך הפיתוח של המבחן ולבצע בקרה שוטפת שתבטיח כי המבחן עומד בסטנדרטים של תוקף תוכן.

בשלב הראשון, ניסחה הוועדה מפרט המתאר את התחומים הנבדקים במבחן ואת המשקל היחסי שניתן לכל תחום (המפרט מפורסם באתר ראמ"ה). המפרט הסתמך על תכנית הלימודים לעברית כשפה שנייה בבתי הספר הערביים לכיתות ג'-י"ב, על תוכנית הלימודים בשפה העברית לחינוך הדרוזי לכיתות ב'-י"ב מדיניות ההוראה כפי שהציגו בוועדה מובילי תחום הדעת. המפרט נוסח כך שיתאים ליעדי ההוראה המשותפים בכל המגזרים.

בשלב השני, פותח מבחן בהלימה למפרט שהוגדר. ראמ"ה פיתחה את המבחן באמצעות צוות מקצועי מהמרכז לטכנולוגיה חינוכית (מטח). צוות הפיתוח כלל מומחים לשפה העברית ומורים ומדריכים לעברית במגזרים דוברי הערבית.

המבחן הועבר בשני נוסחים חופפים חלקית, כאשר כל תלמיד נבחן בנוסח אחד בלבד שהוקצה לו באקראי. מטלות המבחן עסקו בשלוש אופנויות השפה – האזנה, כתיבה וקריאה. הטקסטים ויחידות השיח נבחרו כך שיתאימו לתלמידים מהמגזרים דוברי הערבית מבחינה תרבותית, ויהיו עשירים דיים כדי לאפשר ממדי הבנה שונים, בהתאם לציפיות המוגדרות בתכניות הלימודים. להלן פירוט התחומים שנבדקו במבחן:

- 1. הבנת הנשמע** – התחום נבדק באמצעות יחידות שיח קצרות שהושמעו לתלמידים מתוך תקליטור. ליחידות השיח נלוו שאלות שעליהן התבקשו התלמידים להשיב.
- 2. דיוק בקריאה** – התחום נבדק באמצעות משפטים המושמעים לתלמידים ובאמצעות משפטים כתובים וזיהוי מילות מטרה. בזיהוי מילות המטרה נדרשה תשומת לב הן לעיצורים והן לניקוד.

3. **הבנת הנקרא – התחום נבדק באמצעות יחידות שיח קצרות (מילים ומשפטים) באמצעות טקסט קצר** לא רציף ובאמצעות טקסט רציף שאורכו 280 מילים. הטקסטים היו מעולמות שיח שונים (ספרותי, עיוני, תקשורת המונים) ומסוגות שונות (סיפור, מידע, מפעיל). כל תלמיד שהשתתף במחקר קרא טקסט קצר לא רציף אחד וטקסט רציף אחד. כל טקסט לווה בשאלות אשר ייצגו ממדי הבנה שונים: הבנת המשמעות הגלויה בטקסט / איתור מידע; הבנת המשתמע מתוך הטקסט / פרשנות והיסק; יישום הערכה וביקורת.

4. **ידע לשוני – תחום זה נבדק לרוב בתוך ההקשר הטקסטואלי ותוך הדגשת ההיבט הפונקציונאלי של** הלשון. שאלות הלשון בדקו הכרת מבנה תקיין של משפט, התאמה במין ובמספר בין שמות עצם, פעלים ושמות תואר ועוד.

5. **הבעה בכתב – תחום זה נבדק באמצעות משימת כתיבה של טקסט לכיד באורך של פסקה בת 30** מילים בערך (כחמישה משפטים).

כדי לחשב ציון כולל במבחן, ניתן משקל לכל אחד מהתחומים שנבדקו במבחן. המשקל היחסי של כל אחד מהתחומים מתואר בלוח 1. ועדת ההיגוי קבעה את ערכים אלו באופן שמשקף בקירוב את החלק שמוקצה לכל תחום בהוראה בכיתה ובתכניות הלימודים. יש לשים לב כי המשקל אינו בהכרח זהה לשיעור הפריטים או המשימות בנושא זה במבחן. למשל, מספר המטלות בהבעה בכתב הוא קטן יחסית מאחר שמדובר במטלה מורכבת יחסית שמתאימה לשלב זה של ההתפתחות השפתית של התלמידים. על כן, בסופו של דבר, תחום זה מקבל משקל של 15% מהציון הכולל.

לוח 1: המשקל היחסי של כל תחום במבחן מתוך הציון הכולל

המשקל היחסי של התחום במבחן	התחום
16%	הבנת הנשמע
8%	דיוק בקריאה
41%	הבנת הנקרא
20%	ידע לשוני
15%	הבעה בכתב

שאלונים למורים ולתלמידים:

שאלון למורים: השאלון כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה העברית ועסקו בדרכי ההוראה בכיתה, בגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר, בקהילת המורים בבית הספר ובצרכים של המורים להתמקצעות בתחום הדעת ולשיפור הוראתו.

שאלון לתלמידים: השאלון כלל שאלות והיגדים שנוסחו בשפה הערבית ועסקו בעמדות התלמידים כלפי השפה העברית, במסוגלת העצמית שלהם בהקשר של השפה העברית, בחשיפה לשפה מחוץ לכותלי בית הספר ובשיעורי העברית בבית הספר. התלמידים השיבו על השאלון מיד בסיום המבחן.

2.4 שיטת המחקר

בתי הספר שנדגמו להשתתף במחקר קיבלו על כך הודעה בדצמבר 2016. בהודעה נמסר לבית הספר מספר הכיתה שנדגמה להשתתף במחקר ומידע על פרטי המחקר ועל ההיערכות הנדרשת מבית הספר. המבחן עצמו והשאלון הנלווה לו הועברו בו-בזמן בכל בתי הספר והכיתות שנדגמו בחודש פברואר 2017. העברת המבחן בכיתות נמשכה כשני שיעורים רצופים (כשעה וחצי) ללא לחץ זמן. כל תלמידי הכיתות שנדגמו השתתפו במחקר ובכלל זה תלמידים עם צרכים מיוחדים (תלמידים עם קשיי למידה או תלמידים המקבלים תמיכה מתכנית השילוב). במבחן לא ניתנו התאמות מיוחדות כגון הקראה מאחר שהמבחן בודק מיומנויות כמו היכולת לפענח מילים ומשפטים והיכולת לעבד ולהבין טקסט כתוב באופן עצמאי, ללא תיווך חיצוני.

השאלון למורי העברית הועבר באמצעות סקר טלפוני במהלך החודשים מאי-יוני 2017.

מערך מחקר זה מאפשר להתבונן מערכתית על הוראת השפה העברית בבתי הספר דוברי ערבית ולנטר מגמות לאורך זמן. בפרקים הבאים מוצגים הישגי כלל התלמידים במבחן, הישגי תלמידים מהמגזרים השונים שנבחנו והישגים בפילוח לפי נושאים. כמו כן, מוצגות השוואות הישגים בחתכים השונים של האוכלוסייה, בין השנים שבהם נערך המחקר עד כה, תשע"ד-תשע"ז. פרקי הדוח האחרונים מוקדשים לממצאים העוסקים בעמדות התלמידים, מאפייני המורים ועמדות המורים בנושאים הקשורים בהוראת המקצוע.

2.5 המשתתפים במבחן בעברית ובשאלון לתלמיד

במחקר השתתפו בסך הכול 198 בתי-ספר ו-4,493 תלמידים. בלוח 2 מוצג גודל המדגם הכולל ובחלוקה לפי המגזרים דוברי הערבית ושיעורי ההשתתפות של כל קבוצה במחקר. נתוני ההשתתפות נוגעים לכלל התלמידים שנבחנו והם כוללים תלמידים עם צרכים מיוחדים, כפי שדווח על ידי בית הספר.

לוח 2: גודלי המדגם ושיעורי ההשתתפות בקרב כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

קטגוריה	מספר הנבחים	שיעורי ההשתתפות
כלל דוברי הערבית	4,493	93%
מגזר ערבי	2,700	93%
מגזר בדואי	1,059	92%
מגזר דרוזי	734	94%

המדגם היה מדגם אשכולות רב-שכבתי עם דגימה מוגברת של קבוצות אוכלוסייה מסוימות שהן קטנות מאוד. הנתונים בדוח זה חושבו תוך שימוש במשקלות המתבססים על הסתברויות הדגימה ומתאימים את התפלגות המדגם להתפלגות האוכלוסייה.

2.6 המשתתפים בשאלון למורה

כאמור, השאלון למורי העברית הועבר בחודשים מאי-יוני 2017; השתתפו בו בסך הכול 355 מורים המלמדים עברית בכיתות ו' ב-210 בתי ספר שונים. שיעור ההשתתפות הכללי עומד על 87%.

2.7 סולם הציונים

סולם הציונים במבחן ההישגים בעברית נקבע כך שבשנת הבסיס (תשע"ד) ממוצע הציון הכולל היה 500 נקודות וסטיית התקן 100 נקודות. הציון הכולל בשנים תשע"ה-תשע"ז כוילו לסולם זה, מה שמאפשר להשוות את הישגי התלמידים בין ארבעת המחזורים. חישובים אלו בוצעו תוך שימוש במשקלות הדגימה כך שניתן להתייחס לציון הממוצע במבחן כציון המשקף את כלל אוכלוסיית התלמידים דוברי העברית בכיתה ו'.

פער של 6 נקודות ומעלה בין ממוצע הציונים בתשע"ו לבין ממוצע הציונים בתשע"ז נחשב שינוי של ממש, ופער של 5 נקודות ומטה הוא פער קטן שאינו משמעותי דיו. כלל זה תקף גם לפערים בין ממוצעי קבוצות אוכלוסייה בתוך שנה ובין שנים. בדומה, פער של 4 אחוזים ומעלה בנתוני המדדים, המחושבים משאלוני עמדות תלמידים ומורים, ייחשב לפער של ממש. פערים של 3 אחוזים ומטה מוגדרים כפערים קטנים שאינם מובהקים.

2.8 קביעת תקנים ורמות בקיאות

על מנת לסייע בפירוש תוצאות המבחן הונהג השנה הליך של "קביעת תקנים". הליך קביעת התקנים הוא הליך המקובל במדידה חינוכית ומיושם במערכות מבחנים רחבי היקף שונים ברחבי העולם (כולל המבחנים הבינלאומיים כדוגמת TIMSS, PISA ו-PIRLS).

בהליך כזה נקבעים כמה ערכי סף על גבי סולם הציונים, ועל פיהם מוגדרות רמות בקיאות שונות בתחום הנמדד. קביעת ערכי הסף מתבצעת על-ידי מומחים בתחום הדעת, והיא מבוססת על ניסיונם ועל תפיסותיהם בנוגע לביצוע אופייני או מצופה של תלמידים, ועל נתונים אמפיריים שמתקבלים מביצועיהם של התלמידים בכל שאלה במבחן.

התקנים במבחן זה נקבעו על ידי ועדת מומחים שמנתה 12 מומחים להוראת העברית כשפה שנייה. בין חברי ועדת התקנים נמנו אנשי אקדמיה, מובילי הוראת תחום הדעת מהמגזר הערבי והדרוזי, ומורים המכירים היטב את תכניות הלימודים ואת דרכי ההוראה המקובלות בבתי הספר במגזרים השונים.

על פי החלטות הוועדה, חולק סולם הציונים במבחן ההישגים לשש רמות בקיאות, וכל תלמיד סווג לאחת מן הרמות. רמות הבקיאות הן היררכיות, כך שתלמיד ברמת בקיאות גבוהה יותר יודע לבצע את המתואר בכל רמות הבקיאות הנמוכות יותר.

חשוב לציין שלא כל התלמידים ברמת בקיאות מסוימת דומים ומסוגלים לבצע את כל המתואר באותה רמת בקיאות. כך, תלמיד שמוצב בגבול התחתון של רמת בקיאות צפוי לענות נכונה על 50% מן השאלות ברמה זו, ולעומתו, תלמיד שמוצב קרוב לגבול העליון של רמת הבקיאות צפוי לענות נכונה על שיעור גבוה יותר של שאלות ברמה זו.

תיאור רמות הבקיאות לצד הידע והמיומנויות שהפגינו בדרך כלל התלמידים בכל רמה ורמה מוצגים בלוח 3.

לוח 3: רמות הבקיאות ותיאור הידע והמיומנויות של התלמידים בכל רמת בקיאות

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
0 מתחת לרמה נמוכה	הבנת הנשמע	להבין משפט מושמע המורכב מאוצר מילים בסיסי, ולזהות איור המייצג את תוכן המשפט.
	דיוק בקריאה	תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בתחומים אלה, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחומים אלה ברמה זו.
	הבנת הנקרא	
	ידע לשוני	
	הבעה בכתב	

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
1 רמה נמוכה	התלמידים ברמה הנמוכה הצליחו לבצע את הפעולות ברמת הבקיאות הנמוכה מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	הבנת הנשמע	<ul style="list-style-type: none"> להבין את המשמעות הגלויה של יחידת שיח קצרה מושמעת (כמה משפטים), ולזהות איור המייצג את המשמעות הזו או להפיק תשובה קצרה. להבין הוראות מושמעות ברמת המשפט ולבצען. המילים בהוראות, לרבות מילות היחס, הן ברמת מוכרות גבוהה.
	דיוק בקריאה	תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בתחום הדיוק בקריאה, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחום זה ברמה זו.
	הבנת הנקרא	<ul style="list-style-type: none"> להבין הוראות כרוך בהפקת תשובה שאינה מילולית (כגון סימון, ציור פשוט). לאתר באופן חלקי מידע גלוי בתוך טקסט (שאלות רב-ברירה).
	ידע לשוני	<ul style="list-style-type: none"> להמיר באופן חלקי מילים (שמות עצם, שמות תואר ופעלים) מזכר לנקבה במשפט נתון. לסדר מילים נתונות לכדי משפט פשוט, תקני מבחינה תחבירית.
	הבעה בכתב	תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בהבעה בכתב, לכן אין תיאור של ביצועיהם בתחום זה ברמה זו.
2 רמה בינונית	התלמידים ברמה הבינונית הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	הבנת הנשמע	להבין הוראות מושמעות ברמת המשפט ולבצען. המילים בהוראות, לרבות מילות היחס, הן ברמת מוכרות בינונית.
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן חלקי בתוך משפט ובאופן חלקי מאוד בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	<ul style="list-style-type: none"> להבין הוראות כתובות פשוטות ברמת המשפט ולבצען. ביצוע ההוראות כרוך בהפקת תשובה קצרה (מילה אחת). להבין אזכורים פשוטים בפסקה (שאלות רב-ברירה) לאתר מידע גלוי בתוך טקסט ולהפיק תשובה קצרה. להבין קשרים לוגיים הכתובים במפורש בטקסט.
	ידע לשוני	<ul style="list-style-type: none"> להמיר מילים (שמות עצם, שמות תואר ופעלים) מיחיד לרבים או מיחידה לרבות במשפט נתון. להתאים בין שם עצם ובין שם תואר במין ובמספר. להשתמש בסימני פיסוק (נקודה, סימן שאלה) באופן תקין. להטות את שם המספר המונה (עד 10) בזכר ובנקבה. להשלים את מילית היחס או את מילית הקישור החסרות במשפט נתון. להפיק באופן חלקי הפכים של שמות עצם ושמות תואר שכיחים הנתונים בתוך הקשר.

רמת הבקיאות	התחום	תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן
	הבעה בכתב	<p>לכתוב טקסט אשר –</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ יש בו משפט שלם אחד לפחות. ○ יש בו רעיון אחד שאינו מפותח.
3 רמה בינונית+	התלמידים ברמה הבינונית+ הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן מלא בתוך משפט ובאופן חלקי בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	<ul style="list-style-type: none"> • לזהות רעיון מרכזי בפסקה קצרה (שאלות רב-ברירה). • למצוא פירוש של מילים וביטויים על פי ההקשר במשפט (שאלות רב-ברירה). • להבין קשרים לוגיים שאינם כתובים במפורש בטקסט. • להסיק את המניעים של דמות בסיפור.
	ידע לשוני	<ul style="list-style-type: none"> • להמיר מילים (שמות עצם) מיחידה לרבות, להמיר משפט שלם מיחיד לרבים, וכמו כן להמיר משפט שלם מנקבה לזכר (שמות עצם ופעלים). • לצרף מילים למשפטים מחוברים ולמשפטים מורכבים. • לזהות מילים הגזרות משורש נתון. • למצוא את הפועל המתאים בזמן להשלמת משפט נתון (שאלות רב-ברירה). • להטות מילות יחס על פי הקשר נתון במשפט. • לפרק כינוי קניין חבר לכינוי קניין פרוד.
	הבעה בכתב	<p>לכתוב טקסט אשר –</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ יש בו רעיון מפותח אחד. ○ אפשר להבין את רוב התוכן שלו בקלות. ○ הוא לכיד באופן חלקי או מקושר באופן חלקי. ○ אוצר המילים בו בסיסי. ○ רוב הטקסט אינו תקין מבחינה מורפולוגית ותחבירית. ○ השימוש בנקודה ובסימן שאלה אינו תקין ברובו. ○ יש בו שגיאות כתיב רבות.
4 רמה גבוהה	התלמידים ברמה הגבוהה הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –	
	דיוק בקריאה	לפענח מילים (עיצורים ותנועות) באופן מלא בתוך פסקה.
	הבנת הנקרא	<ul style="list-style-type: none"> • לארגן מידע מחלקים שונים בטקסט על פי רצף לוגי. • להסיק מסקנות ממידע נתון בטקסט. • להביע דעה אישית מנומקת בזיקה לטקסט.
	ידע לשוני	<ul style="list-style-type: none"> • להפיק הפכים של שמות עצם ושמות תואר שכיחים הנתונים בתוך הקשר. • להטות את שם המספר המונה (מ-20 ומעלה) בזכר ובנקבה. • להפוך כינוי קניין פרוד לכינוי קניין חבר.

תיאור הפעולות שבהן הצליחו התלמידים במבחן	התחום	רמת הבקיאות
<ul style="list-style-type: none"> • להשלים משפט נתון בפועל מתאים בגוף ובזמן (שאלות פתוחות). • לפרק סמיכות. 		
<p style="text-align: center;">לכתוב טקסט אשר –</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ יש בו רעיונות מפותחים ומגוונים. ○ אפשר להבין בקלות את רוב התוכן שלו. ○ הוא לכיד, מרבית חלקיו מקושרים זה לזה וניכר גיוון מסוים במילות הקישור. ○ אוצר המילים בו עשיר למדי. ○ המשפטים בו תקינים באופן חלקי מבחינה מורפולוגית ומבחינה תחבירית. ○ יש בו שגיאות כתיב מעטות. ○ השימוש בנקודה ובסימן שאלה תקני בחלקו. 	הבעה בכתב	
התלמידים ברמה הגבוהה מאוד הצליחו לבצע את הפעולות ברמות הבקיאות הנמוכות מרמה זו, ונוסף על כך הצליחו בדרך כלל –		5
<p style="text-align: center;">לכתוב טקסט אשר –</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ אוצר המילים בו עשיר. ○ מרבית המשפטים בו תקינים מבחינה מורפולוגית ומבחינה תחבירית. ○ השימוש בנקודה ובסימן שאלה בו תקני ברובו. 	הבעה בכתב	רמה גבוהה מאוד

3. הישגים בקרב כלל דוברי הערבית

בפרק זה תובא סקירה של הישגי התלמידים במבחן בעברית בקרב כלל דוברי הערבית. תחילה יוצגו הישגי כלל התלמידים בשנה"ל תשע"ז בהשוואה לשנים קודמות, ולאחר מכן יוצגו ההישגים לפי פילוחים נוספים של מגדר ורקע חברתי-כלכלי. כמו כן הישגי התלמידים מוצגים בחלוקה לשש רמות בקיאות, כפי שיפורט בהמשך ובהתאם לחלוקה בפרק 2.8.

נתוני ההישגים של התלמידים בקבוצות הדיווח השונות כוללים את נתוניהם של כל התלמידים שהשיבו על שאלה אחת לפחות מתוך כלל שאלות המבחן (תלמידי החינוך המיוחד המשולבים בכיתות רגילות לא נכללים בחישוב הציונים).

3.1 הישגים במבחן בעברית

בלוח 4 מוצגים מאפייני התפלגות הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע, סטיית תקן וציוני אחוזונים. בתרשים 1 מוצג ממוצע הציונים לאורך השנים, ובתרשים 2 מוצגת התפלגות הציון הכולל בשנת תשע"ז. עיון בלוח 4 ובתרשים 1 מלמד כי בשנת תשע"ז לא חל שינוי של ממש בממוצע ציוני התלמידים במבחן בעברית לדוברי ערבית בהשוואה לשנת תשע"ו (514 נק' בתשע"ז לעומת 512 נק' בתשע"ו). סה"כ בין השנים תשע"ד לתשע"ז חלה עלייה קלה של 14 נקודות בממוצע הציונים.

אחוזוני ההתפלגות מלמדים כי בשנת תשע"ז, בהשוואה לתשע"ו, חלה עלייה של כ-10 נקודות בציוני התלמידים בטווח ההישגים הנמוכים (אחוזון 10 – עלייה של 12 נק' ואחוזון 25 – עלייה של 11 נק'). לעומת זאת בציוני התלמידים בטווח ההישגים הבינוניים (אחוזון 50) חלה ירידה של 8 נקודות, ובציוני התלמידים בטווח ההישגים הגבוהים (אחוזונים 75 ו-90) נרשמה יציבות (ירידה של 3 נק').

בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד, במהלך השנים חלה עלייה גדולה בציוניהם של התלמידים בטווח ההישגים הנמוכים (אחוזון 10 – עלייה של 34 נק' ואחוזון 25 – עלייה של 18 נק') ועלייה מתונה בציוניהם של התלמידים בטווח ההישגים הגבוהים (אחוזון 90 – עלייה של 13 נק'); בציונים של התלמידים בטווח ההישגים הבינוניים (אחוזון 50 ואחוזון 75) לא חל שינוי של ממש. שינויים אלו הובילו לירידה בפיזור הציונים ולצמצום הפערים שבין תלמידים בטווח ההישגים הנמוכים לעומת תלמידים בטווח ההישגים הבינוניים והגבוהים.

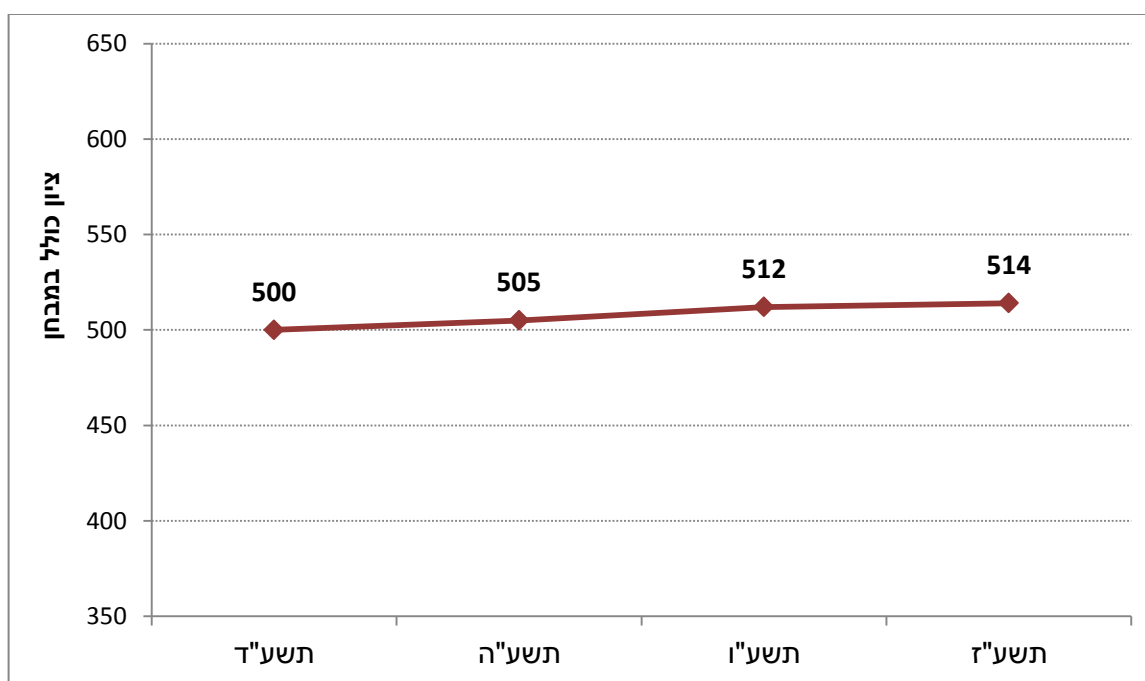
את הירידה בפיזור הציונים ניתן לראות גם מהתבוננות בנתוני סטיית התקן: פיזור הציונים בשנת תשע"ז נמוך יותר מבשנים הקודמות (93 בתשע"ז לעומת 97 בתשע"ו, 95 בתשע"ה ו-100 בתשע"ד).

עיון בתרשים 2 מלמד כי התפלגות הציונים היא שטוחה, כך שקיימת שכיחות גבוהה יחסית של ציונים על פני כל טווח הציונים כמעט. בדומה לשנים קודמות, בכל קטגוריה של ציונים בטווח שבין ציון 400 לציון 650 נמצאים לכל הפחות 7% מהתלמידים. התפלגות זו מלמדת על שונות גדולה בציוני התלמידים.

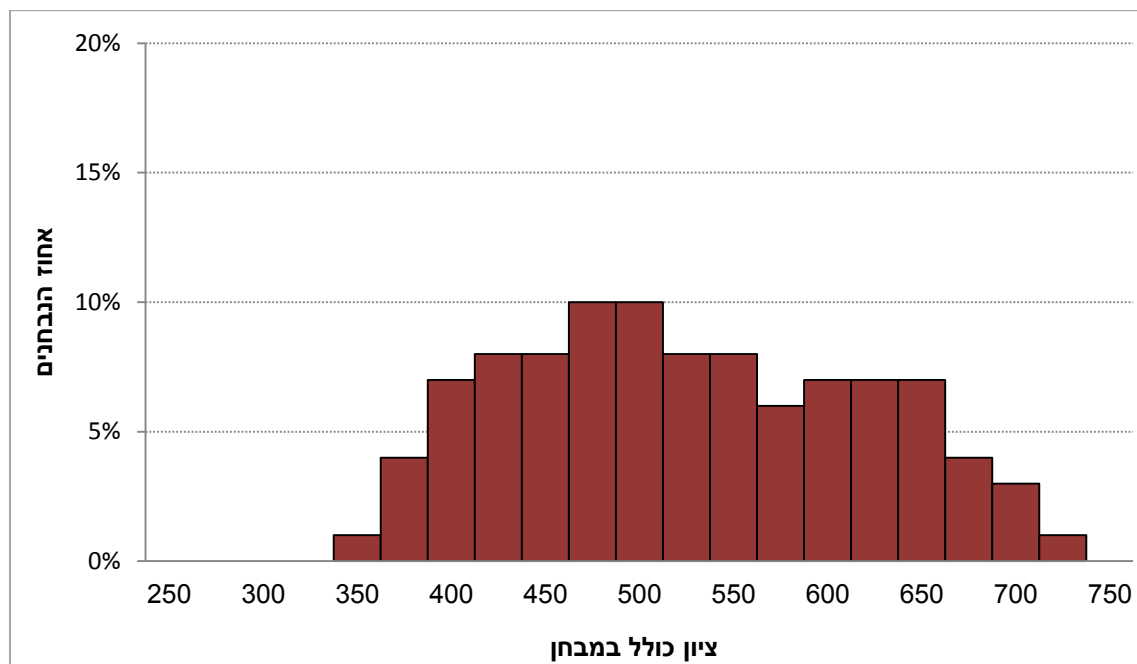
לוח 4: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, כלל דוברי הערבית

שנה	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
תשע"ד	4,481	500	100	360	420	503	587	632
תשע"ה	4,331	505	95	382	427	501	583	636
תשע"ו	4,427	512	97	382	427	511	594	648
תשע"ז	4,493	514	93	394	438	503	591	645

תרשים 1: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, כלל דוברי הערבית

תרשים 2: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית

הישגי התלמידים במבחן בעברית לדוברי ערבית מוצגים גם על פי התפלגות התלמידים ברמות בקיאות שונות. רמות הבקיאות השונות מחלקות את סולם הצינונים הרציף לחמש רמות הישג – גבוהה מאוד, גבוהה, בינונית+, בינונית ונמוכה, וישנם תלמידים שנמצאים מתחת לרמה נמוכה. כל רמת בקיאות מייצגת שינוי איכותי ברמת הידע והמיומנויות שהציג התלמיד במבחן.

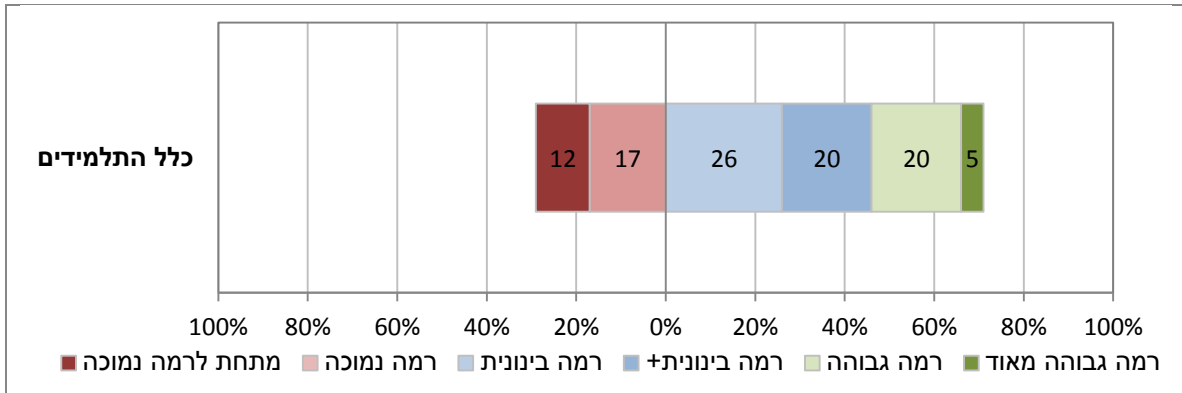
תלמידים שהישגיהם הם ברמת בקיאות נמוכה מסוגלים להבין את המשמעות הגלויה של יחידת שיח קצרה, להבין הוראות פשוטות מושמעות או כתובות ברמת משפט ולבצען ולסדר מילים נתונות לכדי משפט פשוט תקני מבחינה תחבירית. תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בהבעה בכתב. מאידך, תלמידים ברמת בקיאות גבוהה מסוגלים לפענח מילים באופן מלא, להסיק מסקנות מטקסט ולהביע דעה אישית ומנומקת בזיקה לטקסט ולכתוב טקסט לכיד ותקני עם אוצר מילים עשיר למדי אשר יש בו רעיונות מפותחים ומגוונים. פירוט נוסף על רמות בקיאות ראה בפרק 2.8.

בתרשים 3 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות בקיאות של כלל התלמידים שנבחנו בתשע"ז. שתי רמות הבקיאות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. בתרשים 4 שאחריו מוצגת השוואה רב שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות.

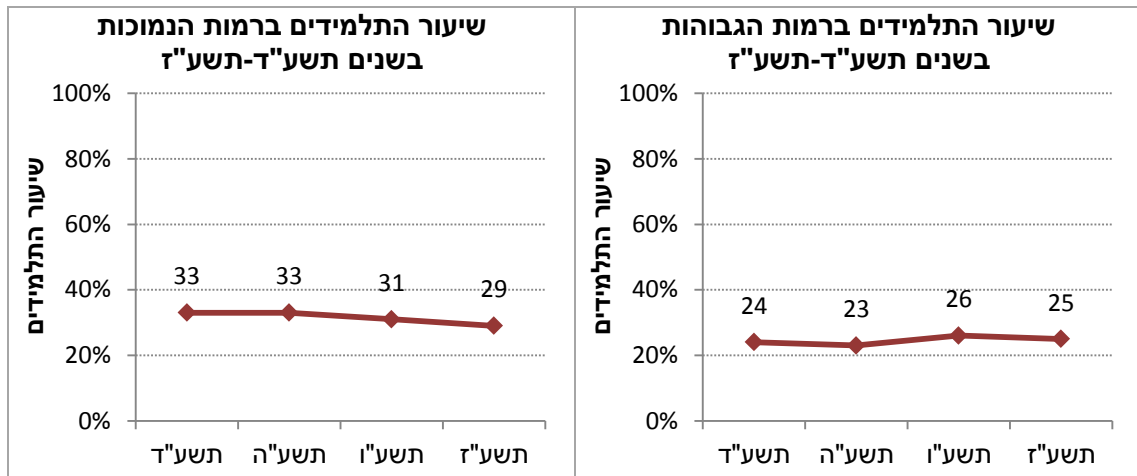
מעיון בתרשים 3 עולה כי בשנת תשע"ז, 12% מהתלמידים סווגו מתחת לרמה נמוכה ו-17% סווגו ברמה נמוכה. מנגד, 20% מהתלמידים סווגו ברמה גבוהה ורק 5% ברמה גבוהה מאוד. קרוב למחצית מהתלמידים סווגו לשתי הרמות הבינוניות (26% ברמה הבינונית ו-20% ברמה הבינונית+). כמו כן, שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות (29%) גבוה במעט משיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות (25%).

מעיון בתרשים 4 עולה כי לאורך השנים שיעור התלמידים ברמות הנמוכות ירד במעט (33% בשנת תשע"ד לעומת 29% בשנת תשע"ז), ושיעור התלמידים ברמות הגבוהות נשאר ללא שינוי (כ-25%). שינוי זה הוא צעד חיובי לכיוון המצב הרצוי – שיעור נמוך של תלמידים ברמות הנמוכות ושיעור גבוה של תלמידים ברמות הגבוהות.

תרשים 3: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות, כלל דוברי הערבית

תרשים 4: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית

3.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגדר

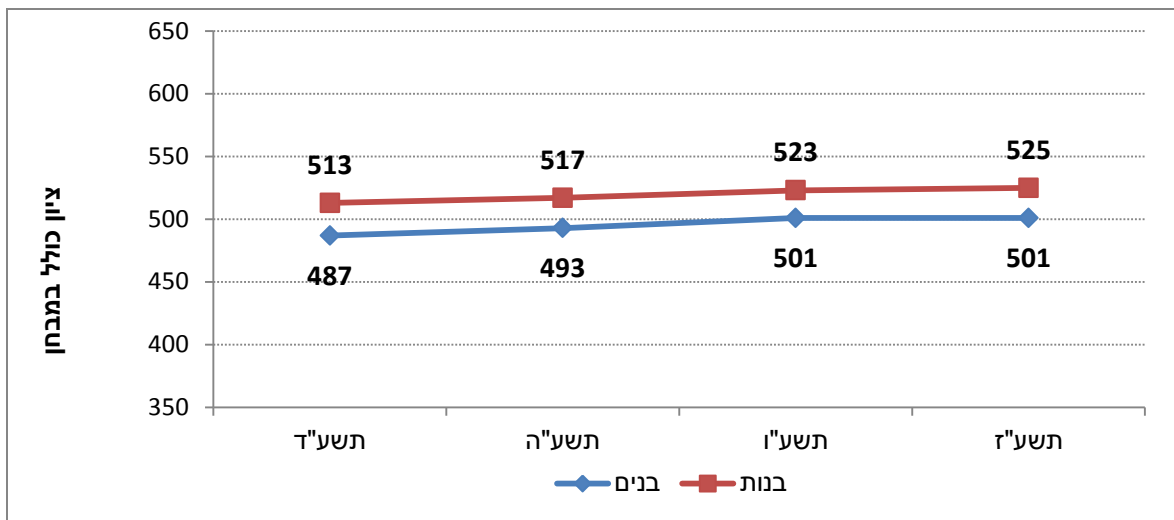
בלוח 5 ובתרשים 5 מוצגים מאפייני הציון הכולל בשנים תשע"ד-תשע"ז ו בקרב בנים ובנות. בתחתית התרשים מופיעים שיעורי הבנים והבנות בקרב כלל דוברי הערבית באוכלוסיית המחקר בשנת תשע"ז. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מוצגים בלוח 25². מהנתונים עולה כי בתשע"ז, בהשוואה לתשע"ו, לא חל שינוי של ממש בממוצע הציונים של הבנים ושל הבנות. לאורך השנים עלו ההישגים של הבנים והבנות במידה דומה – בקרב הבנים עלייה של 14 נקודות ובקרב הבנות עלייה של 12 נקודות. עוד עולה שיש פער גדול בממוצע הציון הכולל בין בנים ובנות; בשנת תשע"ז הציון הממוצע בקרב הבנות גבוה ב-24 נקודות (כרבע סטיית תקן) מהציון הממוצע בקרב הבנים, זאת בדומה לתמונה שהתקבלה בשנים קודמות. ממצא זה, המצביע על פערים עקביים בהישגים לטובת הבנות בבתי ספר דוברי ערבית, חוזר ונשנה גם בתחומי האוריינות האחרים ובמערכות נוספות של מבחנים רחבי היקף הנערכים בישראל. הירידה הכללית בפוזור הציונים התרחשה גם בקרב הבנים והבנות בנפרד. עיון בלוח 5 מלמד כי בשנת תשע"ז פיזור ציוני הבנים והבנות נמוך יותר בהשוואה לשנים הקודמות (בנים: סטיית תקן 94 נק' בתשע"ז לעומת 101 נק' בתשע"ד, בנות: סטיית תקן 90 נק' בתשע"ז לעומת 97 נק' בתשע"ד).

לוח 5: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגדר

שנה	בנים		בנות	
	מס' נבחנים	ממוצע	מס' נבחנים	ממוצע
תשע"ד	2,117	487	2,363	513
תשע"ה	2,073	493	2,258	517
תשע"ו	2,143	501	2,284	523
תשע"ז	2,169	501	2,324	525

² להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו-2.7.

תרשים 5: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי מגדר

שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ז: 50% בנים ו- 50% בנות.

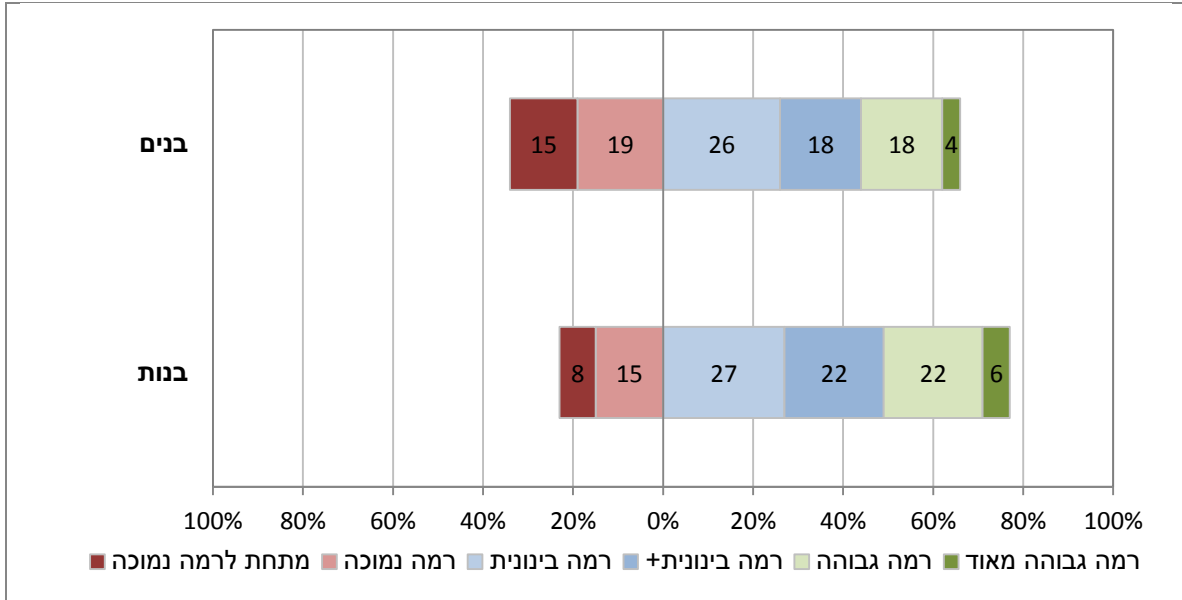
בתרשים 6 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות הבקיאות והמגדר של כלל התלמידים שנבחנו בתשע"ז. שתי רמות הבקיאות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. בתרשים 7 שאחריו מוצגת השוואה רב שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות בחלוקה לפי המגדר.³

מעיון בתרשים 6 עולה כי בשנת תשע"ז שיעור הבנים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות גבוה משיעור הבנות (34% מהבנים לעומת 23% מהבנות). בהתאם לכך, שיעור הבנות בשתי רמות הבקיאות הגבוהות גבוה משיעור זה בקרב הבנים (28% מהבנות לעומת 22% מהבנים). יצוין עוד כי 15% מהבנים נמצאו מתחת לרמת הבקיאות הנמוכה. שיעור זה בקרב הבנים (15%) גבוה פי שניים משיעור המקביל בקרב הבנות (8%).

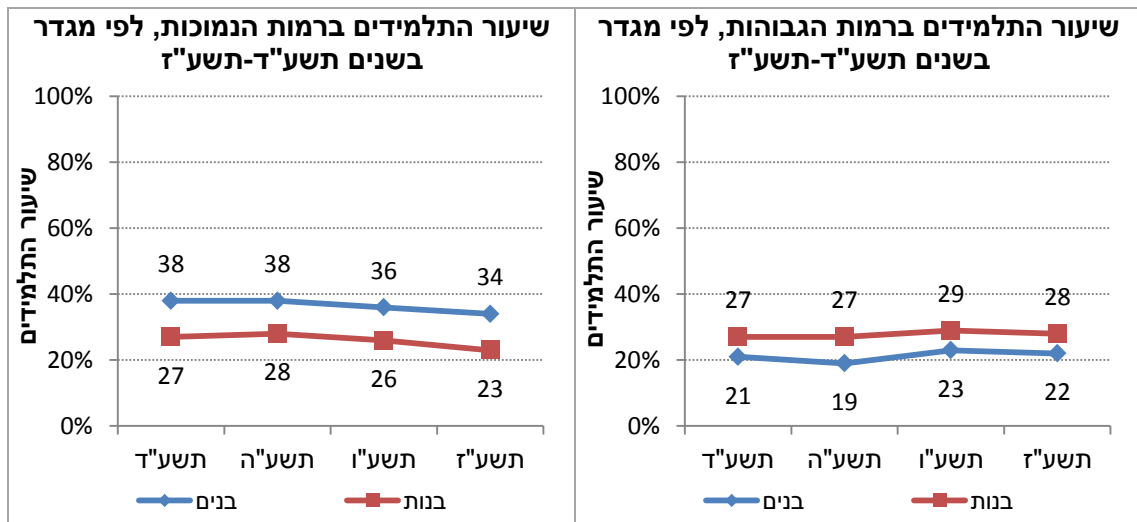
מהתבוננות בתרשים 7 עולה כי לאורך השנים תשע"ד-תשע"ז, בדומה למגמה בקרב כלל התלמידים, חלה ירידה קלה בשיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות, הן בקרב הבנים (ירידה של 4%) והן בקרב הבנות (ירידה של 4%). לעומת זאת בשתי רמות הבקיאות הגבוהות לא חל שינוי של ממש בשיעורי התלמידים בשני המגדרים.

³ לפירוט נוסף על רמות הבקיאות ראה פרק 2.8.

תרשים 6: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ומגדר

תרשים 7: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגדר בשנים תשע"ד-תשע"ז

3.3 הישגים במבחן בעברית, לפי רקע חברתי-כלכלי

בחלק זה מוצגים ההישגים בעברית בפילוח לפי הרקע החברתי-כלכלי של התלמידים (נמוך, בינוני וגבוה). חלוקת התלמידים לקבוצות אלו נקבעה על פי מדד טיפוח אישי, מדד שטראוס (להרחבה ראו תיבה להלן).

מדד טיפוח "שטראוס"

מדד טיפוח "שטראוס" הוא מדד אישי המחושב לכל תלמיד ותלמיד בבית ספר (בכל שכבות הכיתה הקיימות בו) ומשקף את הרקע החברתי-כלכלי שלו. מדד זה כולל ארבעה רכיבים:

- 1) השכלת ההורה המשכיל (חלקו במדד – 40%);
- 2) מדד כלכלי – מבוסס על חציון הכנסת הורי התלמידים בבית הספר שבו לומד התלמיד (חלקו במדד – 20%);
- 3) פריפריאליות (חלקו במדד – 20%);
- 4) שילוב של ארץ לידה וארץ מצוקה – (חלקו במדד – 20%). המדד מבוסס באמצעות עשירוני טיפוח (מעשירון 1 – המבוססים ביותר ועד לעשירון 10 – החלשים ביותר). התלמידים במחקר זה חולקו לשלוש רמות רקע חברתי-כלכלי על פי ערך המדד האישי: גבוה (1-3); בינוני (4-7); נמוך (8-10).

בלוח 6 ובתרשים 8 מוצגים מאפייני הציון הכולל בשנים תשע"ד-תשע"ז בקרב כלל הנבחנים לפי רמות רקע חברתי-כלכלי. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מופיע בלוח 46. להשלמת התמונה מופיעים בתחתית התרשים שיעורי התלמידים בחלוקה לרמות רקע חברתי-כלכלי של תלמידים דוברי ערבית באוכלוסייה בשנת תשע"ז⁵.

התבוננות בלוח ובתרשים מעלה כי בשנת תשע"ז בדומה לשנים קודמות, נרשמו פערים ניכרים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי שונה – ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר, כך ההישגים גבוהים יותר. ממוצע הציון הכולל של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה הוא 584 נקודות, של תלמידים מרקע בינוני 539 נקודות ושל תלמידים מרקע נמוך 497 נקודות.

הפער בין ציוני תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני וציוני תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך הצטמצם, כך שבתשע"ז הוא עומד על 42 נקודות (פחות ממחצית סטיית תקן), זאת לעומת פער של 62 נקודות

⁴ מספר התלמידים דוברי הערבית מרקע חברתי-כלכלי גבוה (באוכלוסייה ובמדגם) נמוך במיוחד, ולכן יש לנקוט בזהירות בפירוש שינויים קלים בין שנים בהישגי אוכלוסייה זו.

⁵ להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו-2.7.

בתשע"ו (כשני שלישים סטיית תקן). בניגוד לכך, הפער בין ציוני תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני וציוני תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה התרחב ועומד על 45 נקודות בתשע"ז (כמחצית סטיית תקן), זאת לעומת פער של 31 נקודות בתשע"ו (כשליש סטיית תקן).

עוד עולה כי לאורך השנים נרשמה מגמה שונה של שינוי בהישגים בשלוש הרמות של הרקע החברתי-כלכלי. בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך ישנה עלייה של 7 נקודות בתשע"ז, שממשיכה את מגמת העלייה שנרשמה לאורך השנים (10 נק' בין השנים תשע"ד-תשע"ו). לעומת זאת בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני חלה ירידה של 13 נקודות בממוצע הציונים בשנת תשע"ז בהשוואה לתשע"ו, זאת בניגוד למגמת העלייה שנרשמה עד לשנת תשע"ו (14 נק' בין השנים תשע"ד-תשע"ו). בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה לא חל שינוי בהישגי התלמידים בתשע"ז, זאת לאחר עלייה ניכרת שחלה בציונים בין השנים תשע"ה-תשע"ו (18 נק') ולירידה שחלה בין השנים תשע"ד-תשע"ה (9 נק'). סה"כ בין השנים תשע"ד-תשע"ז נרשמה עלייה של 17 נקודות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, יציבות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני ועלייה של 10 נקודות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה.

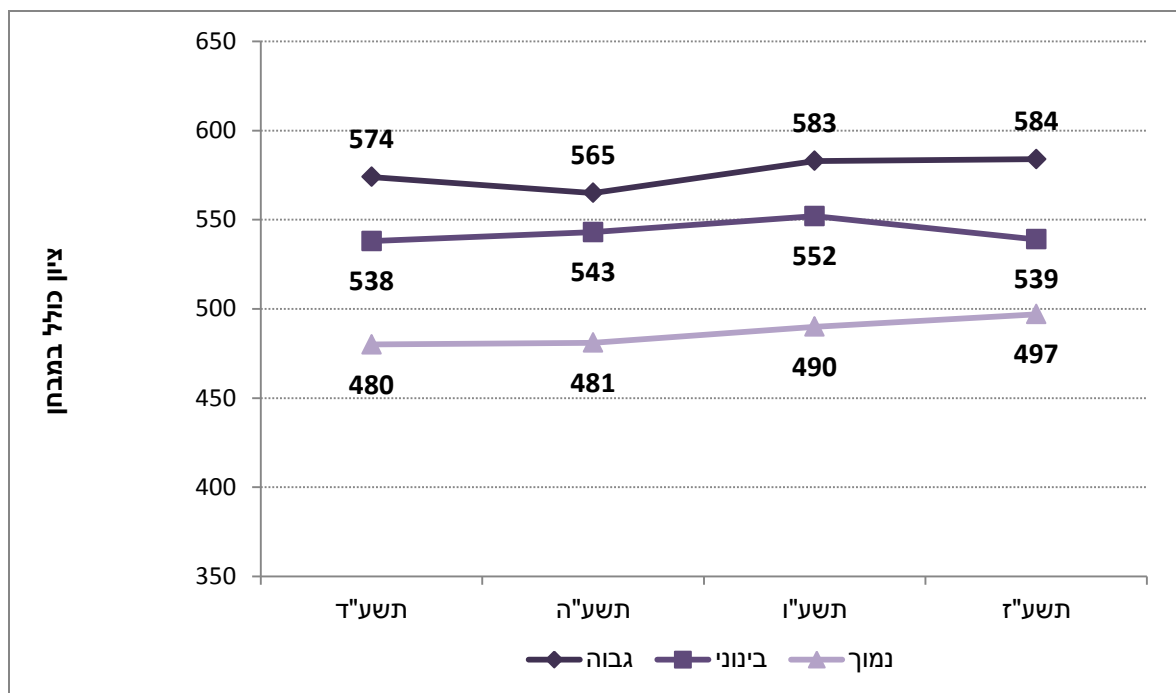
נוסף על כך, לאורך השנים נרשמה עלייה בפיזור ציוניהם של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה (סטיית תקן של 89 נק' בתשע"ז בהשוואה ל-78 נק' בתשע"ד), לעומת ירידה בפיזור הציונים של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך (סטיית תקן של 87 בתשע"ז בהשוואה ל-96 נק' בתשע"ד). לא חל שינוי בסטיית התקן של תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני (94 נק' בתשע"ז ו-95 נק' בתשע"ד).

לוח 6: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי רקע חברתי-כלכלי

שנה	רקע חברתי-כלכלי גבוה			רקע חברתי-כלכלי בינוני			רקע חברתי-כלכלי נמוך		
	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
תשע"ד	240	574	78	1,427	538	95	2,794	480	96
תשע"ה	262	565	82	1,529	543	91	2,526	481	90
תשע"ו	278	583	78	1,416	552	94	2,719	490	92
תשע"ז	237	584	89	1,538	539	94	2,708	497	87

הערה: מספר הנבחנים הכולל גדול מסכום הנבחנים משלוש רמות הרקע החברתי-כלכלי, משום שלמעט תלמידים לא קיים נתון של רקע חברתי-כלכלי.

תרשים 8: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי רקע חברתי-כלכלי

שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ז: נמוך 67%; בינוני 29%; גבוה 4%.

בתרשים 9 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי בשנת תשע"ז. שתי רמות הבקיאות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. בתרשים 10 שאחריו מוצגת השוואה רב שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות בחלוקה לפי רקע חברתי-כלכלי.⁶

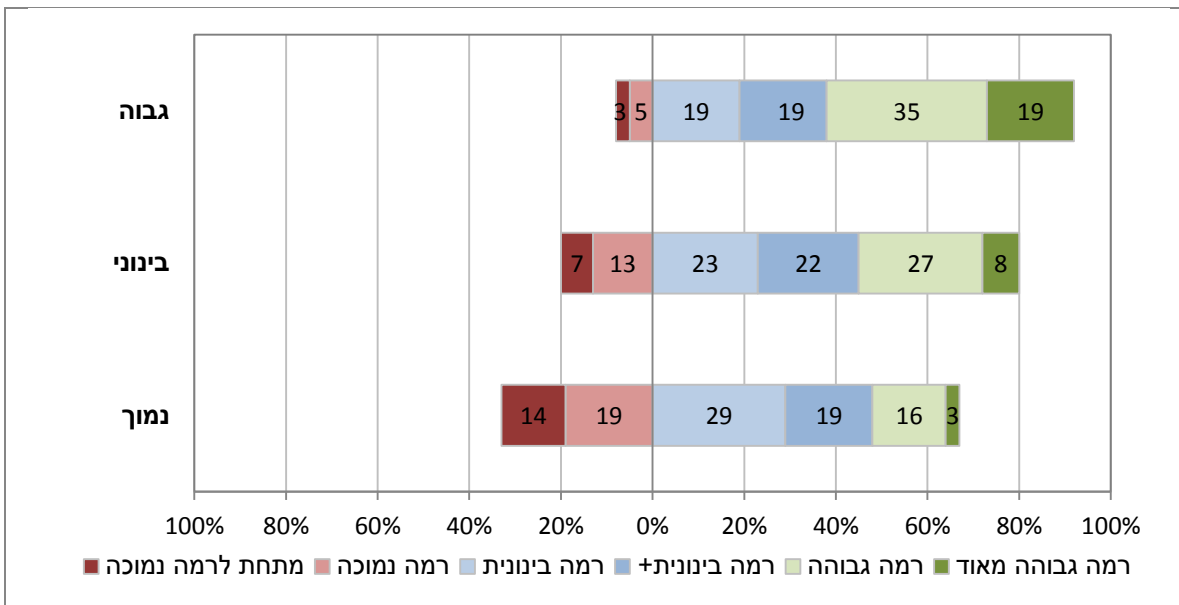
מעיון בתרשים 9 עולה כי ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר כך שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות, גבוה יותר (19% מהתלמידים מרקע נמוך, 35% מהתלמידים מרקע בינוני ו-54% מהתלמידים מרקע גבוה) ושיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות, נמוך יותר (8%, 20% ו-33% בהתאמה). שיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הבינוניות גבוה מעט יותר בקרב תלמידים מרקע נמוך ובינוני (48% ו-45% בהתאמה) בהשוואה לתלמידים מרקע גבוה (38%).

כאשר מתבוננים בקבוצת התלמידים מרקע גבוה (ונזכור כי מדובר בקבוצה קטנה מאוד של תלמידים) עולה כי כחמישית מהם נמצאים ברמת הבקיאות הגבוהה מאוד (19%). מנגד, כאשר מתבוננים בקבוצת התלמידים מרקע נמוך (ונזכור כי מדובר בקבוצה גדולה מאוד של התלמידים) עולה כי כשביעית מהם נמצאים מתחת לרמת הבקיאות הנמוכה (14%).

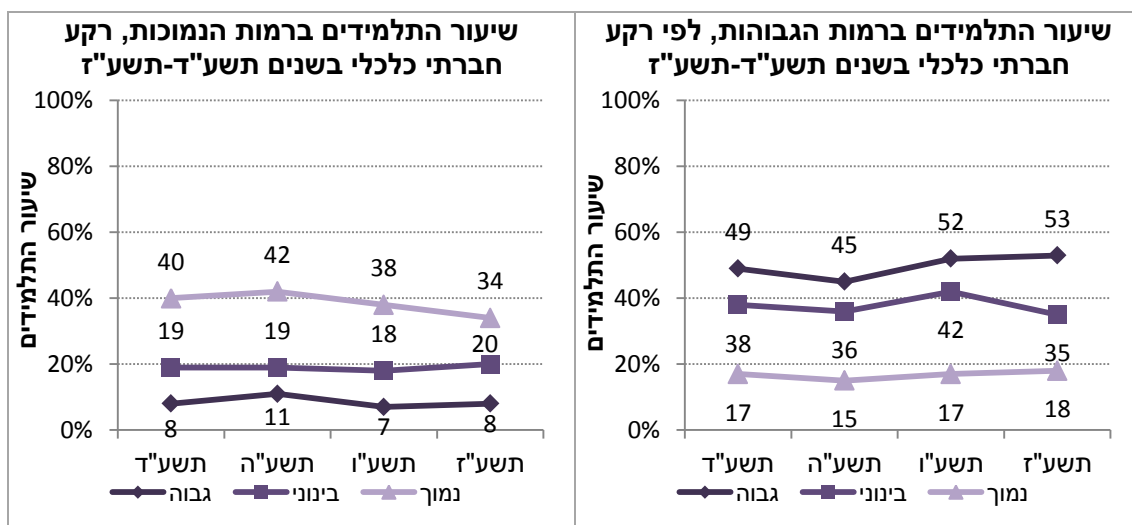
⁶ לפירוט נוסף על רמות הבקיאות ראה פרק 2.8.

התבוננות בנתונים לאורך השנים בתרשים 10 מעלה תמונה מעורבת. בין השנים תשע"ד-תשע"ז, בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך נרשמה מגמת ירידה בשיעור התלמידים המצויים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות וציבות בשיעור התלמידים המצויים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות. בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני נרשמה יציבות לאורך השנים, הן בשיעורי התלמידים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות והן בשתי רמות הבקיאות הנמוכות (למעט עלייה קלה של 6% בתשע"ו בשיעורי התלמידים ברמות הגבוהות שלא נשמרה בתשע"ז). בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה, לאחר ירידה קלה של 4% בתשע"ה בשיעורי התלמידים ברמות הגבוהות, חלה עלייה של 7% בתשע"ו שנשמרה גם בתשע"ז. לא חלו שינויים משמעותיים בשיעורי התלמידים ברמות הנמוכות בקרב תלמידים מרקע גבוה.

תרשים 9: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי

תרשים 10: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ורקע חברתי-כלכלי בשנים תשע"ד-תשע"ז

⁷ הנתונים עוגלו למספרים שלמים ולכן בחלק מהמקרים נתוני תשע"ז המוצגים בתרשים זה לא זהים לחיבור שתי הקטגוריות הרלוונטיות בתרשים הקודם.

4. הישגים במבחן בעברית במגזרים דוברי הערבית

בראשית פרק זה מוצגים ההישגים במבחן בעברית לאורך השנים בפילוח לפי ההשתייכות המגזרית (מגזר ערבי, מגזר בדואי, מגזר דרוזי). חלוקת בתי הספר למגזרים נקבעה על פי הפיקוח שאליה משתייכים בתי הספר. בהמשך הפרק מוצגים ההישגים במבחן לפי שני פילוחים בו זמנית: מגזר ומגדר, מגזר ורקע חברתי-כלכלי, מגזר ומחוז גיאוגרפי.

4.1 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר

בלוח 7 ובתרשים 11 מוצגים נתוני הציון הכולל בשנים תשע"ד-תשע"ז בקרב כלל הנבחנים לפי מגזר. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מופיעים בלוח 7. להשלמת התמונה מופיעים בתחתית תרשים 11 שיעורי התלמידים באוכלוסיית המחקר⁸ בשנת תשע"ז בחלוקה לפי מגזר.

מעיון בלוח ובתרשים עולה כי לאורך השנים תשע"ד-תשע"ז נרשמו מגמות שונות בממוצעי הציונים בשלושת המגזרים: במגזר הבדואי חלה עלייה של 40 נקודות, שמקורה בעיקר בעלייה גדולה של 26 נקודות בין השנים תשע"ו-תשע"ז וכן בעלייה של 16 נקודות בין השנים תשע"ד-תשע"ה. לעומת זאת בקרב תלמידים מהמגזר הדרוזי, בתשע"ז חלה ירידה של 12 נקודות בהישגים וזאת לאחר עלייה של 20 נקודות בין תשע"ד לתשע"ו. גם בקרב תלמידים מהמגזר הערבי נרשמה עלייה בציונים בתשע"ו וירידה בציונים בתשע"ז, אם כי גודל השינוי היה מתון יותר בהשוואה למגזר הדרוזי – עלייה של 10 נקודות בתשע"ו וירידה של 6 נקודות בתשע"ז.

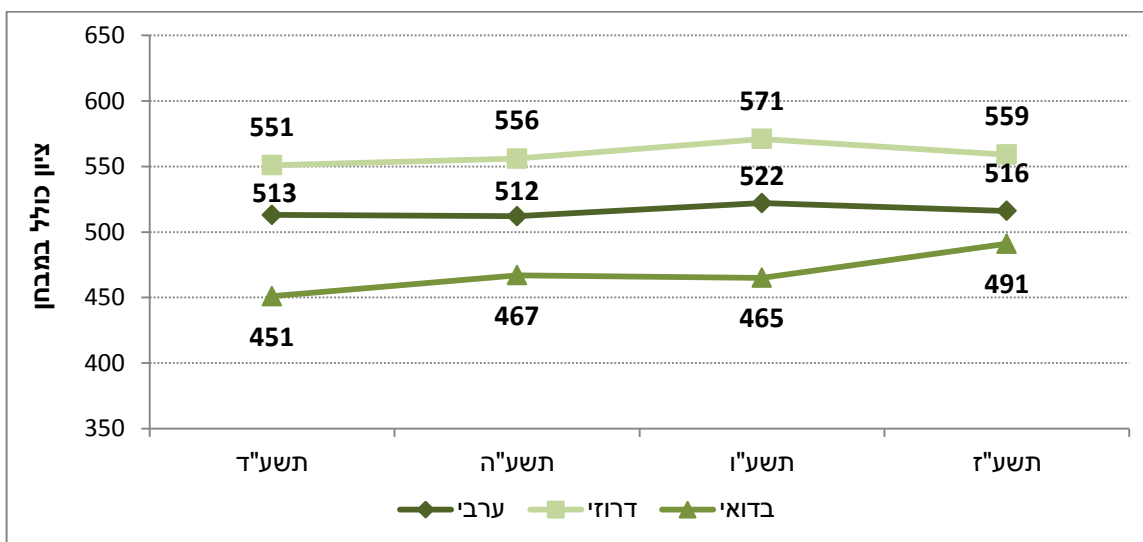
בנוסף לכך, בדומה לתמונה שנצפתה בשנים הקודמות, גם בתשע"ז קיימים פערים בהישגים בין התלמידים מהמגזרים השונים; תלמידי המגזר הדרוזי הם בעלי הממוצע הגבוה ביותר (559 נק'), תלמידי המגזר הבדואי הם בעלי הממוצע הנמוך ביותר (491 נק'), ותלמידי המגזר הערבי נמצאים באמצע הטווח בין ממוצעי שני המגזרים האחרים (516 נק'). עם זאת, בשנת תשע"ז הפערים בין המגזרים היו קטנים יותר בהשוואה לשנת תשע"ו, כך שבעוד שהפער בין תלמידי המגזר הבדואי לבין תלמידי המגזר הדרוזי עמד בשנת תשע"ו על 106 נקודות (למעלה מסטיית תקן שלמה) בתשע"ז הוא עומד על 68 נקודות (כ-0.7 סטיית תקן). בדומה לכך, הפער בין תלמידי המגזר הבדואי לבין תלמידי המגזר הערבי שעמד על 57 נקודות בשנת תשע"ו (כ-0.6 סטיית תקן), עומד בתשע"ז על 25 נקודות בלבד (רבע סטיית תקן). הפער בין תלמידי המגזר הדרוזי ותלמידי המגזר הערבי הצטמצם אף הוא בתשע"ז, אם כי במידה קלה בלבד (פער של 43 נק' בתשע"ז בהשוואה ל-49 בתשע"ו).

⁸ להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו-2.7.

לוח 7: הציון הכולל במבחן לאורך השנים – ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר

שנה	מגזר ערבי			מגזר בדואי			מגזר דרוזי		
	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן
תשע"ד	2,418	513	96	1,239	451	95	824	551	87
תשע"ה	2,494	512	94	1,088	467	87	749	556	90
תשע"ו	2,661	522	95	1,029	465	85	737	571	90
תשע"ז	2,700	516	93	1,059	491	85	734	559	94

תרשים 11: ממוצעי הציון הכולל במבחן לאורך השנים, לפי מגזר

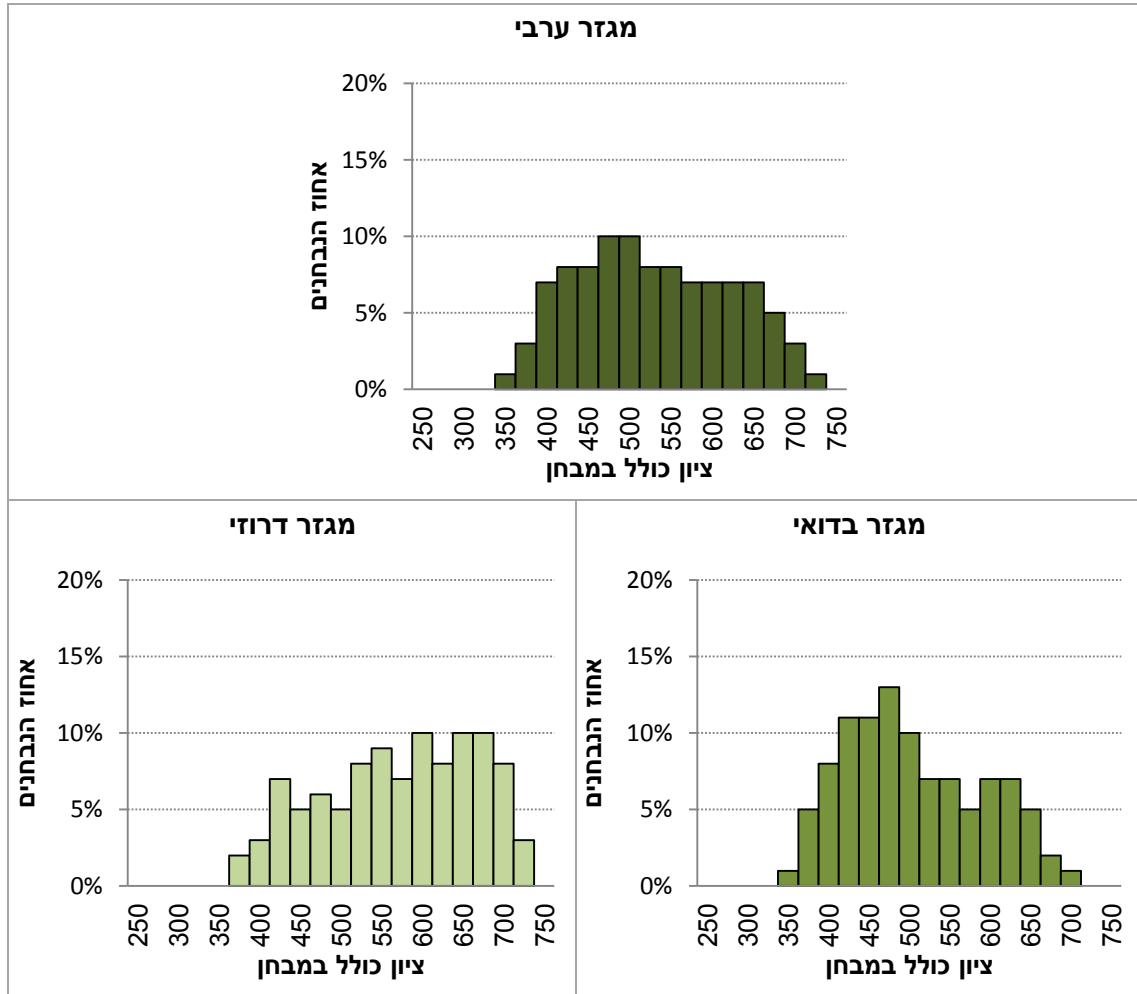
שיעור התלמידים באוכלוסייה בתשע"ז: ערבי 64%; בדואי 27%; דרוזי 9%.

בתרשים 12 מוצגת התפלגות הציון הכולל בשנת תשע"ז במגזרים הערבי, הבדואי והדרוזי. עיון בנתונים מלמד כי התפלגות הציון הכולל בקרב המגזרים המרכיבים את קבוצת דוברי הערבית שונה בקרב כל מגזר.

התפלגות הציון הכולל במגזר הערבי היא התפלגות מרכזית, הציונים מתפלגים בצורה סימטרית למדי משני צדדי הממוצע. בהתפלגות הציון הכולל במגזר הבדואי מרבית הציונים מרוכזים סביב החלק התחתון של הסקאלה, באזור הציונים הנמוכים (400-500). לעומת זאת במגזר הדרוזי מרבית הציונים מרוכזים סביב החלק העליון של הסקאלה, באזור הציונים הגבוהים (600-675).

אפשר לראות שההתפלגויות משקפות את ההבדלים בציון הממוצע. עבור כל אחוזון של ההתפלגות, הציון במגזר הדרוזי גבוה מהציון במגזר הערבי, והציון במגזר הערבי גבוה מהציון במגזר הבדואי (ראה לוח 28 בנספחים).

תרשים 12: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגזר

בתרשים 13 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות בקיאות ומגזר של התלמידים שנבחנו בתשע"ז. שתי רמות הבקיאות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. בתרשים 14 שאחריו מוצגת השוואה רב שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות בחלוקה לפי המגזר.⁹

מעיון בתרשים 13 עולה כי בשנת תשע"ז, שיעור התלמידים הגבוה ביותר בשתי רמות הבקיאות הגבוהות נמצא בקרב תלמידים מהמגזר הדרוזי – 43%, במגזר הערבי שיעור התלמידים ברמות אלו הוא 26% ואילו במגזר הבדואי השיעור הנמוך ביותר 17%. בהתאמה, שיעור התלמידים הגבוה ביותר בשתי רמות הבקיאות הנמוכות נמצא בקרב תלמידים מהמגזר הבדואי – 36%, במגזר הערבי שיעור התלמידים ברמות אלו הוא 27% ואילו במגזר הדרוזי השיעור הנמוך ביותר – 16%.

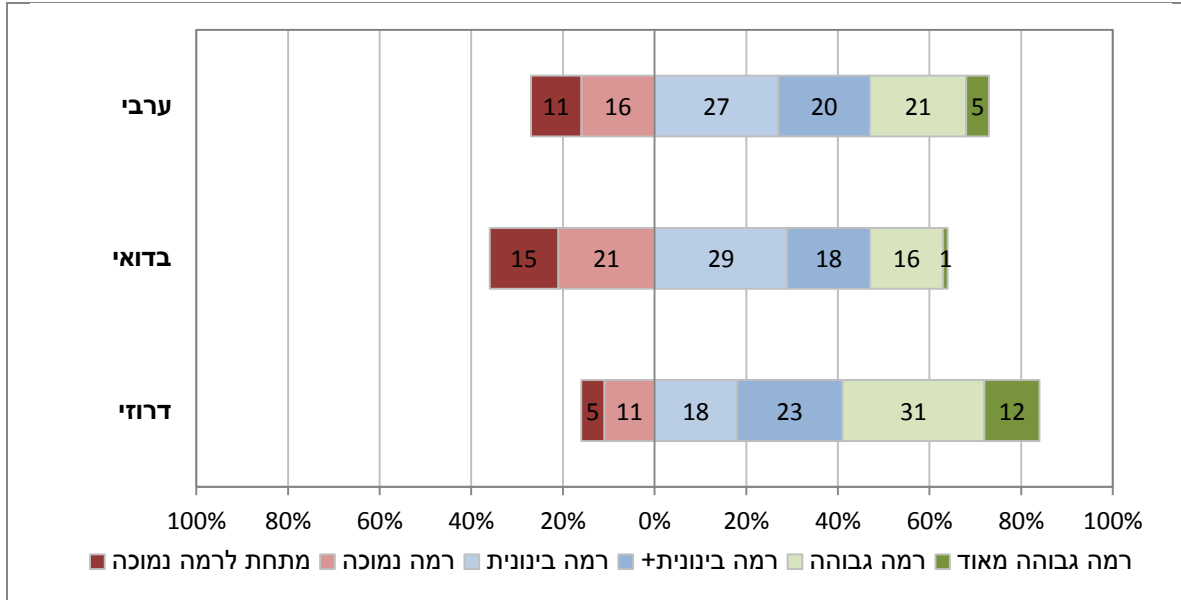
עוד עולה כי 12% מהתלמידים במגזר הדרוזי נמצאים ברמת בקיאות גבוהה מאוד, לעומת 5% מהתלמידים במגזר הערבי ו-1% בלבד מהתלמידים במגזר הבדואי שנמצאים ברמת בקיאות זו. בהתאם לכך, 15% מהתלמידים במגזר הבדואי נמצאים מתחת לרמת הבקיאות הנמוכה לעומת 11% במגזר הערבי ו-5% במגזר הדרוזי שנמצאים ברמה זו.

מעיון בתרשים 14 עולה כי בהלימה לתמונה שהתקבלה מניתוח ממוצעי ההישגים, בין השנים תשע"ד-תשע"ז נרשמה ירידה של 17% בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות במגזר הבדואי, שמקורה בעיקר בירידה של 12% שחלה בתשע"ז. בהתאם לכך, לאחר מגמה של יציבות בשנים תשע"ד-תשע"ו, בתשע"ז נצפתה עלייה של 8% בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות במגזר זה. במגזר הדרוזי נרשמה מגמה של יציבות לאורך השנים תשע"ד-תשע"ו בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות, ועלייה קלה של 4% בתשע"ז בהשוואה לתשע"ו ברמות אלו. במקביל, בתשע"ז נרשמה ירידה של 10% בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות וזאת לאחר עלייה של 9% בתשע"ו. בקרב תלמידים מהמגזר הערבי לא נרשמו שינויים משמעותיים לאורך השנים הן בשיעור התלמידים ברמות הגבוהות (25%-29%) והן בשיעור התלמידים ברמות הנמוכות (26%-30%).

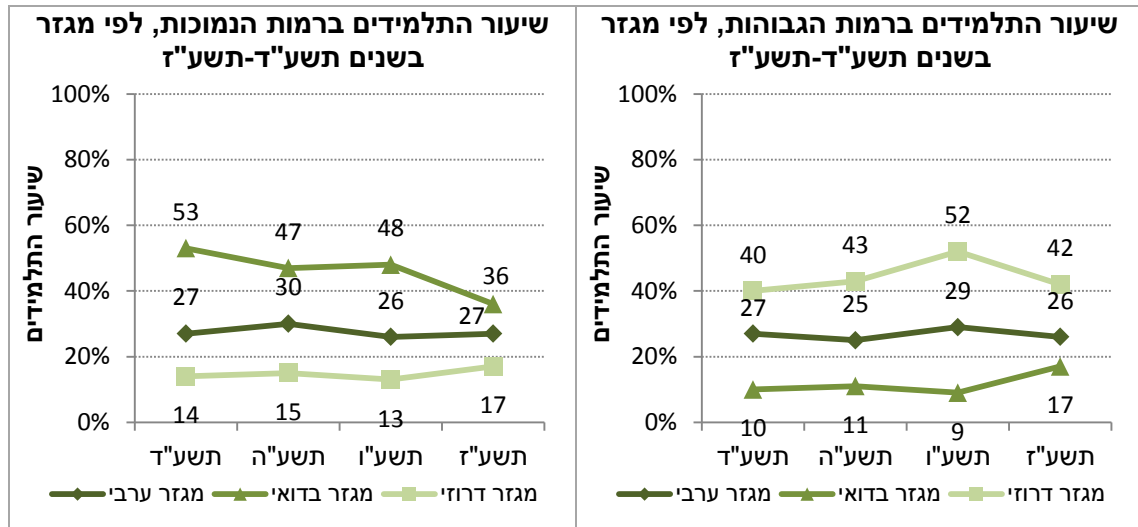
---

⁹ לפירוט נוסף על רמות הבקיאות ראה פרק 2.8.

תרשים 13: התפלגות הציון במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות ומגזר

תרשים 14: הישגים במבחן בעברית לפי רמות בקיאות ומגזר בשנים תשע"ד-תשע"ז

4.2 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומגדר

בתת-פרק זה מוצגים ממוצעי הציון הכולל במבחן בעברית לפי מגדר בקרב כל אחד מהמגזרים דוברי הערבית. נתונים אלו משלימים את התמונה המגדרית שהוצגה בתת-פרק 3.2 (הישגים לפי מגדר).

בלוח 8 ובתרשים 15 מוצגים מאפייני הציון הכולל בשנת תשע"ז לפי מגזר ולפי מגדר. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מופיעים בלוח 8. להשלמת התמונה מופיעים בתחתית תרשים 15 שיעורי התלמידים דוברי הערבית באוכלוסיית המחקר¹⁰ בחלוקה לפי מגזר ומגדר (להשוואה רב-שנתית של הנתונים עיין בלוח 25 בנספחים).

בלוח 8 ובתרשים 15 ניתן לראות שהפער בין הבנות לבנים נשמר גם בחלוקה למגזרים. הפער עומד על 31 נקודות לטובת הבנות במגזר הדרוזי (כשליש סטיית תקן), 25 נקודות לטובת הבנות במגזר הערבי (כרבע סטיית תקן) ו- 22 נקודות במגזר הבדואי (כחמישית סטיית תקן).

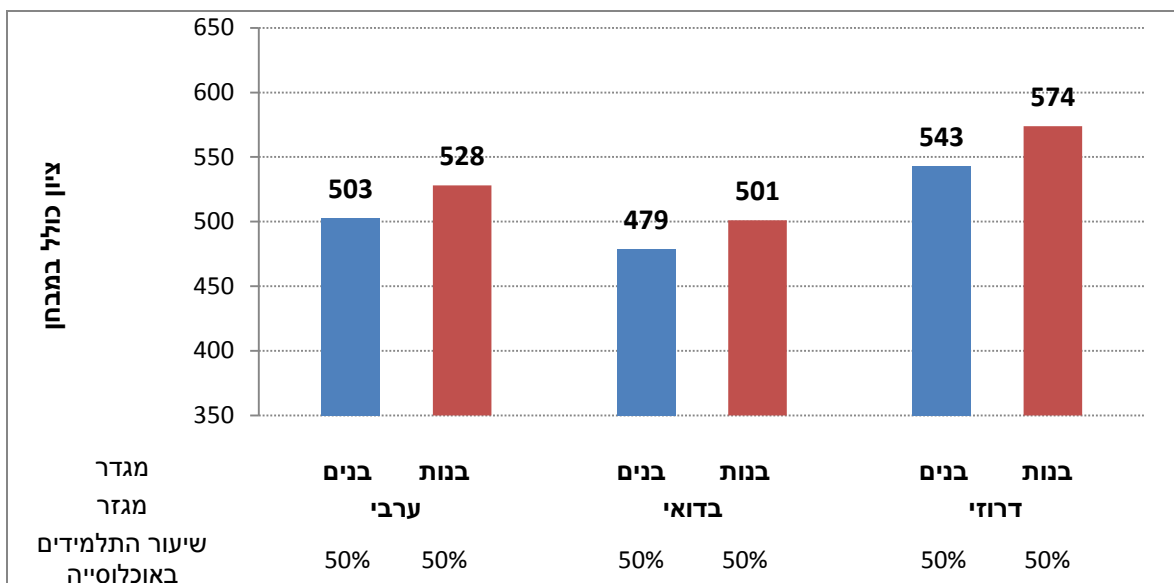
בנוסף בשלושת המגזרים הפערים הגדולים ביותר בין בנים ובנות נרשמו בציוני התלמידים בטווח ההישגים הנמוכים והבינוניים (אחוזונים 10, 25 ו-50) שעומדים על 25-45 נקודות, זאת לעומת פערים של 0-25 נקודות בין בנים ובנות בקרב התלמידים בטווח ההישגים הגבוהים (אחוזונים 75 ו-90).

לוח 8: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי מגדר

מגדר	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	בנים	503	94	385	427	491	579	637
	בנות	528	91	410	454	523	602	653
בדואי	בנים	479	88	374	412	458	543	618
	בנות	501	80	402	438	491	564	618
דרוזי	בנים	543	95	406	469	543	624	669
	בנות	574	91	438	511	588	649	682

¹⁰ להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו- 2.7.

תרשים 15: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגזר ולפי מגדר

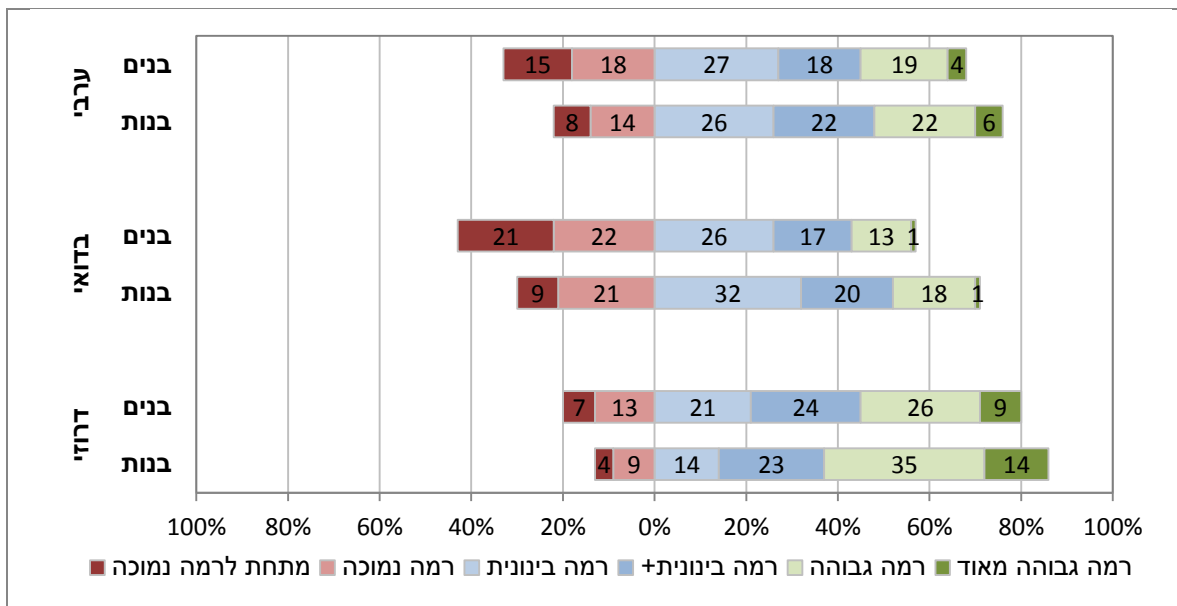

בתרשים 16 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות הבקיאות ובחלוקה למגזר ולמגדר בתשע"ז. שתי רמות הבקיאות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. להשוואה רב-שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות, בחלוקה לפי מגזר ומגדר, עיין בלוח 30 בנספחים.

מעיון בתרשים 16 עולה כי בשנת תשע"ז נשמר הן כיוון הפער בין הבנים לבנות הן כיוון הפער בין המגזרים בחלוקה לרמות בקיאות. במגזר הבדואי ובמגזר הערבי הפער בין הבנים לבנות בולט בעיקר ברמת הבקיאות שמתחת לרמה הנמוכה – שיעורי הבנים שסווגו מתחת לרמה הנמוכה במגזר הבדואי והערבי (21% ו-15% בהתאמה) גבוהים פי שניים מהשיעורים המקבילים בקרב הבנות (9% ו-8% בהתאמה). במגזר הדרוזי הפער בין הבנים לבנות בולט בשתי רמות הבקיאות הגבוהות – 35% מהבנות סווגו לרמה הגבוהה לעומת 26% מהבנים (פער של 9% בין המגדרים) ו-14% מהבנות סווגו לרמה הגבוהה מאוד לעומת 9% מהבנים (פער של 5% בין המגדרים). ברמה הגבוהה מאוד לא נרשם פער בין הבנים לבנות במגזר הבדואי.

תרשים 16: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר

ולמגדר

4.3 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי

בתת-פרק זה מוצגים ההישגים במבחן בעברית בפילוח לפי רקע חברתי-כלכלי בכל מגזר בנפרד. נתונים אלו משלבים את התמונה שהוצגה על הפערים החברתיים-כלכליים (תת-פרק 3.3) ואת התמונה שהוצגה על הפערים בין המגזרים השונים (תת-פרק 4.1) לתמונה דו-שכבתית אחת.

בלוח 9 ובתרשים 17 מוצגים מאפייני הציון הכולל בשנת תשע"ז לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מופיעים בלוח 9. להשלמת התמונה מופיעים בתחתית תרשים 17 שיעורי התלמידים באוכלוסיית המחקר¹¹ בחלוקה לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי (להשוואה רב-שנתית של הנתונים עיין בלוח 25 בנספחים).

מהנתונים עולה שהפער בין תלמידים המגיעים מרקע חברתי-כלכלי שונה בשלושת המגזרים¹².

הפער הגדול ביותר בממוצע הציונים לפי רקע חברתי-כלכלי נרשם במגזר הדרוזי – פער של 64 נקודות (כשני שלישים סטיית תקן) בין תלמידים מרקע בינוני (604 נק') ובין תלמידים מרקע נמוך (540 נק'). בקרב תלמידים מהמגזר הבדואי נרשם פער נמוך יותר של 46 נקודות (כמחצית סטיית תקן) בין תלמידים מרקע בינוני (529 נק') ובין תלמידים מרקע נמוך (483 נק'). פער דומה של 50 נקודות (כמחצית סטיית תקן) נרשם במגזר הערבי בין תלמידים מרקע גבוה (584 נק') ובין תלמידים מרקע בינוני (534 נק'). הפער הנמוך ביותר נרשם במגזר הערבי בין תלמידים מרקע בינוני (534 נק') ובין תלמידים מרקע נמוך (497 נק') – פער של 37 נקודות (כ-0.4 סטיית תקן).

כאשר משווים את הישגי התלמידים במגזרים השונים בתוך כל קבוצת רקע חברתי-כלכלי בנפרד עולה תמונה מעניינת. בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני, הפער בציונים בין המגזר הערבי והמגזר הבדואי קטן מאוד (פער של 5 נק' בלבד), אך הפער בציונים בין המגזר הדרוזי ובין שני המגזרים האחרים גדול מאוד (פער של 70 נק' מול המגזר הערבי ופער של 75 נק' מול המגזר הבדואי). בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, המהווים את מרבית האוכלוסייה בשלושת המגזרים, הפערים כצפוי דומים לפערים בקרב כלל התלמידים (פער של 14 נק' בין המגזר הערבי למגזר הבדואי, פער של 43 נק' בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי ופער של 57 נק' בין המגזר הדרוזי למגזר הבדואי).

בהשוואה בין השנים (ראו לוח 25 בנספחים), נמצא כי בין השנים תשע"ד-תשע"ז נצפתה מגמת עלייה בציון הממוצע של תלמידים במגזר הבדואי בשתי רמות הרקע החברתי-כלכלי – השיגי תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך עלו ב-38 נקודות (445 בתשע"ד, 460 בתשע"ה, 459 בתשע"ו ו-483 בתשע"ז). ובהישגי תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני חלה עליה מתונה (אך תנודתית) של 23 נקודות ביחס לשנת הבסיס (506 בתשע"ד, 523 בתשע"ה, 510 בתשע"ו ו-529 בתשע"ז).

¹¹ להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו-2.7.

¹² במגזר הבדואי ובמגזר הדרוזי, תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה מהווים קבוצה קטנה יחסית ולכן נתונים אינם מדווחים.

במגזר הדרוזי חלה לאורך השנים עלייה מתונה של 12 נקודות בקרב תלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך הנובעת מעלייה הדרגתית של 23 נקודות לאורך השנים תשע"ד-תשע"ו ואילו בשנת תשע"ז נצפתה ירידה בהישגיהם (528 בתשע"ד, 536 בתשע"ה, 551 בתשע"ו ו-540 בתשע"ז). בקרב תלמידים מרקע בינוני חלה עלייה של 15 נקודות הנובעת מעלייה בין השנים תשע"ה ותשע"ו (592 בתשע"ד, 594 בתשע"ה, 609 בתשע"ו ו-604 בתשע"ז).

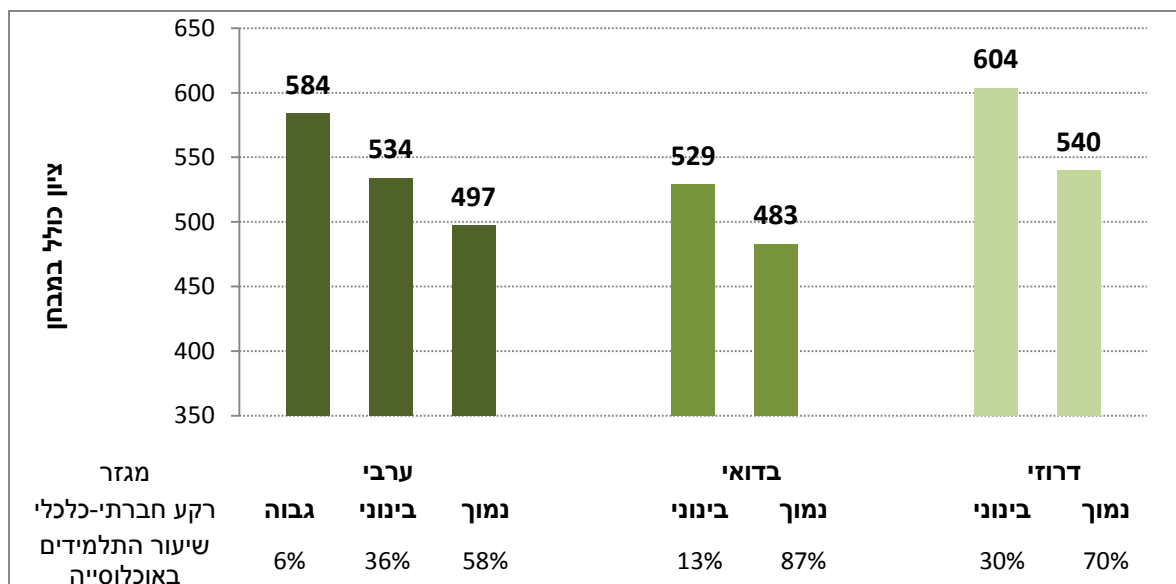
במגזר הערבי בין השנים תשע"ד לתשע"ו חלה עלייה בהישגי התלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני אולם בשנת תשע"ז נרשמה ירידה אשר החזירה את התלמידים לממוצע ההישגים בתשע"ד (534 בתשע"ד, 539 בתשע"ה, 550 בתשע"ו ו-534 בתשע"ז). לעומת זאת, בשאר רמות הרקע החברתי-כלכלי, הירידה שנצפתה בין השנים תשע"ד-תשע"ה התחלפה בעלייה בין השנים תשע"ה-תשע"ו וביציבות בתשע"ז, הן בקרב תלמידים מרקע גבוה (573 בתשע"ד, 565 בתשע"ה, 583 בתשע"ו ו-584 בתשע"ז) והן בקרב תלמידים מרקע נמוך (494 בתשע"ד, 485 בתשע"ה, 498 בתשע"ו ו-497 בתשע"ז).

לוח 9: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי

מגזר	רקע חברתי-כלכלי	מס' נבחנים*	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	גבוה	237	584	89	450	511	602	656	685
	בינוני	1,141	534	94	408	458	530	618	659
	נמוך	1,314	497	87	389	430	480	564	623
בדואי	בינוני	175	529	88	420	454	526	606	648
	נמוך	882	483	82	381	420	471	541	608
דרוזי	בינוני	222	604	77	483	551	620	664	690
	נמוך	512	540	95	406	461	545	620	667

הערה: מספר הנבחנים הכולל בכל מגזר גדול מסכום הנבחנים ברמות המפורטות בלוח משום שלחלק מהתלמידים לא קיים נתון של רקע חברתי-כלכלי (8 במגזר הערבי ו-2 במגזר הבדואי).

תרשים 17: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגזר ולפי רקע חברתי-כלכלי

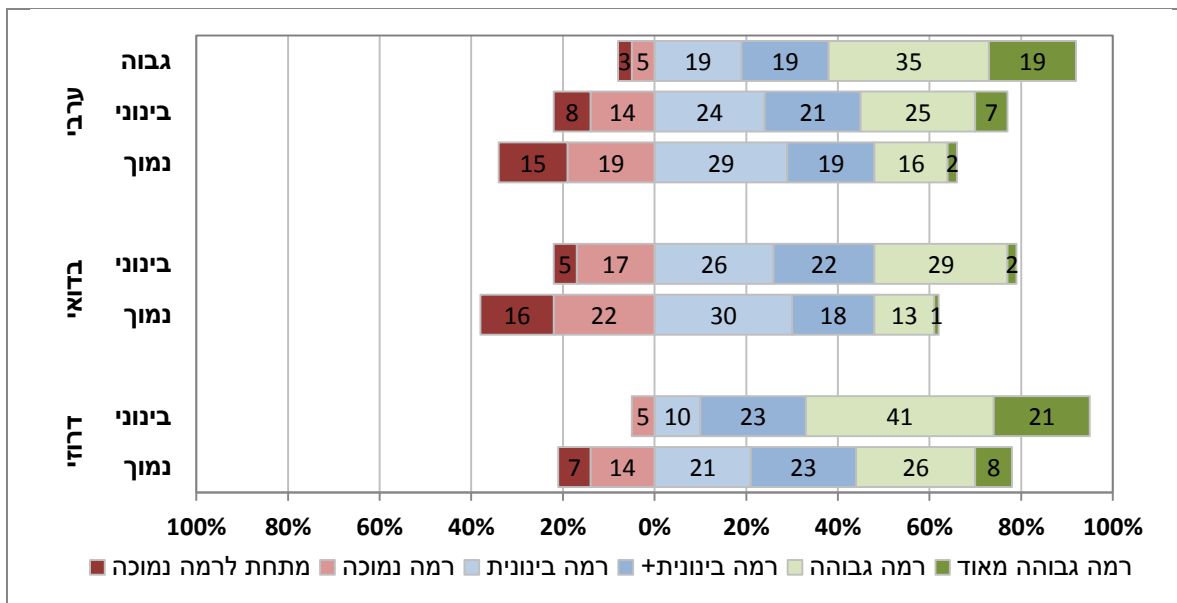

בתרשים 18 שלהלן מוצגת התפלגות הציון הכולל לפי רמות הבקיאיות ובחלוקה למגזר ולרקע חברתי-כלכלי בתשע"ז. שתי רמות הבקיאיות הנמוכות (רמה נמוכה ומתחת לרמה נמוכה) מופיעות משמאל לקו האפס ואילו ארבע רמות הבקיאיות הבינוניות או הגבוהות (רמה בינונית, בינונית+, גבוהה וגבוהה מאוד) מופיעות מימין לו. להשוואה רב-שנתית של שיעור התלמידים בשתי הרמות הנמוכות ובשתי הרמות הגבוהות, בחלוקה לפי מגזר ורקע חברתי-כלכלי, עיין בלוח 31 בנספחים.

מעיון בתרשים 18 עולה כי בהלימה לממצא הכללי שלפיו שיעור התלמידים ברמות הגבוהות גבוה ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה. למשל, במגזר הערבי – שיעורי התלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה בשתי רמות הבקיאיות הגבוהות עומדים על 54% ואילו שיעורי מקביליהם מרקע חברתי-כלכלי נמוך עומדים על 18% בלבד (פער של 36%). מנגד, נרשם פער של 26% בכיוון ההפוך בשיעורי התלמידים שסווגו לרמות הבקיאיות הנמוכות. באשר לפערים בין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני לתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך, ברמות הבקיאיות הנמוכות הפערים בשלושת המגזרים דומים וברמות הבקיאיות הגבוהות הם גבוהים במיוחד במגזר הדרוזי (28%). עוד עולה מהתרשים שבמגזר הערבי ובמגזר הדרוזי הפערים גדולים יותר ברמות הבקיאיות הגבוהות בהשוואה לרמות הבקיאיות הנמוכות. כלומר, נראה שההבדל לפי רקע החברתי-כלכלי משמעותי יותר בסיווג לרמות הבקיאיות הגבוהות מאשר לרמות הבקיאיות הנמוכות. במגזר הבדואי, לעומת זאת, אין הבדל בין הפערים ברקע החברתי-כלכלי בחלוקה לרמות הבקיאיות הגבוהות והנמוכות, ובשני המקרים הם עומדים על כ-15%.

תרשים 18: ממוצעי הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאיות ובחלוקה למגזר

ולרקע חברתי כלכלי

4.4 הישגים במבחן בעברית, לפי מגזר ומחוז גיאוגרפי

בתת-פרק זה מוצגים ההישגים במבחן בעברית בפילוח לפי מחוז גיאוגרפי בכל אחד מהמגזרים דוברי הערבית בנפרד. התמונה המצטיירת מפילוח דו-שכבתי זה משלימה את הממצאים שעלו מהתרשימים לעיל ומוסיפה עליהם; מעבר לפערים בין המגזרים ובין תלמידים מרקע חברתי-כלכלי שונה בתוך כל מגזר, קיימים פערים בין המחוזות הגיאוגרפיים בתוך המגזרים.

בלוח 10 ובתרשים 19 מוצגים מאפייני הציון הכולל בשנת תשע"ז לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי. מספר הנבחנים שעל בסיסו נקבע הציון מופיעים בלוח 10. להשלמת התמונה מופיעים בתחתית תרשים 19 שיעורי התלמידים דוברי הערבית באוכלוסייה¹³ בחלוקה לפי מגזר ומחוז גיאוגרפי (להשוואה רב-שנתית של הנתונים עיין בלוח 26 בנספחים).

עיון בלוח 10 ובתרשים 19 מלמד כי לתלמידים ממחוזות גיאוגרפיים שונים, במגזרים השונים, הישגים ממוצעים שונים. בקרב תלמידים מהמגזר הערבי, נרשם דמיון בציוני התלמידים ממחוזות צפון, חיפה ומרכז (516, 514 ו-511 נק' בהתאמה) והציון במחוז תל אביב (618 נק') גבוה מהם בכסטיית תקן שלמה. בקרב תלמידים מהמגזר הבדואי, הציון במחוז צפון (500 נק') גבוה בכעשירית סטיית תקן מהציון במחוז דרום (489 נק'). בקרב תלמידים מהמגזר הדרוזי, הציון במחוז חיפה (608 נק') גבוה בכ-0.6 סטיית תקן מהציון במחוז צפון (550 נק').

השוואה בין המגזרים בתוך המחוזות משקפת את פערי ההישגים בין המגזרים בכלל המדינה. לדוגמה, בתוך מחוז צפון, ממוצע הציון הכולל של תלמידי המגזר הדרוזי (550 נק') גבוה בכשליש סטיית תקן מהממוצע של תלמידי המגזר הערבי (516 נק'), וממוצע זה גבוה בכשישית סטיית תקן מהממוצע של תלמידי המגזר הבדואי (500 נק').

עוד עולה כי הפער בממוצעים בין המחוז שהציון הממוצע בו הוא הגבוה ביותר (תל אביב, 618 נק') לבין המחוז שהציון בו הוא הנמוך ביותר (דרום, 489 נק') עומד על 129 נקודות (כ-1.3 סטיית תקן). עיון בלוח 26 בנספחים מעלה כי בכל אחת מהשנים שבין תשע"ד-תשע"ז ממוצע הציונים הגבוה ביותר נרשם במחוז תל אביב (מגזר ערבי) וממוצע הציונים הנמוך ביותר נרשם במחוז דרום (מגזר בדואי). עם זאת בתשע"ז הפער בין שני המחוזות הוא הנמוך ביותר שנרשם לאורך שנים אלו (פער של 157 נק' בתשע"ד, 144 נק' בתשע"ה, 163 נק' בתשע"ו ו-129 נק' בתשע"ז).

¹³ להרחבה על המדגם ושיטת חישוב הציונים ראה פרק 2, סעיפים 2.2, 2.5 ו-2.7.

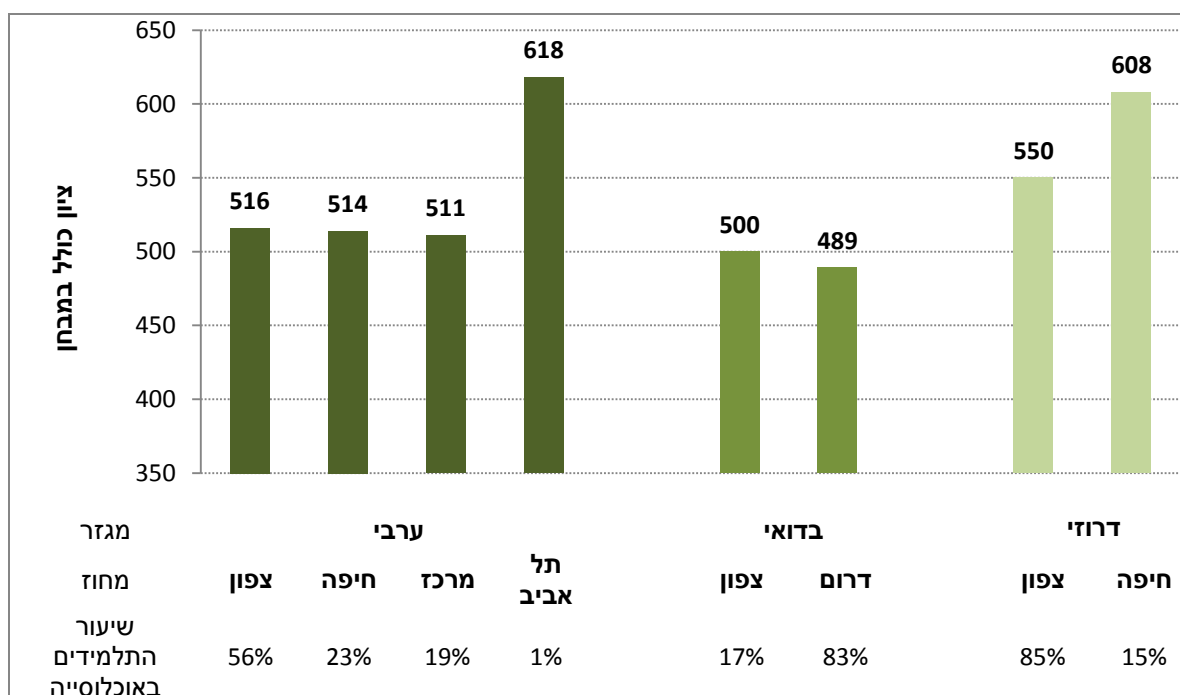
לוח 10: הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז – ממוצע, סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגזר ולפי

מחוז גיאוגרפי

מגזר	מחוז	מס' נבחנים	ממוצע	סטיית תקן	אחוזון 10	אחוזון 25	אחוזון 50	אחוזון 75	אחוזון 90
ערבי	צפון	1,039	516	90	401	446	507	591	644
	חיפה	715	514	97	389	435	511	596	648
	מרכז	744	511	94	386	434	503	587	645
	תל אביב	185	618	72	506	572	640	675	693
בדואי	צפון	371	500	86	387	430	492	564	627
	דרום	668	489	84	386	423	473	557	616
דרוזי	צפון	560	550	94	410	473	557	632	669
	חיפה	174	608	76	491	564	621	671	689

הערה: בנוסף למתואר בלוח, במגזר הבדואי נבחן בית ספר יחיד במחוז חיפה, ובמגזר הערבי נבחן בית ספר יחיד במחוז ירושלים.

תרשים 19: ממוצע הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי מגזר ולפי מחוז גיאוגרפי

5. הישגים במבחן בעברית, לפי נושאים

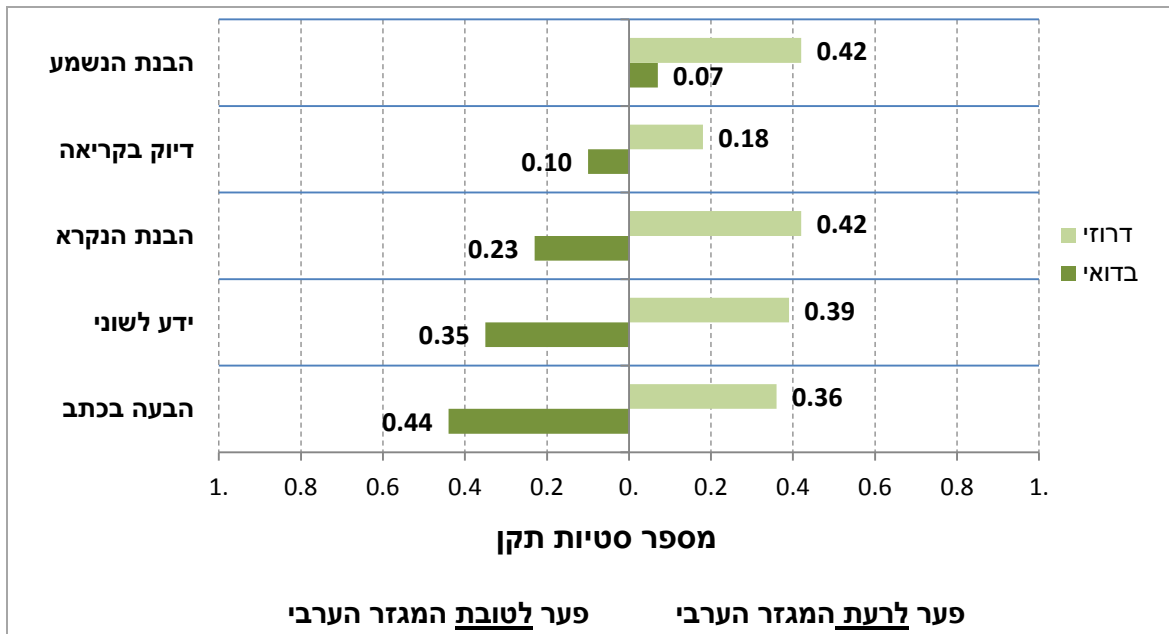
כאמור בפרק רקע, המבחן התמקד בחמישה נושאים עיקריים: הבנת הנשמע, דיוק בקריאה, הבנת הנקרא, ידע לשוני והבעה בכתב. לכל נושא חושב ציון ממוצע עבור כלל הנבחנים ועבור כל אחד מהמגזרים דוברי הערבית. בתרשים 20 מוצגים הפערים (במונחי סטיות תקן) בין המגזר הבדואי למגזר הערבי (ירוק כהה) והפערים בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי (ירוק בהיר; להשוואה רב-שנתית של הנתונים עיין בלוח 27 בנספחים).

בדומה למגמה שנמצאה בשנים הקודמות, בכל הנושאים שנבדקו הישגי התלמידים מהמגזר הדרוזי גבוהים מהישגי התלמידים מהמגזר הערבי. כמו-כן, הישגי התלמידים מהמגזר הערבי גבוהים מהישגי התלמידים מהמגזר הבדואי בכל הנושאים, מלבד בנושא הבנת הנשמע שבו ישנו פער של 0.07 סטיות תקן לטובת המגזר הבדואי. הפערים הגדולים ביותר בין המגזר הדרוזי למגזר הערבי נרשמו בנושאים הבנת הנשמע והבנת הנקרא (0.42 סטיות תקן). לעומת זאת הפערים הגדולים ביותר בין המגזר הבדואי למגזר הערבי נרשמו בנושאים הבעה בכתב וידע לשוני (0.44 סטיות תקן ו-0.35 סטיות תקן בהתאמה). בנושא דיוק בקריאה נרשמו פערים קטנים יותר בין המגזרים (0.18 סטיות תקן בין המגזר הדרוזי והערבי ו-0.10 סטיות תקן בין המגזר הבדואי והערבי).

עיון בלוח 27 בנספחים מראה כי בהלימה לתמונה שהתקבלה מניתוח ממוצעי הישגים, בשנת תשע"ז נרשמו הפערים הקטנים ביותר בין הישגי התלמידים מהמגזר הבדואי ובין הישגי התלמידים מהמגזר הערבי בחמשת הנושאים שנבדקו, בהשוואה לשנים תשע"ד-תשע"ו.

תרשים 20: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ז בחלוקה לנושאים, בין תלמידים מהמגזר

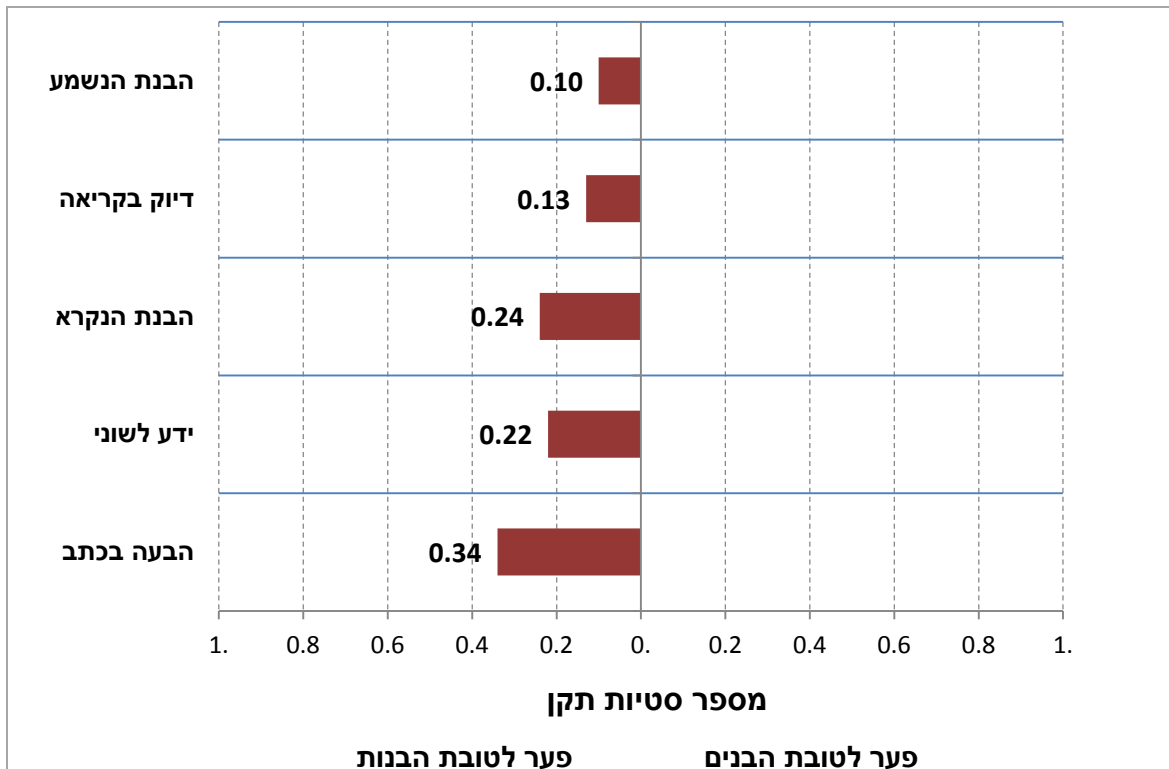
הערבי לבין תלמידים מהמגזר הבדואי והדרוזי, במונחי סטיות תקן

בתרשים 21 מוצגים הפערים בנושאי המבחן (במונחי סטיות תקן) בין בנות לבנים. עיון בתרשים מלמד כי בדומה לממצאים שנרשמו בשנים הקודמות (ראה לוח 27 בנספחים) גם בשנת תשע"ז, בכל הנושאים שנבדקו, קיים פער עקבי לטובת הבנות אם כי במידה שונה בכל אחד מהנושאים. הפער הגדול ביותר לטובת הבנות נמצא בהבעה בכתב (0.34 סטיות תקן) ואילו בנושא של הבנת הנשמע נרשם הפער הקטן ביותר בין בנות ובנים (0.10 סטיות תקן).

תרשים 21: פערים בהישגים במבחן בשנת תשע"ז בחלוקה לנושאים, בין בנות ובנים, במונחי

סטיות תקן

6. סיכום הממצאים מפרקי ההישגים

לאורך השנים תשע"ד-תשע"ז חלה עלייה מתונה של 14 נקודות בהישגי התלמידים במבחן בעברית לדוברי ערבית (500 בתשע"ד, 505 בתשע"ה, 512 בתשע"ו ו-514 בתשע"ז). עם זאת בתשע"ז לא נרשם שינוי של ממש בממוצע ציוני התלמידים בהשוואה לשנה שעברה.

על מנת לסייע בפירוש תוצאות המבחן הונהג השנה הליך 'קביעת תקנים'. בהליך זה נקבעו שש רמות בקיאות על ידי מומחים בתחום הדעת וכל תלמיד מסווג לכל אחת מן הרמות. בשתי הרמות הגבוהות ביותר נמצאו 25% מהתלמידים (20% ברמה גבוהה ו-5% ברמה גבוהה מאד), ובשתי הרמות הנמוכות ביותר נמצאו 29% מהתלמידים (17% ברמה נמוכה ו-12% מתחת לרמה הנמוכה).

תלמידים שהישגיהם הם ברמת בקיאות נמוכה מסוגלים להבין את המשמעות הגלויה של יחידת שיש קצרה, להבין הוראות פשוטות מושמעות או כתובות ברמת משפט ולבצען ולסדר מילים נתונות לכדי משפט פשוט תקני מבחינה תחבירית. תלמידים ברמה זו הם מתחת לסף המאפשר הערכה בהבעה בכתב. מאידך, תלמידים ברמת בקיאות גבוהה מסוגלים לפענח מילים באופן מלא, להסיק מסקנות מטקסט ולהביע דעה אישית ומנומקת בזיקה לטקסט ולכתוב טקסט לכיד ותקני עם אוצר מילים עשיר למדי אשר יש בו רעיונות מפותחים ומגוונים.

השיפור הקל לאורך השנים שנמצא בממוצע הציונים בא לידי ביטוי גם ברמות הבקיאות - בין השנים תשע"ד-תשע"ז חלה ירידה קלה של 4% בשיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות ויציבות בשיעור התלמידים בשתי רמות הבקיאות הגבוהות.

בשנת תשע"ז, בדומה לשנים קודמות, קיימים פערים בהישגי התלמידים בין המגזרים השונים. בין השנים תשע"ד לתשע"ז נרשמה עלייה גדולה של 40 נקודות בציוני תלמידים מהמגזר הבדואי, כאשר מרביתה (26 נק') התרחשה בשנת תשע"ז (491 נק' בתשע"ז לעומת 465 נק' בתשע"ו, 467 נק' בתשע"ה ו-451 נק' בתשע"ד). במגזר הדרוזי לאורך השנים חלה מגמה מעורבת - בשנת תשע"ז, בהשוואה לתשע"ו, חלה ירידה של 12 נקודות וזאת לאחר עלייה של 15 נקודות בין תשע"ה לתשע"ו (551 נק' בתשע"ד, 556 נק' בתשע"ה, 571 נק' בתשע"ו ו-559 נק' בתשע"ז). בסך הכול במגזר הדרוזי נרשמה עלייה של 8 נקודות לאורך השנים. במגזר הערבי נרשמה מגמה דומה אם כי מתונה יותר: בתשע"ו חלה עלייה של 10 נקודות וירידה קלה של 6 נקודות בתשע"ז (513 נקודות בתשע"ד, 512 נקודות בתשע"ה, 522 נקודות בתשע"ו ו-516 נקודות בתשע"ז). בסך הכול במגזר הערבי לא חל שינוי של ממש לאורך השנים.

תלמידים ממגזרים שונים השיגו, בממוצע, ציונים שונים; בדומה לשנים הקודמות שנבדקו, ממוצע הציונים של תלמידים מהמגזר הדרוזי בשנת תשע"ז הוא הגבוה ביותר (559 נק') ואילו ממוצע הציונים של תלמידים מהמגזר הבדואי הוא הנמוך ביותר (491 נק') - פער של 68 נקודות. הישגי תלמידים מהמגזר הערבי עומדים על 516 נקודות והפער בינם לבין המגזר הבדואי עומד על 25 נקודות. עם זאת, פערים אלו בין המגזרים בתשע"ז הם הנמוכים ביותר שנרשמו לאורך כל שנות המדידה (בתשע"ד-תשע"ו נרשמו

פערים של 89-106 נקודות בין המגזר הדרוזי למגזר הבדואי ושל 45-62 נקודות בין המגזר הערבי למגזר הבדואי). כמו כן, ככלל, כיוון הפערים בין המגזרים נשמר בכל חמשת הנושאים העיקריים של המבחן – הבנת הנשמע, דיוק בקריאה, הבנת הנקרא, ידע לשוני והבעה בכתב.

תמונה דומה מתקבלת גם מבדיקת התפלגות ציוני התלמידים ברמות הבקיאות: לאורך השנים תשע"ד-תשע"ז שיעור התלמידים ברמת בקיאות גבוהה או גבוהה מאוד הוא הגבוה ביותר בקרב תלמידים במגזר הדרוזי (40%-52) והנמוך ביותר בקרב תלמידים מהמגזר הבדואי (9%-17). יחד עם זאת, בעוד ששיעור התלמידים מהמגזר הבדואי שנמצאים בשתי רמות הבקיאות הנמוכות ירד מ-53% בתשע"ד ל-36% בתשע"ז, שיעור התלמידים במגזר הדרוזי והערבי שנמצאים ברמות אלו נותר יציב יחסית לאורך השנים (כ-15% במגזר הדרוזי וכ-25% במגזר הערבי). ממצא זה עשוי להעיד על מגמה של צמצום פערים בין המגזר הבדואי למגזרים הערבי והדרוזי, אך יש להמשיך ולבחון אם מגמה זו ממשיכה בשנים הבאות.

בנוסף להבדלים שנרשמו בין שלושת המגזרים, ניתוח ממצאי ההישגים במבחן בעברית לתלמידים דוברי ערבית מלמד כי קיים גם שוני בין הישגי התלמידים בהתאם להשתייכותם המגדרית, החברתית-כלכלית והמיקום הגיאוגרפי של בית ספרם.

- בהסתכלות לפי מגדר עולה כי בכל השנים הישגי הבנות גבוהים מהישגי הבנים. בשנת תשע"ז הפער לטובת הבנות עמד על 24 נקודות (כרבע סטיית תקן), והוא דומה לפער שנצפה בשנים הקודמות. בשנת תשע"ז כשליש מהבנים סווגו לשתי רמות הבקיאות הנמוכות בהשוואה לכרבע מהבנות. מנגד, כחמישית מהבנים סווגו לשתי רמות הבקיאות הגבוהות לעומת כרבע מהבנות.
- הפער לטובת הבנות נשמר גם בחלוקה למגזרים הערבי, הבדואי והדרוזי; בתשע"ז, בכל המגזרים בנות השיגו בין 22 נקודות ל-31 נקודות יותר מבנים (הפער הגדול ביותר נרשם במגזר הדרוזי והפער הקטן ביותר במגזר הבדואי). הפערים בין הישגי הבנות לבין הישגי הבנים משתקפים גם ברמות הבקיאות כך ששיעור הבנים מתחת לרמת הבקיאות הנמוכה כפול משיעור הבנות ברמה זו.
- בכל השנים שנבדקו נמצא כי ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר, כך ההישגים גבוהים יותר. בשנת תשע"ז תלמידים מרקע חברתי-כלכלי גבוה השיגו, בממוצע, 87 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך ו-45 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני. תלמידים מרקע חברתי-כלכלי בינוני השיגו, בממוצע, 42 נקודות יותר מתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך. בהסתכלות על רמות הבקיאות עולה כי ככל שהרקע החברתי-כלכלי גבוה יותר שיעור התלמידים ברמות הנמוכות נמוך יותר וברמות הגבוהות גבוה יותר. למשל, במגזר הערבי 15% מהתלמידים מרקע נמוך סווגו מתחת לרמה נמוכה בהשוואה ל-3% בלבד מהתלמידים מרקע גבוה שסווגו לרמה זו.
- תלמידים מרקע חברתי-כלכלי זהה אך ממגזרים שונים הגיעו להישגים שונים, וכיוון הפערים בין המגזרים נשמר. מכך יוצא כי הממצאים מצביעים על פער משמעותי בין שלושת המגזרים בהישגים בתחום זה, שאינו מוסבר במלואו על ידי ההבדלים בהתפלגות הרקע החברתי-כלכלי.

- בנוסף לפערים על רקע מגזרי או חברתי-כלכלי, נמצאו פערים משמעותיים בהישגי התלמידים על רקע השתייכותם למחוזות גיאוגרפיים שונים; תלמידים ממחוז תל אביב מהמגזר הערבי ותלמידים ממחוז חיפה מהמגזר הדרוזי השיגו, בממוצע, 124 נקודות יותר מתלמידים ממחוז דרום מהמגזר הבדואי (פער של כסטיית תקן ורבע). גם במקרה זה נשמרו ההבדלים בין המגזרים, כך שנרשמו פערים בין תלמידים מאותו מחוז אך ממגזר שונה.

7. לימודי השפה העברית – עמדות תלמידים

7.1 עמדות תלמידים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על

בסיום המבחן התבקשו התלמידים שהשתתפו במחקר לענות על שאלון עמדות. מטרת השאלון לתלמיד היא לאפיין את עמדות התלמידים כלפי השפה העברית, לאמוד את מידת חשיפתם לשפה העברית בסביבה הקרובה ולתאר את האופן שבו נתפסים לימודי השפה העברית בעיניהם. השאלון כלל היגדים בשישה נושאים: **דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר** (האמצעים שבהם משתמשים המורים ללימוד עברית בבית הספר), **שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר** (מידת השימוש שעושים התלמידים בשפה העברית מחוץ לבית הספר), **חשיפה לעברית בסביבה הקרובה** (חשיפת התלמיד לשפה העברית בביתו, בשכונת מגוריו ובקניונים ואזורי מסחר), **מסוגלות עצמית בשפה העברית** (הערכה עצמית של היכולת לקרוא, לשמוע ולשוחח בעברית), **תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית** (הכרה בחשיבות לימודי העברית עבור התלמיד) **והנאה ועניין בלימוד השפה העברית** (תחושת העניין וההנאה של התלמיד בלימודי השפה). במרבית הנושאים קובצו ההיגדים למדדים מסכמים כמתואר להלן. בנושא חשיפה לשפה העברית בסביבה הקרובה לא קובצו ההיגדים למדד מסכם והם מדווחים בנפרד. פירוט מלא של ההיגדים בנושאים השונים מופיע בהמשך הדוח.

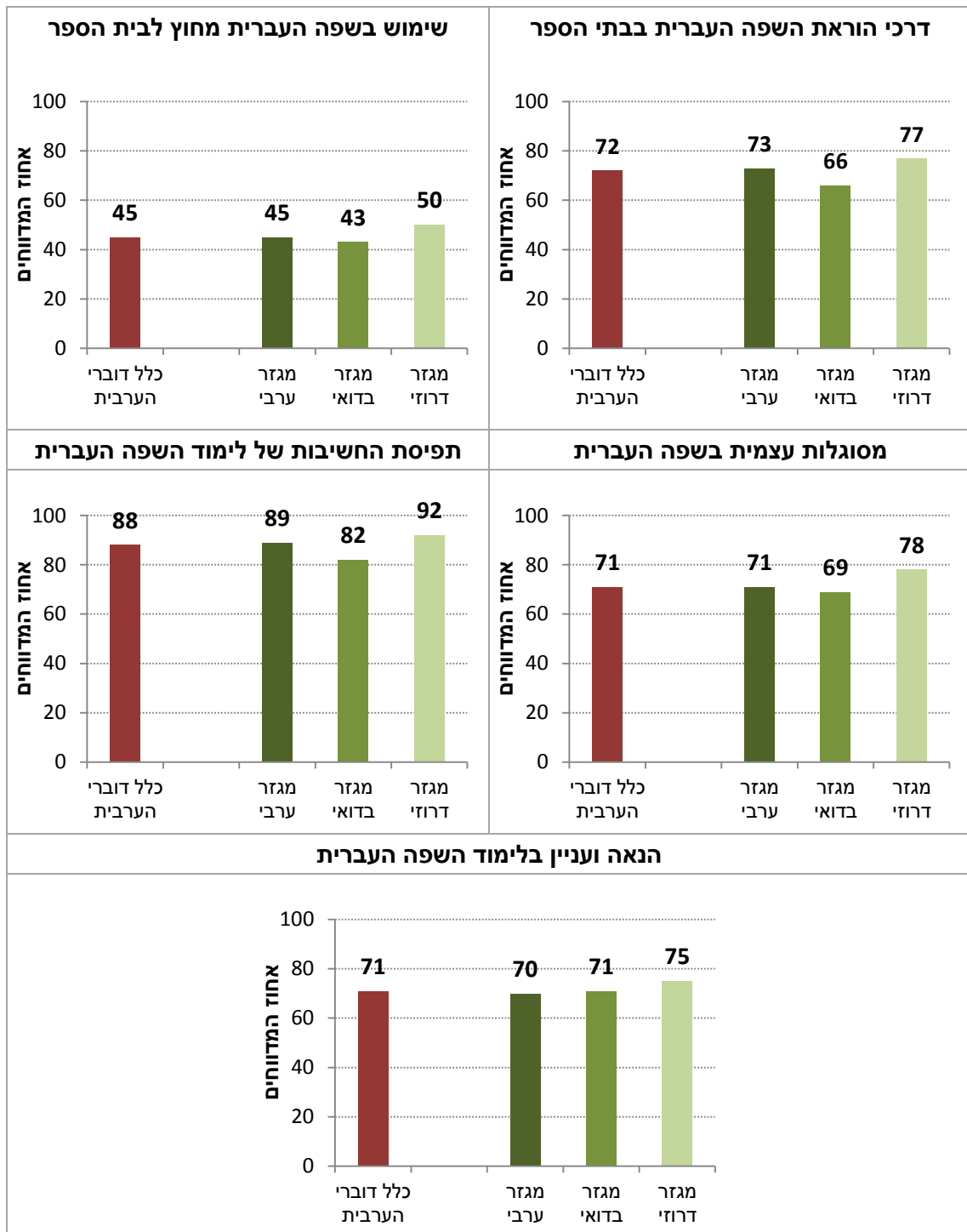
בנושא דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר הוצגו לתלמידים היגדים העוסקים בדרכי הוראת השפה בכיתה והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם נחשפו בכיתה לכל אחת מהדרכים הללו בחודש האחרון על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". בנושא שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר הוצגו לתלמידים מספר פעילויות והם התבקשו לדרג באיזו מידה הם מקיימים כל פעילות על סולם בן חמש דרגות הנע מ-"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". בנושאים מסוגלות עצמית בשפה העברית, תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית והנאה ועניין בשפה העברית, הוצגו לתלמידים היגדים שונים והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ-"מאוד לא מסכים" עד "מאוד מסכים". לצורכי דיווח על הממצאים בכל חמשת הנושאים הללו, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 ו-5) כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה או על קיום הפעילות או על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. בכל המדדים, ערכים גבוהים מייצגים עמדות חיוביות.

תרשים 22 מציג את דיווחי התלמידים על המדדים המסכמים בקרב כלל דוברי הערבית ולפי מגזרים. עיון בתרשים מלמד כי התלמידים דיווחו בשיעורים גבוהים על פעילויות ועמדות אשר משפיעות לטובה על רכישת השפה העברית; התלמידים דיווחו כי הם רואים חשיבות בלימוד השפה העברית (88%), מגלים הנאה ועניין בלימוד השפה העברית (71%), הם בעלי מסוגלות עצמית בשפה העברית (71%) וכי הם נחשפים למגוון דרכי הוראה של השפה העברית (72%). המדד שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר הוא המדד היחיד ששיעור התלמידים שדיווחו בחיוב על היגדיו הוא בינוני (45%).

בחמשת המדדים שנבדקו עולה כי שיעורי הדיווח במגזר הדרוזי גבוהים בהשוואה לשיעורי הדיווח במגזר הבדואי. הפערים בין שני המגזרים בולטים במיוחד בכל הקשור לדיווח על מגוון דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר, על תפיסת החשיבות של לימודי העברית ועל תחושת המסוגלות העצמית של התלמידים בשפה העברית (פערים של כ-10%). בהשוואה בין המגזר הערבי למגזר הבדואי והדרוזי עולה תמונה מעורבת – בכל הקשור לתחושת המסוגלות של התלמידים בשפה העברית, הנאה ועניין מלימודי השפה ושימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר שיעור התלמידים המדווחים במגזר הערבי והבדואי היו דומים ונמוכים בהשוואה למגזר הדרוזי. לעומת זאת, באשר לתפיסת החשיבות של השפה העברית שיעור המדווחים במגזר הערבי והדרוזי דומה (כ-90%) ושיעור המדווחים במגזר הבדואי נמוך מהם (82%). ביחס למגוון דרכי ההוראה של השפה העברית נמצאו פערים בין שלושת המגזרים – תלמידים במגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים הגבוהים ביותר, תלמידים במגזר הבדואי בשיעורים הנמוכים ביותר ואילו תלמידים במגזר הערבי נמצאים בתווך.

תרשים 22: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז,

כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

להלן פירוט נתוני כל אחד מהמדדים המסכמים וההיגדים המרכיבים אותו, על פי דיווחי התלמידים.

7.2 דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר

בנושא זה הוצגו לתלמידים תשעה היגדים¹⁴ העוסקים בדרכי הוראת השפה בכיתה והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם נחשפו בכיתה לכל אחת מהדרכים הללו בחודש האחרון על סולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "לעיתים קרובות" ו"תמיד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר

- א. "המורה מדברת אתנו בעברית"
- ב. "המורה מעודדת אותנו לדבר עברית בשיעורים"
- ג. "אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, הוראות, שיחות)"
- ד. "המורה מלמדת אותנו דקדוק של השפה העברית (למשל נטיית הפועל)"
- ה. "אנחנו קוראים באופן עצמאי טקסטים בעברית"
- ו. "המורה נותנת לנו מטלות שבהן אנחנו כותבים קטעים קצרים בעברית"
- ז. "אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים את המורה שאלות בעברית"
- ח. "בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים"
- ט. "רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית"

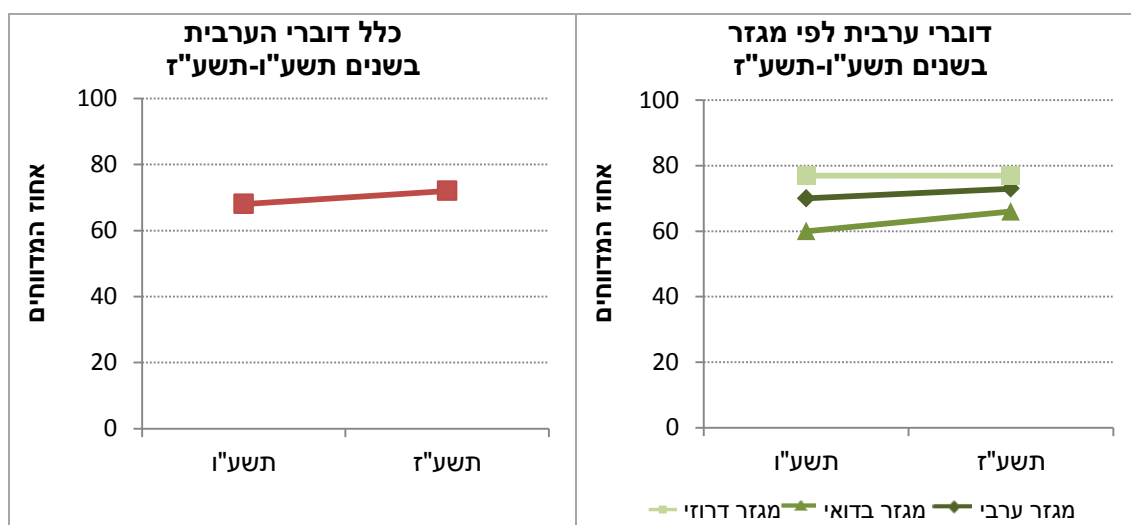
בלוח 11 ובתרשים 23 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ו ותשע"ז. בתרשים 24 מוצגים נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד. מבט כללי בנתוני תרשים 23 מגלה כי בשנת תשע"ז 72% מכלל התלמידים דיווחו על שימוש במגוון דרכי הוראה בשפה העברית. שיעור התלמידים שדיווחו על שימוש במגוון דרכי הוראה בדרוזי גבוה בהשוואה למגזר הערבי, שגבוה גם הוא בהשוואה למגזר הבדואי (77% לעומת 73% ו-66% בהתאמה). עוד עולה כי בין השנים תשע"ו ותשע"ז נרשמה עלייה קטנה של 4% בדיווחי כלל התלמידים, בעקבות עלייה של 6% במגזר הבדואי ועלייה של 3% במגזר הערבי (במגזר הדרוזי לא חל שינוי בין השנים).

¹⁴ הרכב ההיגדים של מדד זה שונה בתשע"ז וחושב מחדש עבור תשע"ו, לכן לא ניתן להשוות את נתוני המדד בתשע"ו לנתונים שפורסמו בדוח הקודם.

לוח 11: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	68%	70%	60%	77%
תשע"ז	72%	73%	66%	77%

תרשים 23: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז

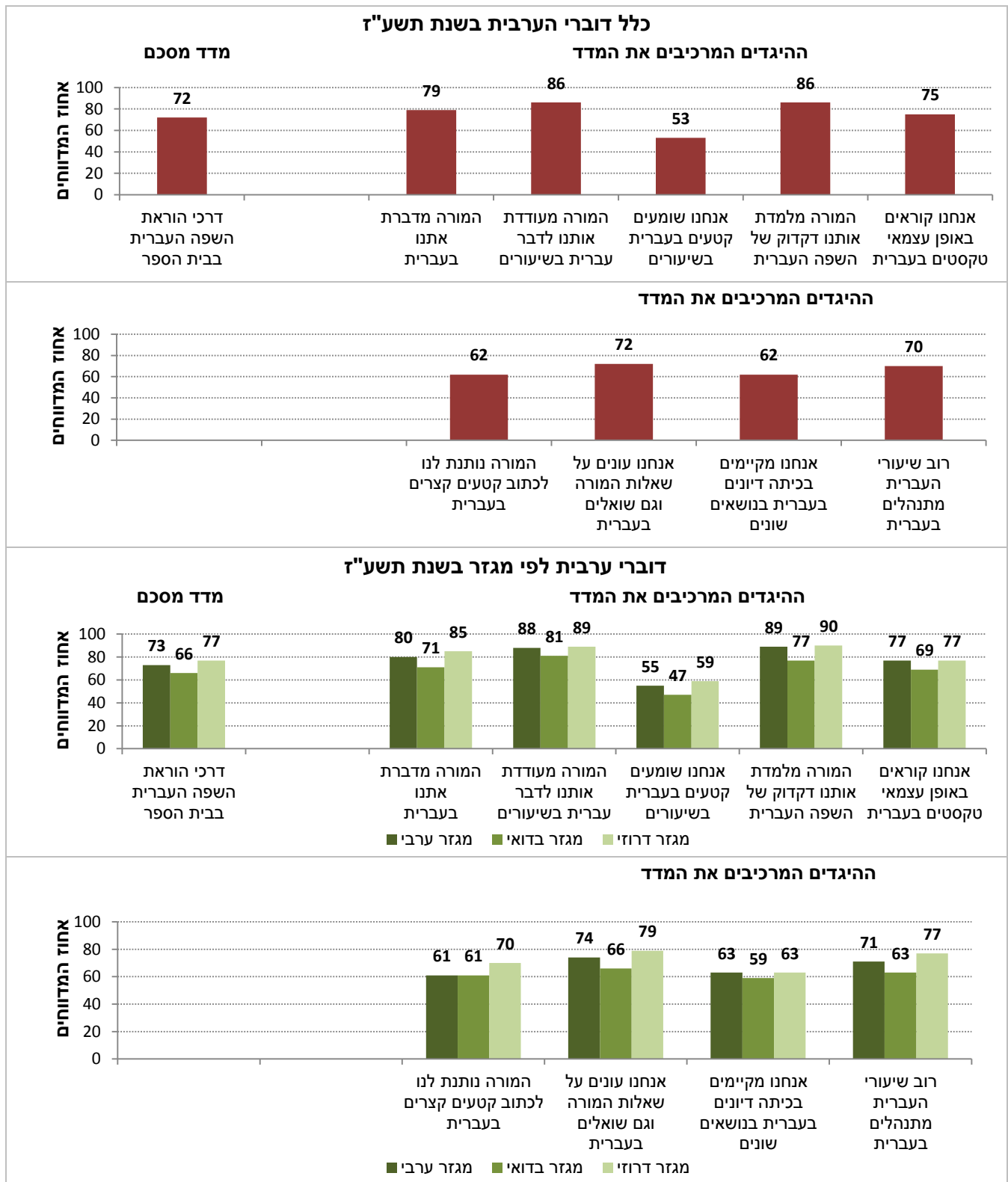

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם בתרשים 24, עולה כי מתקבלת תמונה שונה משיעורי הדיווח על הדרכים השונות של הוראת השפה. בנוגע לדיבור בשפה העברית במהלך השיעורים, מרבית התלמידים דיווחו שהמורה מעודדת אותם לדבר בעברית בשיעורים (86%), שהמורה מדברת איתם בעברית (79%), שהם עונים על שאלות המורה ושואלים אותה בעברית (72%) ושרוב השיעורים מתנהלים בעברית ולא בערבית (70%). בנוסף כשני שלישים מהתלמידים דיווחו על קיום דיונים בעברית בכיתה (62%). בנוגע לדרכי ההוראה האחרות שנבדקו, מרבית התלמידים דיווחו שהם לומדים דקדוק של השפה העברית (86%) ושהם נוהגים לקרוא באופן עצמאי טקסטים בעברית (75%). באשר להבעה בכתב, שיעור נמוך יותר של תלמידים דיווחו על עיסוק במטלות כתיבה של קטעים קצרים בעברית (62%), ושיעור נמוך עוד יותר דיווחו על השמעת קטעים בעברית במהלך השיעור (53%).

עוד עולה מהתבוננות בנתוני ההיגדים כי בהשוואה לפי מגזרים, תלמידים מהמגזר הבדואי דיווחו בשיעורים נמוכים יחסית על מרבית ההיגדים ותלמידים במגזר הדרוזי בשיעורים גבוהים יותר (בפער של 4%-14%). בהיגדים הנוגעים ללימודי הדקדוק של השפה העברית, התנהלות השיעורים והתקשורת בעברית עם המורה נרשמו פערים גבוהים במיוחד (יותר מ-10%) בין שיעורי הדיווח של תלמידים מהמגזר הדרוזי לשיעורי הדיווח של תלמידים מהמגזר הערבי ובין תלמידים מהמגזר הדרוזי עולה תמונה מעורבת: בהיגדים "המורה מדברת איתנו בעברית", "אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים", "המורה נותנת לנו לכתוב קטעים קצרים בעברית", "אנחנו עונים על שאלות המורה וגם שואלים בעברית" ו"רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית" נרשמו פערים בינוניים של 4%-9% לטובת המגזר הדרוזי, ואילו בשאר המדדים שיעורי הדיווח היו דומים בשני המגזרים.

מעניין לציין כי בתשע"ז, בהשוואה לתשע"ו, חלו במגזר הבדואי עליות בהיגדים הקשורים לדיבור בעברית במהלך השיעורים – קיום דיונים בכיתה (15%), התנהלות רוב השיעור בעברית (9%), עידוד המורה לדבר עברית בשיעור (7%) והמורה מדברת בעברית בשיעור (6%). לפירוט ראה לוח 34 בנספחים.

תרשים 24: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

7.3 שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר

בנושא שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר הוצגו לתלמידים חמש פעילויות והם התבקשו לדרג באיזו מידה הם מקיימים כל פעילות על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על קיום הפעילות). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר

- א. "קורא סיפורים בעברית"
- ב. "קורא וכותב בעברית באינטרנט"
- ג. "מאזין לשירים בעברית"
- ד. "צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית"
- ה. "מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)"

בלוח 12 ובתרשים 25 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ד-תשע"ז. בתרשים 26 מוצגים נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד. מבט כללי בנתוני תרשים 25 מגלה כי בשנת תשע"ז, בדומה לשנים הקודמות, פחות ממחצית התלמידים (45%) דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר. שיעור התלמידים במגזר הדרוזי אשר דיווחו על שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר גבוה בהשוואה למגזרים הערבי והבדואי (50% לעומת 45%-43%, בהתאמה). עוד עולה כי בין השנים תשע"ד-תשע"ז לא חל שינוי של ממש בדיווחי כלל התלמידים. מגמה דומה נרשמה גם בכל אחד מהמגזרים בפני עצמו.

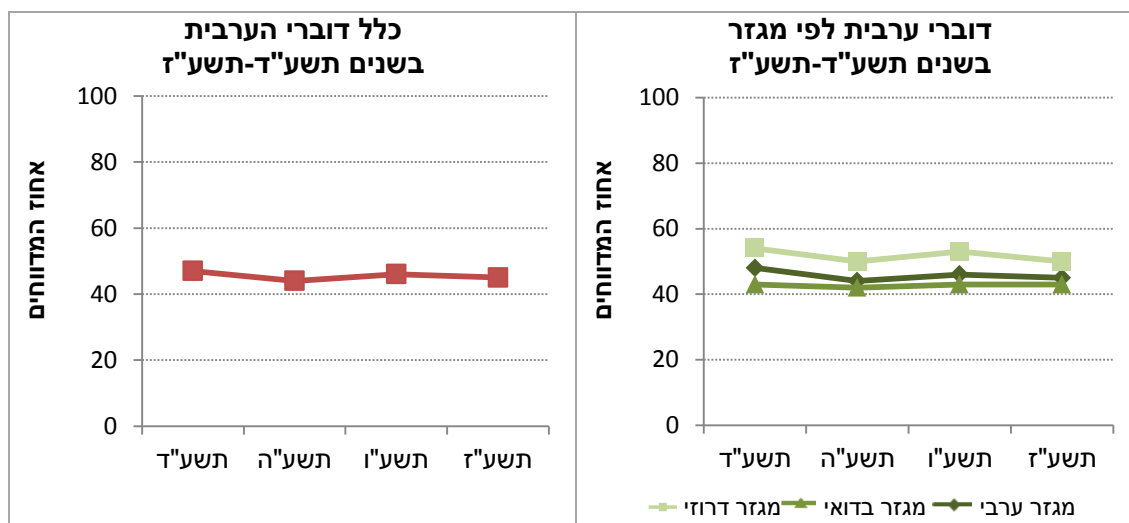
לוח 12: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים

בשנים תשע"ד-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	47%	48%	43%	54%
תשע"ה	44%	44%	42%	50%
תשע"ו	46%	46%	43%	53%
תשע"ז	45%	45%	43%	50%

תרשים 25: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי

תלמידים בשנים תשע"ד-תשע"ז

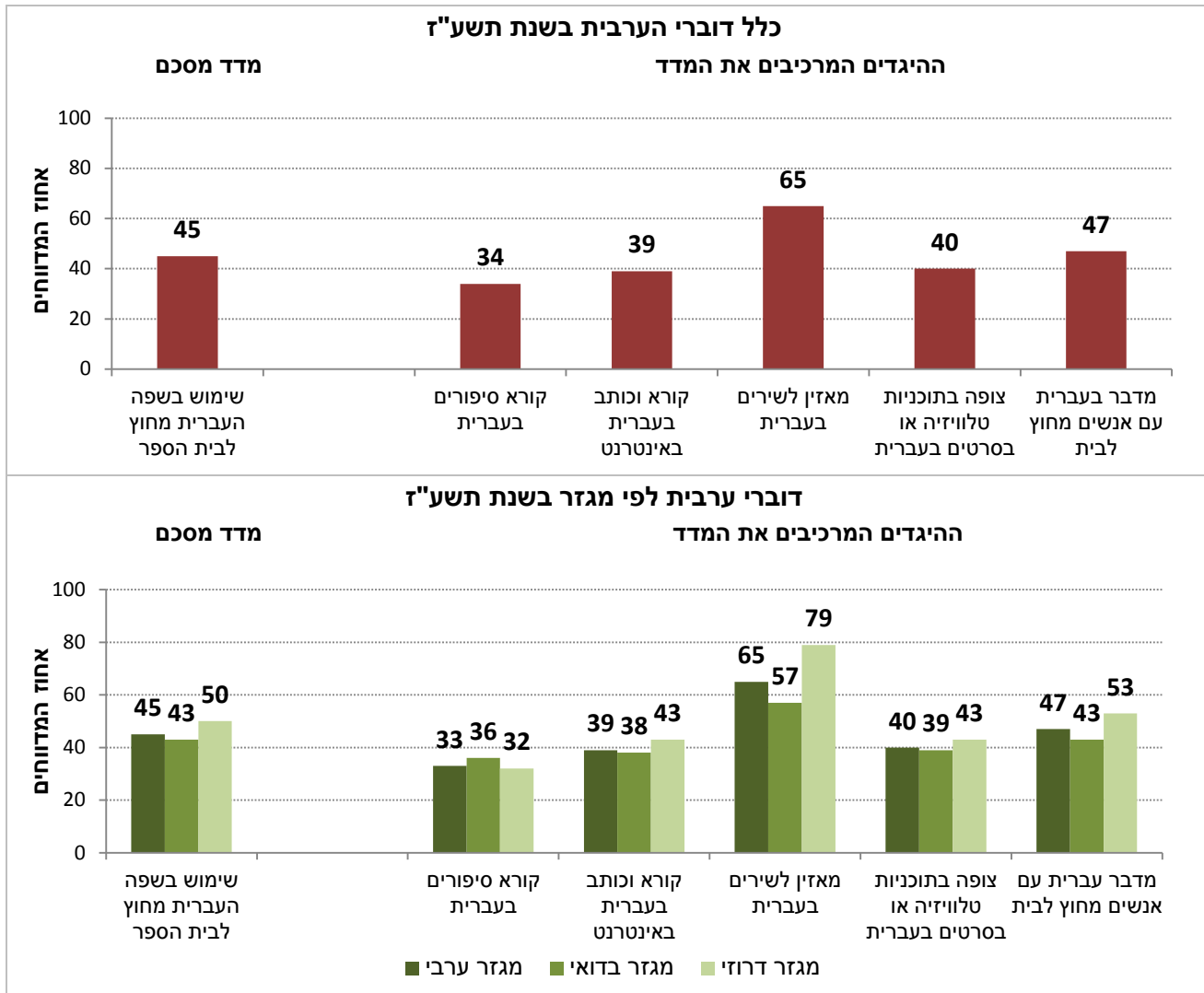

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם המוצגים בתרשים 26, עולה כי קיימת שונות בין ההיגדים השונים באשר לשימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר; מרבית התלמידים דיווחו כי הם מאזינים לשירים בעברית (65%), אך שיעור נמוך יותר של תלמידים דיווחו על דיבור עם אנשים מחוץ לבית (47%), על צפייה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית (40%) ועל קריאה וכתבייה באינטרנט בעברית (39%); בשיעורים הנמוכים ביותר התלמידים דיווחו על קריאת סיפורים בעברית (34%).

עוד עולה מהתבוננות בנתוני ההיגדים, כי באשר להאזנה לשירים ולדיבור עם אנשים מחוץ לבית הספר נמצאו הבדלים בין שלושת המגזרים – תלמידים במגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה למגזר הערבי, ואלו דיווחו בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה למגזר הבדואי. בכל הקשור לקריאה וכתבייה

באינטרנט, לקריאת סיפורים ולצפייה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית שיעורי הדיווח דומים בשלושת המגזרים.

תרשים 26: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

7.4 חשיפה לעברית בסביבה הקרובה

בנושא חשיפה לעברית בסביבה הקרובה התבקשו התלמידים לציין מהי מידת חשיפתם לעברית דבורה (במקום מגוריהם או באזורים שהם מבקרים בהם) על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על החשיפה). כמו כן נשאלו התלמידים על חשיפתם לעברית כתובה בסביבת מגוריהם (שלטים, פרסומות, ספרים ועיתונים) והתבקשו להשיב "כן" או "לא". בדיווח הנתונים מוצג שיעור המשיבים בחיוב. להלן פירוט ארבעת ההיגדים¹⁵ כפי שהם מוצגים בשאלון:

חשיפה לעברית בסביבה הקרובה

- א. "באיזו מידה אתה שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלך/באזור שבו אתה גר?"
- ב. "באיזו מידה אתה מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)?"
- ג. "האם יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אתה גר?"
- ד. "האם יש בבית שלך ספרים או עיתונים בעברית?"

התבוננות בלוח 13 מלמדת כי מרבית התלמידים דיווחו כי יש בביתם ספרים או עיתונים בעברית (87%) וכי יש בסביבת מגוריהם שלטים ופרסומות בעברית (80%). שיעור נמוך יותר של תלמידים ביקרו באזורים שמדברים בהם בעברית (70%), ושיעור נמוך אף יותר דיווחו כי הם שומעים אנשים מדברים בעברית באזור מגוריהם (44%). בהשוואה לתשע"ו (לוח 36 בנספח), לא חל שינוי משמעותי בדיווחי התלמידים על ההיגדים בנושא חשיפה לעברית בסביבה הקרובה. מהשוואה בין המגזרים עולה כי קיימת שונות בין ההיגדים. בכל ההיגדים שיעורי הדיווח של תלמידים מהמגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר ושיעורי הדיווח של תלמידים מהמגזר הבדואי הם הנמוכים ביותר (פערים של 5% עד כ-10%). עם זאת, בהיגד הבודק באיזו מידה שומעים התלמידים אנשים המדברים בעברית באזור מגוריהם לא נרשמו הבדלים משמעותיים בין כל המגזרים.

¹⁵ ארבעת ההיגדים נכללו לראשונה בשאלון לתלמיד בשנת תשע"ו. ההיגדים לא קובצו למדד מסכם, בין היתר בשל הבדלים בסולם התשובות.

לוח 13: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה – נתוני ההיגדים על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

היגד	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
באיזו מידה אתה שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלך/באזור שבו אתה גר?*	44%	44%	43%	47%
באיזו מידה אתה מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)?**	70%	71%	65%	76%
האם יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אתה גר?***	80%	84%	68%	87%
האם יש בבית שלך ספרים או עיתונים בעברית?***	87%	87%	84%	89%

* אחוז המשיבים ב"מידה רבה" או "במידה רבה מאוד".
 ** אחוז המשיבים "כן".

7.5 מסוגלות עצמית בשפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שלושה היגדים העוסקים במסוגלות עצמית בשפה העברית והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מאוד מסכים". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית

- א. "אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)"
- ב. "אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)"
- ג. "אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית"

בלוח 14 ובתרשים 27 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **מסוגלות עצמית בשפה העברית** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ד-תשע"ז. נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד מוצגים בתרשים 28. מבט כללי בתרשים 27 מגלה כי בשנת תשע"ז מרבית התלמידים (71%) דיווחו על מסוגלות עצמית בשפה העברית. שיעורי התלמידים במגזרים הערבי והבדואי דומים ובמגזר הדרוזי גבוהים יותר (78% לעומת 71%-ו-69%, בהתאמה).

בשלושת מחזורי המחקר האחרונים, תשע"ה-תשע"ז, לא חל שינוי בשיעור כלל התלמידים שדיווחו על מסוגלות עצמית בשפה העברית (71%), וביחס לשנת הבסיס תשע"ד, חלה ירידה קלה בשיעור המדווחים (-5%). בהשוואה לאורך השנים בכל אחד מהמגזרים עולה כי במגזר הערבי חלה ירידה בין תשע"ד לתשע"ה ומאז נרשמה יציבות לאורך השנים; במגזר הבדואי חלה השנה עלייה של 5% וזאת לאחר ירידות קלות בשנים הקודמות; במגזר הדרוזי אין שינוי של ממש לאורך השנים.

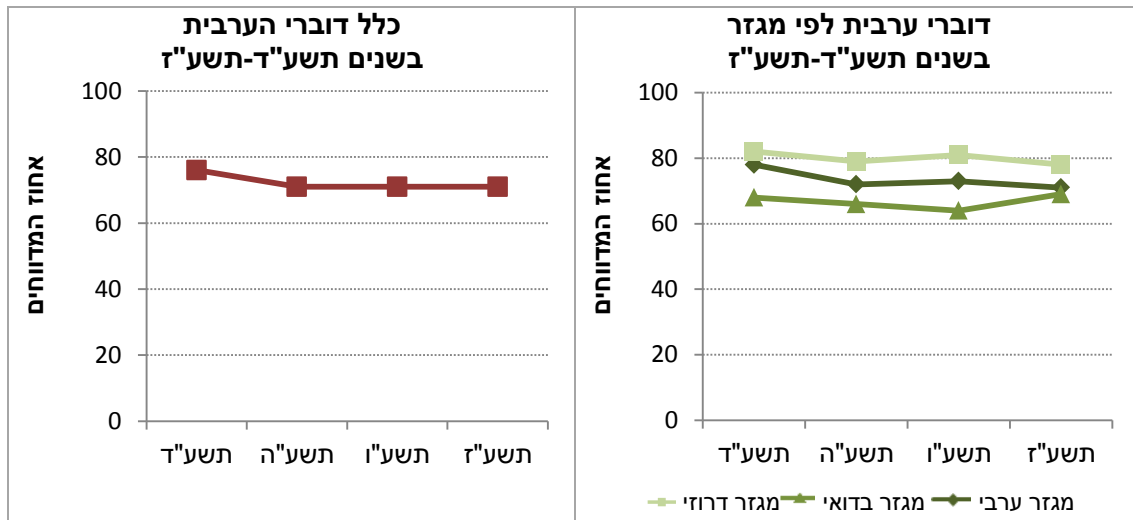
לוח 14: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים

תשע"ד-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	76%	78%	68%	82%
תשע"ה	71%	72%	66%	79%
תשע"ו	71%	73%	64%	81%
תשע"ז	71%	71%	69%	78%

תרשים 27: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים

בשנים תשע"ד-תשע"ז

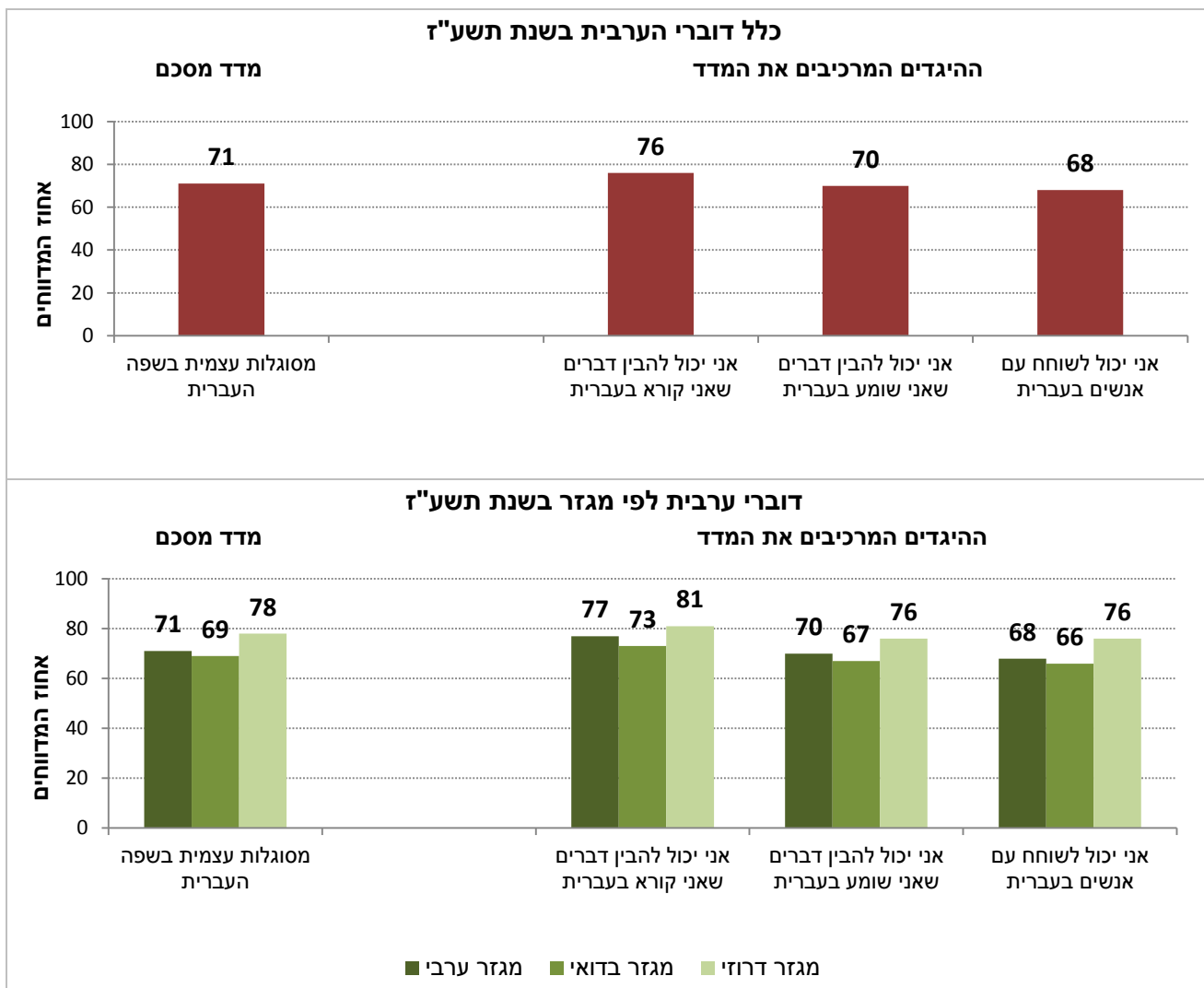

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם המוצגים בתרשים 28, עולה כי מרבית התלמידים דיווחו כי הם יכולים להבין דברים שהם קוראים בעברית (76%) ושהם יכולים להבין דברים שהם שומעים בעברית (70%) ולשוחח עם אנשים בעברית (68%).

בהשוואה לפי מגזרים נמצא כי בשלושת ההיגדים המרכיבים את המדד המסכם, תלמידי המגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה למגזר הערבי והבדואי.

כמו כן בשנת תשע"ז, בהשוואה לתשע"ו, נרשמה במגזר הבדואי עלייה של 8% בשיעור התלמידים שצינו כי הם יכולים לשוחח עם אנשים בעברית (66% לעומת 58%, בהתאמה). לפירוט ראה לוח 37 בנספחים.

תרשים 28: מסוגלות עצמית בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

7.6 תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים ארבעה היגדים¹⁶ העוסקים בתפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית. התלמידים התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מאוד מסכים". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית

- א. "חשוב לי ללמוד עברית"
- ב. "ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד"
- ג. "ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום"
- ד. "להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית"

בלוח 15 ובתרשים 29 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ו ותשע"ז. בתרשים 30 מוצגים נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד. מבט כללי בנתוני תרשים 29 מלמד כי מרבית התלמידים (88%) מכירים בחשיבות של לימוד השפה העברית. שיעור התלמידים במגזר הדרוזי והערבי אשר מכירים בחשיבות הלימוד של השפה העברית גבוה משמעותית בהשוואה למגזר הבדואי (92% ו-89% אל מול 82% בהתאמה). עוד עולה כי בין השנים תשע"ו לתשע"ז לא חל שינוי של ממש בדיווחי כלל התלמידים ובדיווחי כל אחד מהמגזרים בפני עצמו.

לוח 15: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי

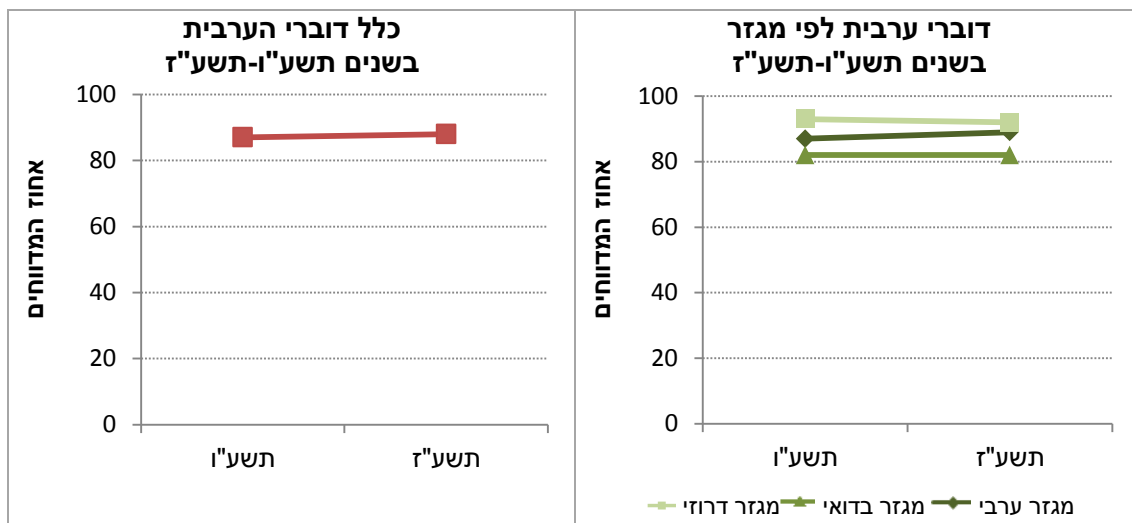
תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	87%	87%	82%	93%
תשע"ז	88%	89%	82%	92%

¹⁶ בשנים תשע"ד-תשע"ה היגדים א'-ג' נכללו במדד שכונה "עמדות חיוביות כלפי לימודי השפה העברית". בשל הרחבת הנושא, ערכי המדד החדש אינם ברי השוואה לערכי המדד הישן שדווחו בשנים הקודמות.

תרשים 29: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי

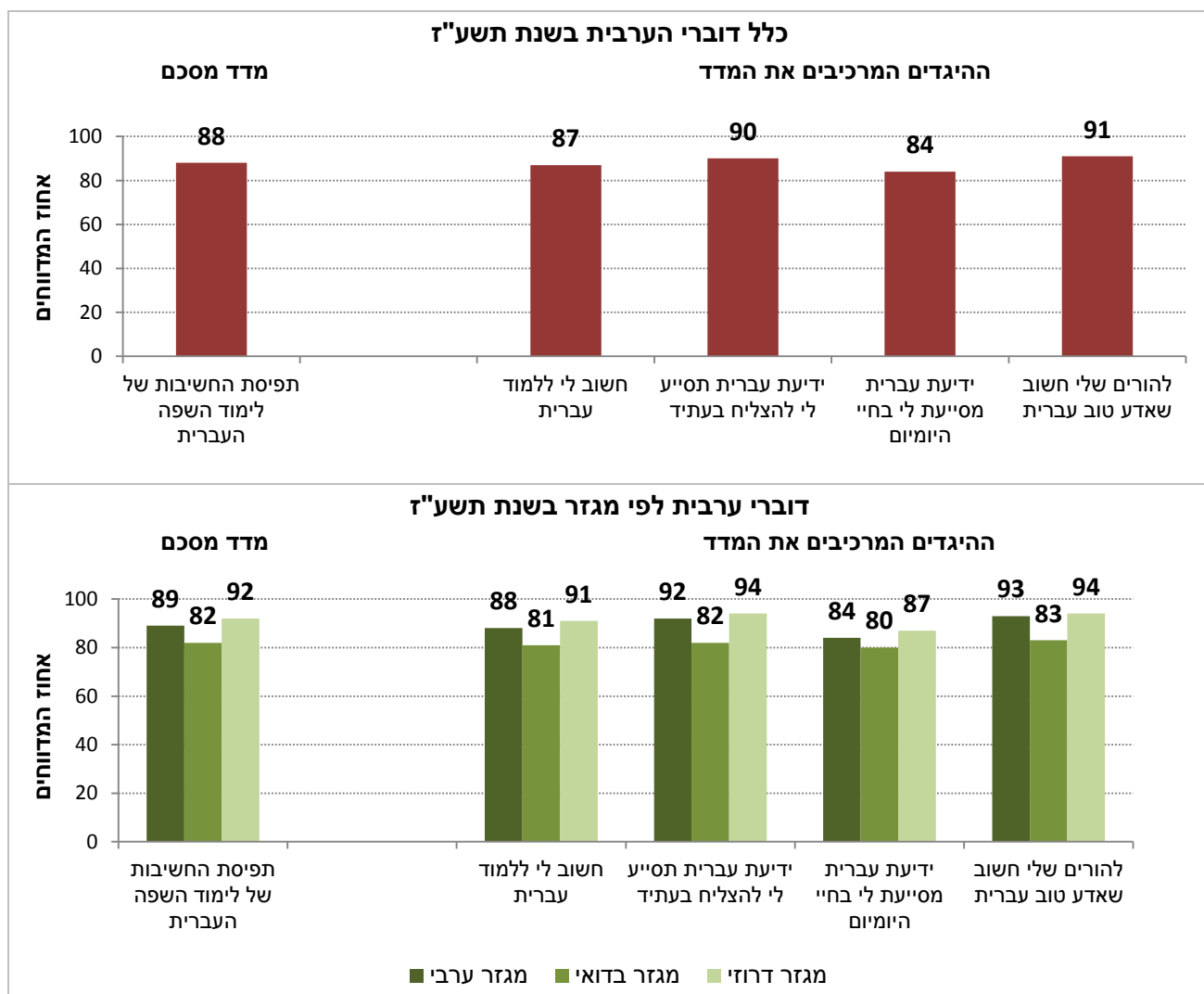
תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם המוצגים בתרשים 30 עולה כי מרבית התלמידים דיווחו כי הם מאמינים שידיעת העברית תסייע להם להצליח בעתיד (90%) ושלחורים שלהם חשוב שידעו טוב עברית (91%). בשיעורים מעט נמוכים יותר, אך עדיין גבוהים, התלמידים דיווחו כי חשוב להם ללמוד עברית (87%) וכי ידיעת העברית מסייעת להם בחיי היומיום (84%).

בהשוואה לפי מגזרים נמצא כי בארבעת ההיגדים המתייחסים לחשיבות לימוד השפה העברית התלמידים במגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים גבוהים במעט בהשוואה לתלמידים במגזר הערבי, בעוד תלמידים במגזר הבדואי דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר.

תרשים 30: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

7.7 הנאה ועניין בלימוד השפה העברית

בנושא זה הוצגו לתלמידים שלושה היגדים¹⁷ העוסקים בהנאה ועניין בלימוד השפה העברית והם התבקשו לציין את מידת הסכמתם עם הנאמר בהיגד, על סולם בן חמש דרגות הנע מ"מאוד לא מסכים" עד "מאוד מסכים". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "מסכים" ו"מסכים מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על הסכמה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית

- א. "אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר"
- ב. "עברית אינה מקצוע משעמם"
- ג. "עברית היא אחד המקצועות האהובים עלי בבית הספר"

* נוסח ההיגד בשאלון היה "עברית היא מקצוע משעמם". לצורך הדיווח בדוח נוסח ההיגד מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד המסכם.

בלוח 16 ובתרשים 31 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד הנאה ועניין בלימוד השפה העברית בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ו ותשע"ז. בתרשים 32 מוצגים נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד. מבט כללי בנתוני תרשים 31 מלמד כי מרבית התלמידים (71%) נהנים מלימודי העברית ומוצאים בהם עניין. שיעור התלמידים במגזר הדרוזי שדיווחו על תחושת הנאה ועניין מלימודי העברית גבוה במקצת מזה שבמגזר הערבי והבדואי (75% לעומת 70%-71% בהתאמה). עוד עולה כי בין השנים תשע"ו לתשע"ז לא נרשם שינוי של ממש בדיווחי כלל התלמידים ובדיווחי כל אחד מהמגזרים בפני עצמו.

לוח 16: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	71%	71%	70%	77%
תשע"ז	71%	70%	71%	75%

¹⁷ מדד זה ושני היגדים שבו נכללו לראשונה בשאלון לתלמיד בשנת תשע"ו.

תרשים 31: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי תלמידים

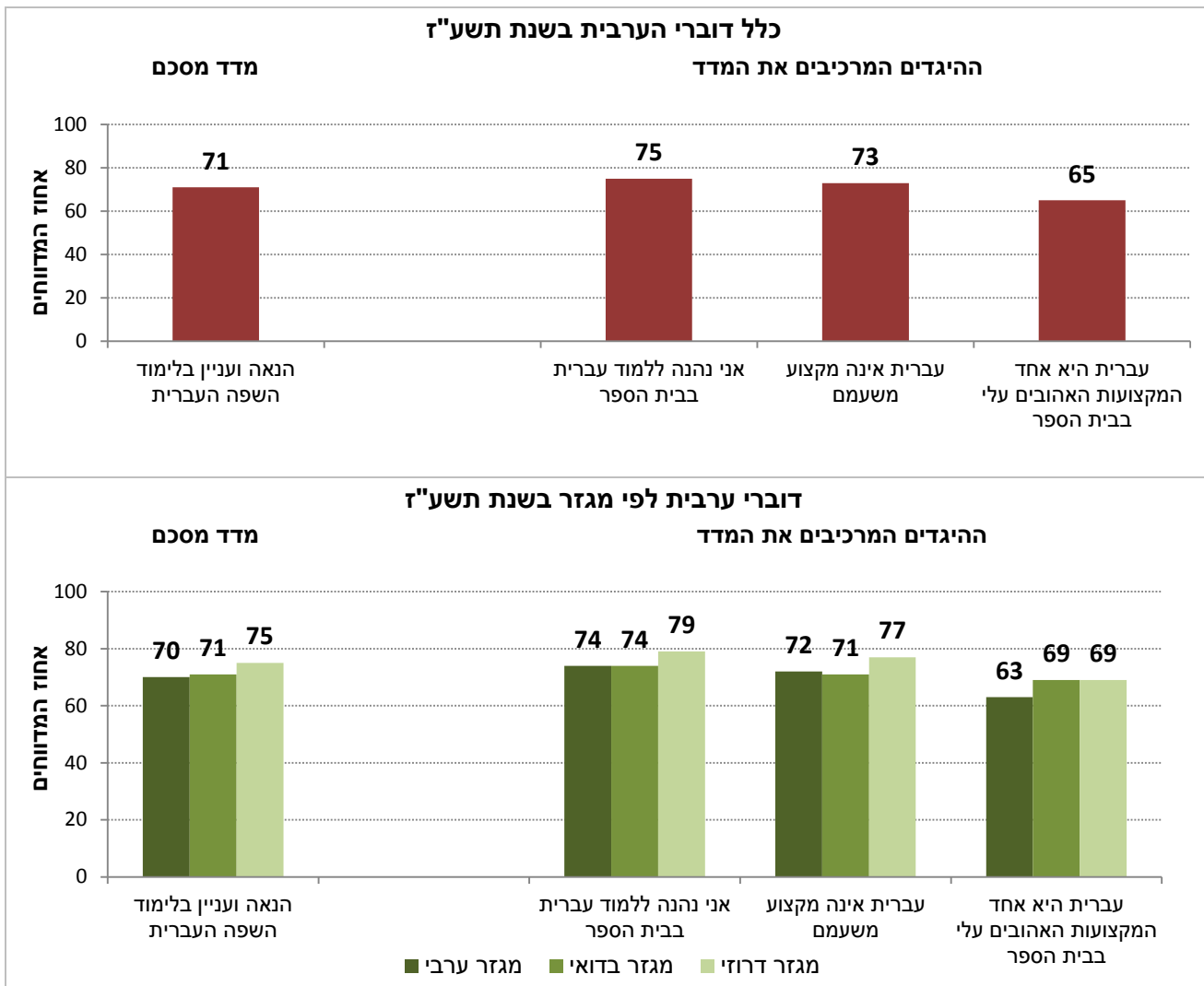
בשנים תשע"ו-תשע"ז

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם המוצגים בתרשים 32 עולה כי מרבית התלמידים דיווחו שהם נהנים ללמוד עברית בבית הספר (75%) ואינם חושבים שעברית היא מקצוע משעמם (73%). שיעור נמוך יותר של תלמידים הסכימו כי עברית היא אחד המקצועות האהובים עליהם (65%). עם זאת, מלוח 17 עולה כי כ-55% מהתלמידים דיווחו כי קשה להם בעברית יותר מבשאר המקצועות האחרים.

מעל 75% מהתלמידים במגזר הדרוזי דיווחו כי הם נהנים ללמוד עברית בבית הספר וכי עברית אינה מקצוע משעמם, אך 62% ציינו שקשה להם במקצוע העברית יותר מאשר במקצועות אחרים. גם במגזרים הערבי והבדואי נרשמה תופעה דומה: כ-70% (או יותר) מהתלמידים דיווחו על עניין והנאה אך מעל למחצית מהם דיווחו על קשיים ללמוד את השפה. בשלושת המגזרים נרשמו שיעורים נמוכים בנוגע לכך שעברית היא אחד המקצועות האהובים עליהם בבית הספר – כ-65%.

תרשים 32: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

לוח 17: קושי במקצועות העברית יותר מבמקצועות אחרים – נתוני ההיגד על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז

היגד	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
"קשה לי במקצועות העברית יותר מבמקצועות אחרים".	56%	57%	51%	62%

7.8 סיכום הממצאים מפרק עמדות תלמידים

ניתוח עמדות התלמידים מלמד כי התלמידים דיווחו בשיעורים גבוהים על מדדים מרכזיים המודדים פעילויות ועמדות המשפיעות על רכישה מוצלחת של השפה העברית. שיעורי התלמידים שדיווחו על חשיפה לשפה העברית מחוץ לבית הספר נמוכים יותר.

- התלמידים דיווחו בשיעורים גבוהים על מגוון דרכי הוראת השפה העברית בבתי הספר (72%). מרבית התלמידים (86%) דיווחו שהמורה מלמדת אותם דקדוק של השפה העברית ומעודדת אותם לדבר עברית בשיעורים. כ-75% מהתלמידים דיווחו כי הם קוראים טקסטים בעברית ועונים בעברית על שאלות המורה. בין השנים תשע"ו לתשע"ז נרשמה עלייה קטנה של 4% בדיווחי כלל התלמידים על המדד המסכם.
- התלמידים דיווחו בשיעורים גבוהים על **מסוגלות עצמית בשפה העברית** (71%). מרבית התלמידים (76%) דיווחו שהם יכולים להבין דברים שהם קוראים בעברית וכ-70% חשים שהם יכולים לשוחח עם אנשים בעברית ולהבין דברים שהם שומעים. שיעור המדווחים על מדד זה נשאר זהה בין תשע"ה לתשע"ז אך היה גבוה יותר בתשע"ד (76%).
- מרבית התלמידים דיווחו גם על **הנאה ועניין בלימודי השפה העברית** בבית הספר (71%) אך במקביל מעל למחציתם חשים כי קשה להם בעברית יותר מאשר במקצועות אחרים. לא נרשם שינוי של ממש בדיווחי התלמידים על הנאה ועניין בין השנים תשע"ו לתשע"ז.
- 88% מהתלמידים מכירים **בחשיבות לימוד השפה העברית**; רובם מסכימים כי ידיעת השפה העברית מסייעת להם ביום-יום (84%) וכן שתסייע להם להצליח בעתיד (90%). כמו כן מרביתם ציינו שלהוריהם חשוב שידעו טוב עברית (91%), וכן שלהם עצמם חשוב ללמוד עברית (87%). בין השנים תשע"ו לתשע"ז לא נרשם שינוי של ממש בדיווחים בנושא זה.
- המדד היחיד שעליו התלמידים דיווחו בשיעורים בינוניים הוא **שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר** (45%). מבין כל ההיגדים המרכיבים את המדד, שיעור המדווחים הגבוה ביותר (65%) נרשם בנוגע להאזנה לשירים בעברית. שיעור המדווחים על מדד זה נשאר יציב לאורך השנים (46% בתשע"ו, 44% בתשע"ה ו-47% בתשע"ד).
- התלמידים דיווחו בשיעורים שונים על היבטים של **חשיפה לשפה העברית בסביבה הקרובה אליהם**. בעוד 87% דיווחו שיש להם בבית ספרים או עיתונים בעברית ו-80% דיווחו שיש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה בה הם גרים, התלמידים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר שהם מבקרים באזורים שמדברים בהם עברית (70%) או שהם שומעים אנשים מדברים בעברית באזור מגוריהם (44%).
- התבוננות בשיעורי הדיווח על המדדים השונים בקרב שלושת המגזרים חושפת כי, ככלל, שיעורי הדיווח בנושאים השונים בקרב תלמידי המגזר הדרוזי היו הגבוהים ביותר מבין שלושת המגזרים. במגזר הבדואי נרשמו שיעורי הדיווח הנמוכים ביותר – בעיקר בנוגע למגוון דרכי הוראת השפה העברית ולתחושת המסוגלות העצמית שלהם בשפה. בהשוואה בין המגזר הערבי למגזר הדרוזי עולה תמונה מעורבת, לעתים שיעורי המדווחים דומים ולעתים שיעור המדווחים במגזר הדרוזי גבוה

משיעור המדווחים במגזר הערבי. נוסף על כך כדאי לשים לב כי במקביל לשיעורי הדיווח הגבוהים במגזר הדרוזי בהשוואה לשני המגזרים האחרים, התלמידים במגזר הדרוזי מדווחים בשיעורים הגבוהים ביותר גם על קושי בלימוד העברית.

8. הוראת השפה העברית – עמדות מורים

בסקר השתתפו 355 מורים אשר מלמדים עברית לדוברי ערבית בכיתות ו' (64% נשים, 36% גברים). ממוצע שנות הניסיון שלהם עומד על 16.5 שנים (סטיית תקן 10.1). מתוך מורים אלו, 45% הם מורים מחנכים. באשר לרמת ההשכלה של המורים, 64% מהמורים דיווחו כי יש בידם תואר ראשון או תואר שני בתחום הקשור להוראת השפה (לשון ו/או ספרות עברית). ל-98% יש תעודת הוראה, מהם 77% בעלי תעודת הוראה בלשון או בספרות עברית, 13% בעלי תעודת הוראה בהתמחות כוללת ו-10% בעלי תעודת הוראה במקצוע אחר.

8.1 עמדות מורים כלפי לימודי השפה העברית – במבט על

השאלון למורה נועד, בין השאר, לאפיין את דרכי ההוראה של המורים לעברית ולזהות את הצרכים והקשיים שלהם במקצוע. השאלון כלל 26 היגדים בשישה נושאים שונים: **טיפוח מיומנויות בשפה העברית** (האופנויות השונות של השפה); **שיח בעברית במהלך השיעורים** (השימוש בעברית בשיח שבין תלמידים ומורים במהלך השיעורים); **שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים** (למשל, מצגות מחשב, ספרים דיגיטליים וגלישה באינטרנט); **שימוש בחומר כתוב** (למשל ספרי קריאה ועיתונים); **טיפוח עבודת צוות של מורים** (פעילויות שונות במסגרת ישיבות צוות המורים), **וגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר** (למשל, מחסור בציווד וכלים טכנולוגיים או מחסור בשעות הדרכה והשתלמויות). במרבית הנושאים קובצו ההיגדים למדדים מסכמים כמתואר להלן. בנושא גורמים מקשים על הוראת העברית לא קובצו ההיגדים והם מדווחים בנפרד. פירוט מלא של ההיגדים בנושאים השונים מופיע בהמשך הדוח.

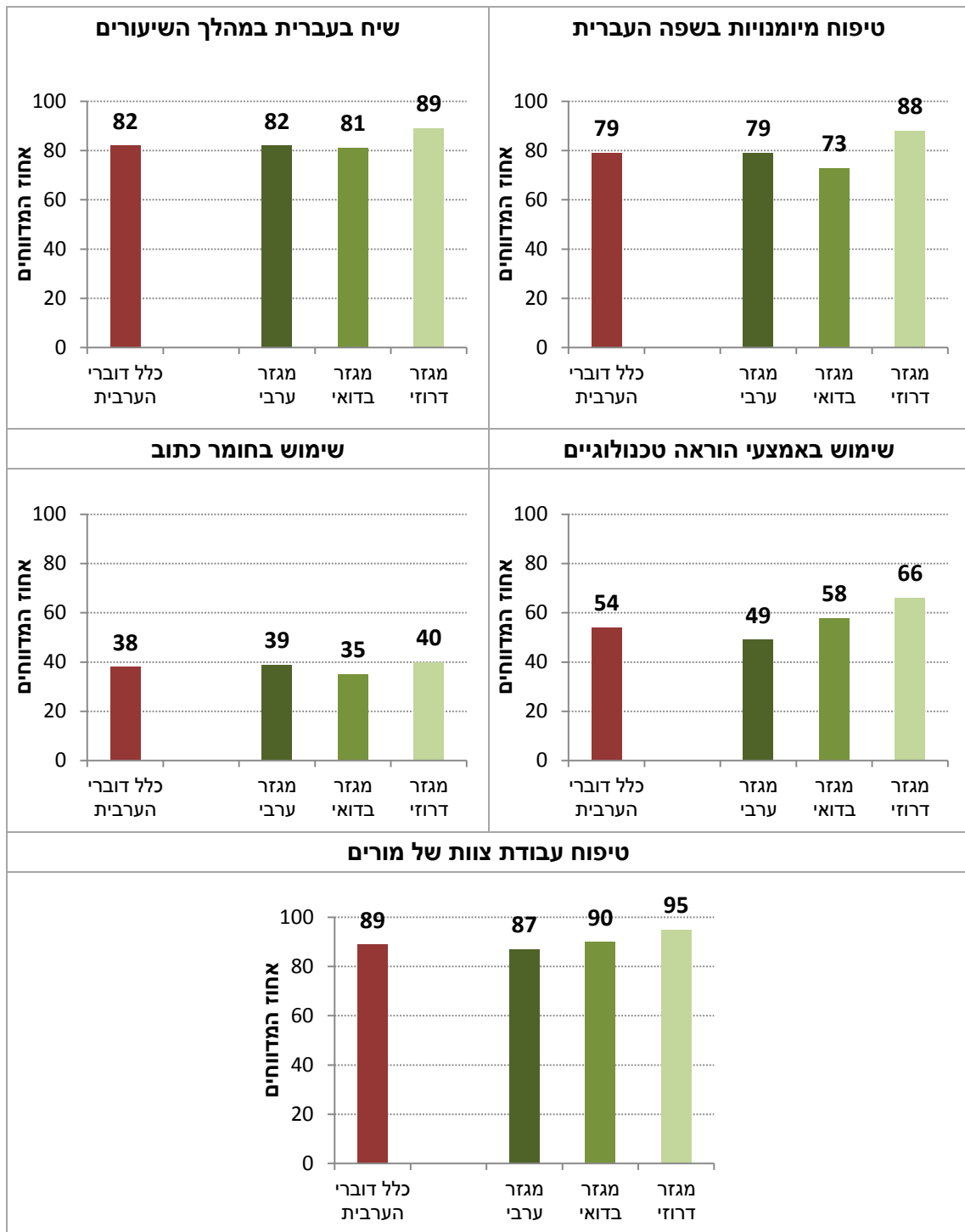
בחמשת הנושאים הראשונים הוצגו למורים היגדים המתארים פעילויות שונות והם נתבקשו לציין את התדירות שבה הם מבצעים את הפעילות המתוארת בכל היגד בסולם בן חמש דרגות. בנושאים שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים, שימוש בחומר כתוב, טיפוח מיומנויות בשפה עברית וטיפוח עבודת צוות של המורים הסולם נע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד", ובנושא שיח בעברית הסולם נע מ-"אף פעם" עד "תמיד". לצורכי דיווח על הממצאים בחמישה נושאים אלו, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם (4 ו-5) כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על תדירות גבוהה). רמת הדיווח על הממד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את הממד.

מעיון בתרשים 33 עולה כי ככלל, המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על פעילויות הנתפסות למשפיעות על הוראה מוצלחת של השפה העברית. המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על טיפוח עבודת צוות (89%), על שיח בעברית במהלך השיעורים (82%) ועל טיפוח המיומנויות השונות הקשורות לשפה העברית בקרב התלמידים (79%). שיעור הדיווח על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים בינוני (54%). לעומת זאת, המורים דיווחו בשיעורים נמוכים על שימוש בחומר כתוב (38%).

התבוננות בשיעורי ההסכמה במדדים השונים, בקרב המגזרים השונים, חושפת כי ישנם הבדלים בכיוון הפערים בדיווחי המורים בין המדדים השונים. שיעורי ההסכמה בקרב מורים מהמגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר בכל המדדים שנבדקו. לעומת זאת, מורים מהמגזר הבדואי דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר על טיפוח מיומנויות בשפה העברית ועל שימוש בחומר כתוב ואילו מורים מהמגזר הערבי דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים. בנוגע לשיח בעברית במהלך השיעורים ולטיפוח עבודת צוות המורים במגזר הערבי ובמגזר הבדואי דיווחו בשיעורים דומים. פערים גדולים במיוחד נרשמו בין המגזר הדרוזי לבין שני המגזרים האחרים נמצאו בנוגע לשימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – פער של 17% בין דיווחי מורים מהמגזר הדרוזי למורים מהמגזר הערבי ובנוגע לטיפוח מיומנויות בשפה העברית – פער של 15% בין מורים מהמגזר הדרוזי למורים מהמגזר הבדואי. ההבדלים הקטנים ביותר בין שלושת המגזרים נמצאו בשימוש בחומר כתוב ועליו, כאמור, המורים בכל המגזרים דיווחו בשיעורים נמוכים.

תרשים 33: נתוני המדדים המסכמים בנושאים השונים על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז, כלל

דוברי הערבית ולפי מגזר

8.2 טיפוח מיומנות בשפה העברית

בנושא זה הוצגו למורים חמישה היגדים המתארים מיומנויות שונות בשפה העברית והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם מטפחים את המיומנות המתוארת בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על טיפוח המיומנות בתדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות. להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית

- א. "הבנת הנקרא"
- ב. "הבנת הנשמע והאזנה"
- ג. "הבעה בכתב"
- ד. "ידע לשוני (דקדוק)"
- ה. "השפה הדבורה"

בלוח 18 ובתרשים 34 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **טיפוח מיומנויות בשפה העברית** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ד-תשע"ז. בתרשים 35 מוצגים נתוני ההיגדים המרכיבים את המדד. מבט כללי בנתונים העולים מתרשים 34 מגלה כי בשנת תשע"ז מרבית המורים דיווחו על טיפוח מיומנויות בשפה העברית (79%) ושיעורי הדיווח דומים לנתונים שנרשמו בשנים תשע"ד-תשע"ו (78%-79%).

בדומה לכך, התבוננות בנתוני שלושת המגזרים מעלה כי לא חלו שינויים משמעותיים בדיווחי המורים על טיפוח מיומנויות בשפה העברית לאורך השנים. לאורך השנים, מעל ל-85% מהמורים במגזר הדרוזי העידו על טיפוח מיומנויות בשפה העברית, בהשוואה לכ-75% במגזר הערבי ובמגזר הבדואי שהעידו על כך.

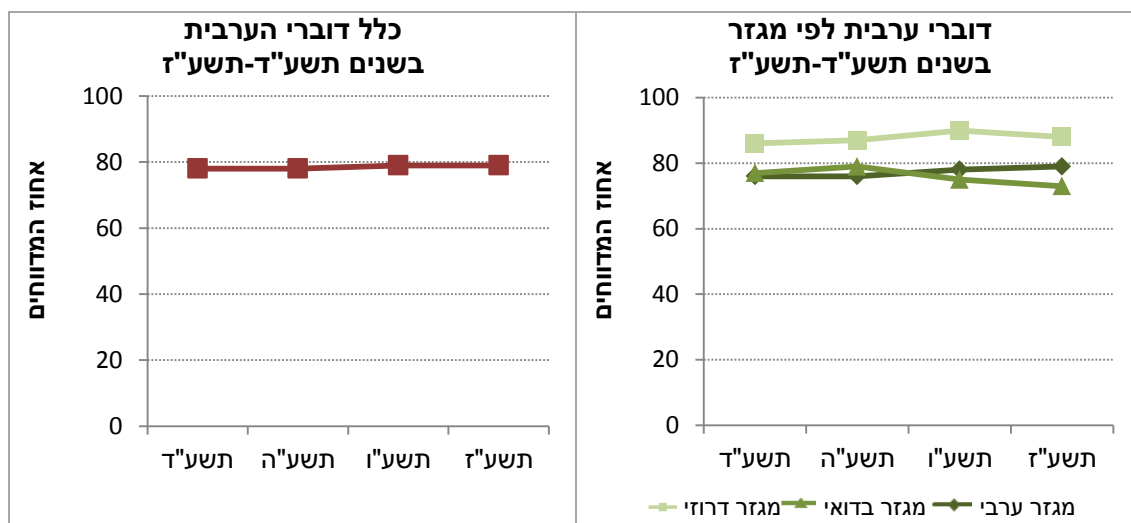
לוח 18: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	78%	76%	77%	86%
תשע"ה	78%	76%	79%	87%
תשע"ו	79%	78%	75%	90%
תשע"ז	79%	79%	73%	88%

תרשים 34: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ד-תשע"ז

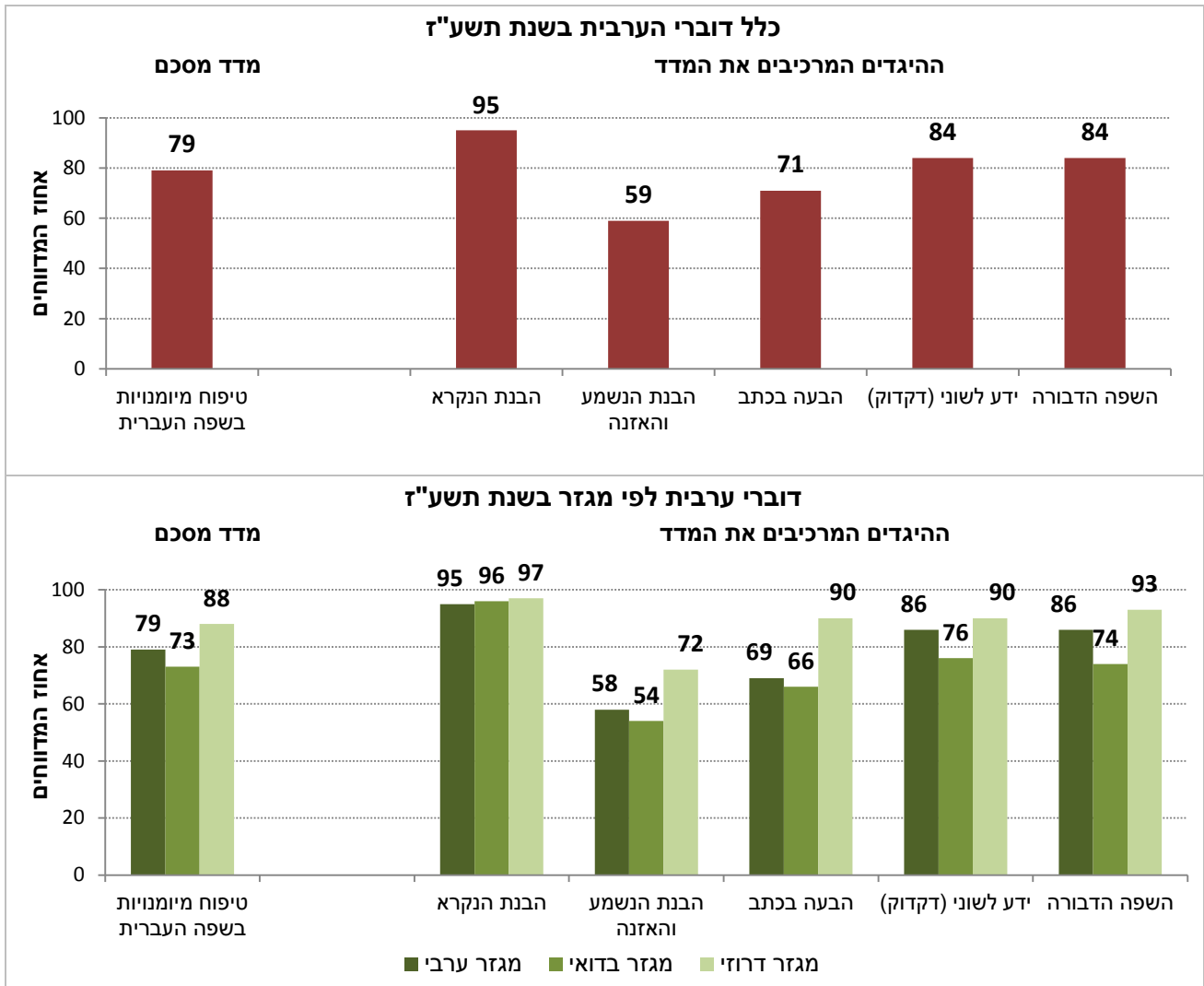
מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם המוצגים בתרשים 35, עולה כי נמצאו הבדלים בשיעורי הדיווח על כל אחת מחמש המיומנויות; מרבית המורים דיווחו על טיפוח מיומנויות הבנת הנקרא (95%), ידע לשוני (84%) ושפה דבורה (84%), ובשיעור נמוך יותר על טיפוח מיומנות הבעה בכתב (71%). בשיעורים הנמוכים ביותר דיווחו המורים על טיפוח מיומנויות בנושא הבנת הנשמע והאזנה (59%) במסגרת שיעורי העברית. שיעורי הדיווח על חמש המיומנויות דומים לשיעורים שנרשמו בשנים תשע"ד-תשע"ו (ראה לוח 42 בנספחים).

כמו כן, מעיון בתרשים עולה כי בארבע מהמיומנויות, הבנת הנקרא, הבעה בכתב, ידע לשוני ושפה דבורה, 90% (ויותר) מהמורים במגזר הדרוזי דיווחו על טיפוחן וכ-70% דיווחו על טיפוח הבנת הנשמע. לעומת זאת מורים מהמגזר הבדואי דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר על טיפוח מיומנויות השפה הדבורה,

ידע לשוני, הבעה בכתב והבנת הנשמע והאזנה. לא נרשמו הבדלים בדיווחי המורים בשלושת המגזרים על טיפוח מיומנות הבנת הנקרא ושיעורי הדיווח על מיומנות זו הם הגבוהים ביותר ועומדים על כ-95%. ראוי לציין כי נרשמו פערים גדולים במיוחד בין מורים מהמגזר הדרוזי בהשוואה למורים מהמגזר הערבי והבדואי בנושא הבעה בכתב (90% לעומת 69% ו-66% בהתאמה).

תרשים 35: טיפוח מיומנות בשפה העברית – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז

8.3 שיח בעברית במהלך השיעורים

בנושא זה הוצגו למורים שלושה היגדים המתארים פעילויות שונות והם נתבקשו לציין את התדירות שבה הם מבצעים את הפעילות המתוארת בכל היגד בסולם בן חמש דרגות הנע מ"אף פעם" ועד "תמיד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "לעיתים קרובות" ו"תמיד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שיח בעברית בתדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים

- א. "את רוב השיעור אני מנהל/ת רק בשפה העברית"
- ב. "התלמידים עונים בעברית לשאלות שאני שואל/ת בכיתה"
- ג. "אני מקיים/ת בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים"

מעיון בלוח 19 ובתרשים 36 שאחריו עולה כי 82% מהמורים דיווחו על כך שהם מקיימים שיח בעברית במהלך השיעורים. שיעור דיווח זה דומה לשיעור הדיווח שנרשם בשנת תשע"ו (84%).

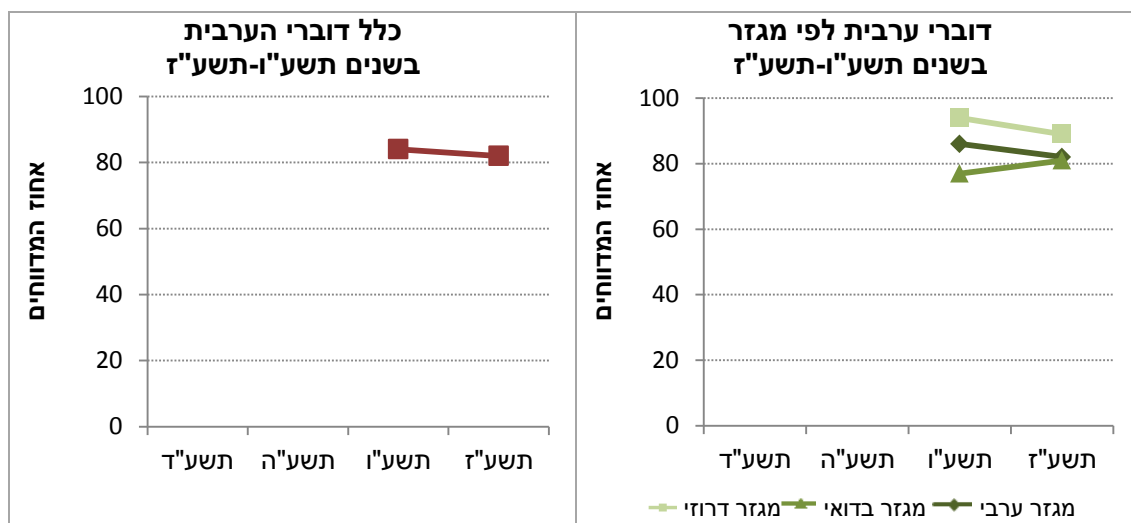
89% מהמורים מהמגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים על קיום שיח בעברית במהלך השיעורים בהשוואה ל-82% במגזר הערבי ו-81% במגזר הבדואי. יחד עם זאת בהשוואה לתשע"ו, בשנת תשע"ז חלו ירידות קלות בשיעורי הדיווח של מורים מהמגזר הדרוזי ומהמגזר הערבי (ירידות של 5% ו-4% בהתאמה) ועלייה קלה של 4% בשיעורי הדיווח בקרב מורים מהמגזר הבדואי.

לוח 19: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	84%	86%	77%	94%
תשע"ז	82%	82%	81%	89%

תרשים 36: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ו-תשע"ז

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, בתרשים 37, עולה כי כמעט כל המורים (92%) מנהלים את רוב השיעור רק בשפה העברית. המורים דיווחו גם בשיעורים גבוהים על כך שהם מקיימים בכיתה דיונים בעברית (82%) ובשיעורים נמוכים במעט על כך שהתלמידים עונים בעברית לשאלות שהמורים שואלים בכיתה (73%).

עוד עולה מהתרשים שבשלושת המגזרים מעל ל-90% מהמורים דיווחו כי הם מנהלים את מרבית השיעורים רק בשפה העברית (דרוזי 97%, בדואי 93% וערבי 91%). לגבי קיום דיונים בעברית בכיתה עולה כי יש הבדל בין שלושת המגזרים – 90% מהמורים במגזר הדרוזי דיווחו על קיום דיונים לעומת 83% במגזר הערבי ו-77% במגזר הבדואי. עוד עולה כי 78% מהמורים במגזר הדרוזי דיווחו כי תלמידים עונים להם בעברית לשאלות שהם שואלים בכיתה לעומת 72% במגזר הערבי ו-73% במגזר הבדואי.

תרשים 37: שיח בעברית במהלך השיעורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז

8.4 שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים

בנושא זה הוצגו למורים חמישה היגדים¹⁸ המתארים אמצעי הוראה טכנולוגיים שונים והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם משתמשים באמצעי המתואר בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שימוש בתדירות גבוהה). רמת הדיווח על הממד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את הממד. ערכים גבוהים בממד מייצגים עמדות חיוביות. להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים

- א. "תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)"
- ב. "אתרי אינטרנט בעברית"
- ג. "מצגות מחשב בעברית"
- ד. "תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)"
- ה. "ספרים דיגיטליים בעברית"

מעיון בלוח 20 ובתרשים 38 עולה כי בשנת תשע"ז 54% מהמורים דיווחו על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים. בהשוואה לשנת תשע"ו, חלה עלייה של 7% בממד הנובעת בעיקרה מעלייה של 15% בקרב מורים מהמגזר הבדואי ומעלייה של 8% של מורים מהמגזר הדרוזי. בקרב מורים מהמגזר הערבי, לעומת זאת, לא חל שינוי משמעותי. כפועל יוצא משינויים אלו בתשע"ז ובניגוד לממצאים שנרשמו בנושאים הקודמים, שיעורי הדיווח על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים גבוהים יותר בקרב מורים מהמגזר הבדואי (58%) בהשוואה למורים מהמגזר הערבי (49%). יחד עם זאת שיעורי הדיווח של מורים מהמגזר הדרוזי הם הגבוהים ביותר גם בנושא זה (66%).

¹⁸ הרכב הממד השתנה תשע"ו עם הוספת ההיגד "ספרים דיגיטליים בעברית" ולכן לא ניתן להשוות את נתוני הממד לנתוני השנים הקודמות. על שינויים בין השנים בשאר ההיגדים אפשר ללמוד מנתוני הנספח לוח 44.

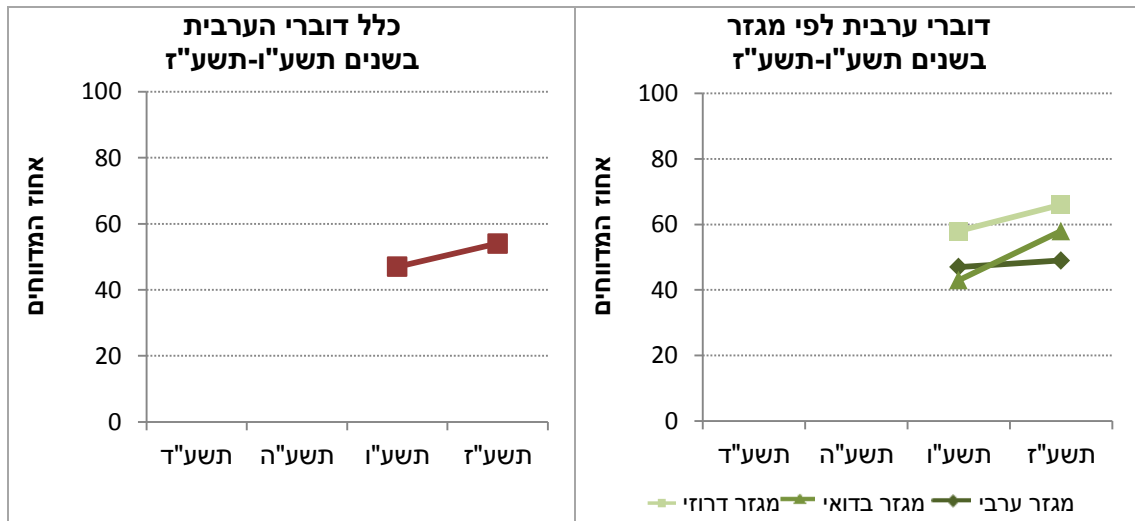
לוח 20: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ו-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ו	47%	47%	43%	58%
תשע"ז	54%	49%	58%	66%

תרשים 38: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים

תשע"ו-תשע"ז

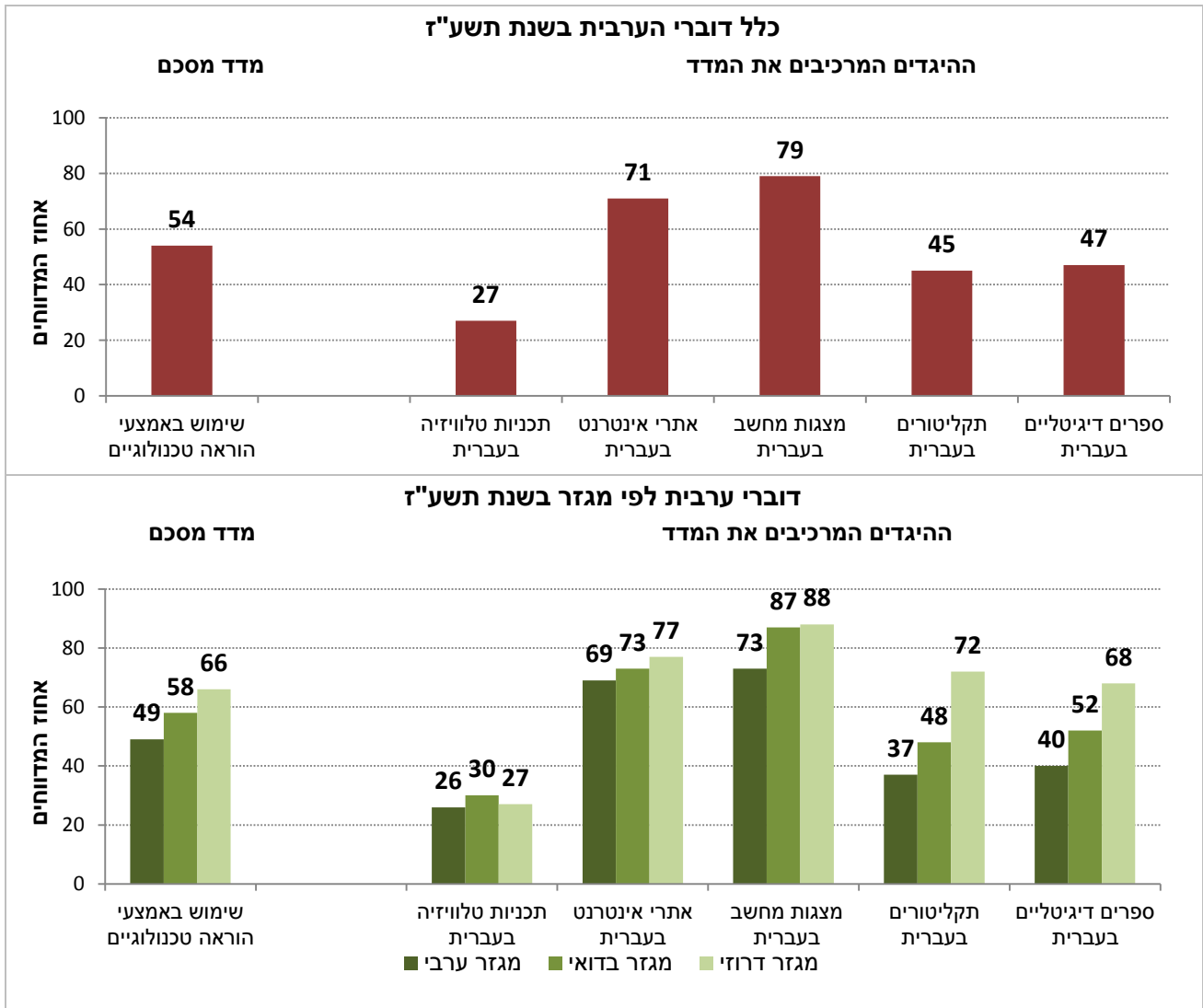
מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, בתרשים 39, עולה כי קיימת שונות בין ההיגדים השונים. מרבית המורים דיווחו כי במהלך השיעורים הם משתמשים במצגות מחשב (79%) ובאתרי אינטרנט בעברית (71%). המורים דיווחו בשיעור נמוך יותר על שימוש בספרים דיגיטליים (47%) ובתקליטורים בעברית (45%). המורים דיווחו בשיעורים הנמוכים ביותר שהם משתמשים בתכניות טלוויזיה בעברית במסגרת שיעורי העברית (27%).

מהשוואה לפי מגזרים עולה כי מורים מהמגזר הדרוזי דיווחו במרבית ההיגדים בשיעור גבוה יותר בהשוואה לשני המגזרים האחרים. שיעורי דיווח גבוהים במיוחד במגזר הדרוזי בהשוואה לשני המגזרים האחרים נרשמו בהיגדים המתייחסים לשימוש בתקליטורים בעברית (72% במגזר הדרוזי, 48% במגזר הבדואי ו-37% במגזר הערבי) ולשימוש בספרים דיגיטליים בעברית (68% במגזר הדרוזי, 52% במגזר הבדואי ו-40% במגזר הערבי). כיוון פערים זה בין המגזרים נרשם גם בנושא שימוש באתרי אינטרנט בעברית, אם כי בנושא זה הפערים שנרשמו קטנים יותר (77% במגזר הדרוזי, 73% במגזר הבדואי ו-

69% במגזר הערבי). באשר לשימוש במצגות מחשב בעברית שיעורי הדיווח בקרב מורים מהמגזר הדרוזי והבדואי דומים וגבוהים יותר משיעורי הדיווח בקרב מורים מהמגזר הערבי (88%, 87% לעומת 73% בהתאמה). לעומת זאת, שיעורי הדיווח על שימוש בתכניות טלוויזיה בעברית דומים בין שלושת המגזרים (30% במגזר הבדואי, 27% במגזר הדרוזי ו-26% במגזר הערבי).

השאלון כלל שאלה נוספת שבה התבקשו המורים לציין מהם שני האמצעים (דיגיטליים ושאינם דיגיטליים) שהם עושים בהם את השימוש הרב ביותר בכיתה. מהנתונים עולה שמרבית המורים משתמשים באתרי אינטרנט בעברית (60%) ובמצגות מחשב בעברית (55%) כאחד משני האמצעים שנעשה בהם השימוש הרב ביותר בכיתה. הדיווח על שימוש רב באמצעים דיגיטליים אחרים היה נמוך באופן ניכר: ספרים דיגיטליים (29%), תקליטורים בעברית (20%) ותוכניות טלוויזיה בעברית (6%).

תרשים 39: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז

8.5 שימוש בחומר כתוב

בנושא זה הוצגו למורים שלושה היגדים¹⁹ המתארים חומרים כתובים והם התבקשו לציין מה התדירות שבה הם משתמשים בחומר הכתוב המתואר בכל היגד על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" ועד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על שימוש בתדירות גבוהה). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב

- א. "עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"
- ב. "ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם"
- ג. "ספרי קריאה שאינם ספרי לימוד"

בלוח 21 ובתרשים 40 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **שימוש בחומר כתוב** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ד-תשע"ז. 38% מכלל דוברי הערבית דיווחו בתשע"ז על שימוש בחומר כתוב ונתון זה ממשיך מגמה של עלייה שנרשמה לאורך השנים. עלייה זו באה לידי ביטוי בכל אחד המגזרים: בקרב מורים מהמגזר הבדואי נרשמה עלייה של 9% בהשוואה לתשע"ו ושל 13% בסך הכל, בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד. בקרב מורים מהמגזר הערבי והדרוזי נרשמה עלייה של 5% בהשוואה לתשע"ו ושל 10%-ו-11% בהתאמה בהשוואה לשנת הבסיס תשע"ד.

בתשובה על השאלה הנוספת על שני האמצעים (דיגיטליים וסאינים דיגיטליים) שהמורים עושים בהם את השימוש הרב ביותר בכיתה, מעט מורים ציינו את החומר הכתוב (22% ציינו עיתונים בעברית ו-21% ציינו ספרי לימוד לילדים דוברי עברית וספרי קריאה בעברית שאינם ספרי לימוד).

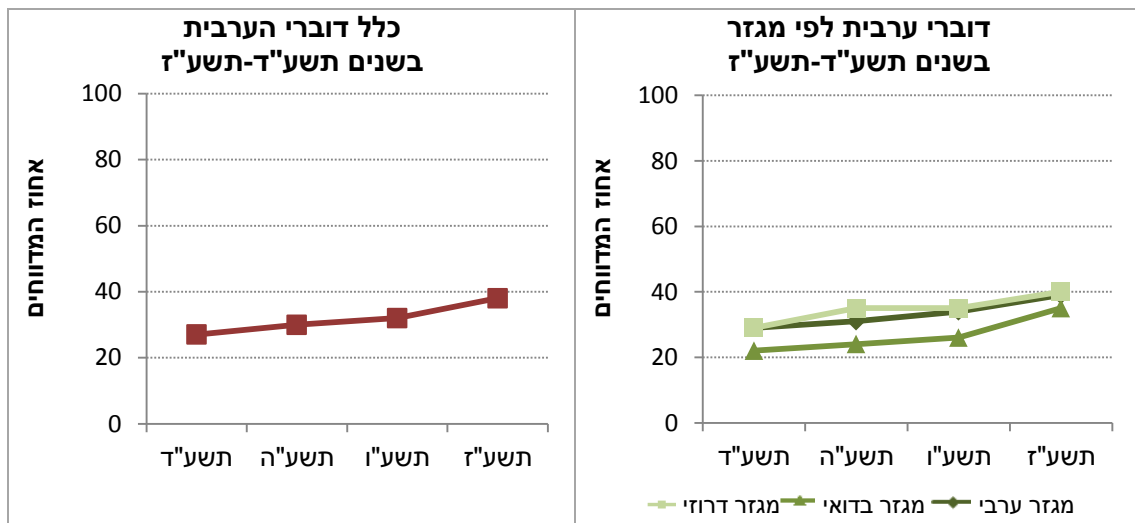
¹⁹ בשנת תשע"ה הרכב המדד השתנה, ולכן נתוני המדד בתשע"ד שמדווחים כאן שונים מהנתונים שפורסמו בעבר.

לוח 21: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	27%	29%	22%	29%
תשע"ה	30%	31%	24%	35%
תשע"ו	32%	34%	26%	35%
תשע"ז	38%	39%	35%	40%

תרשים 40: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-

תשע"ז

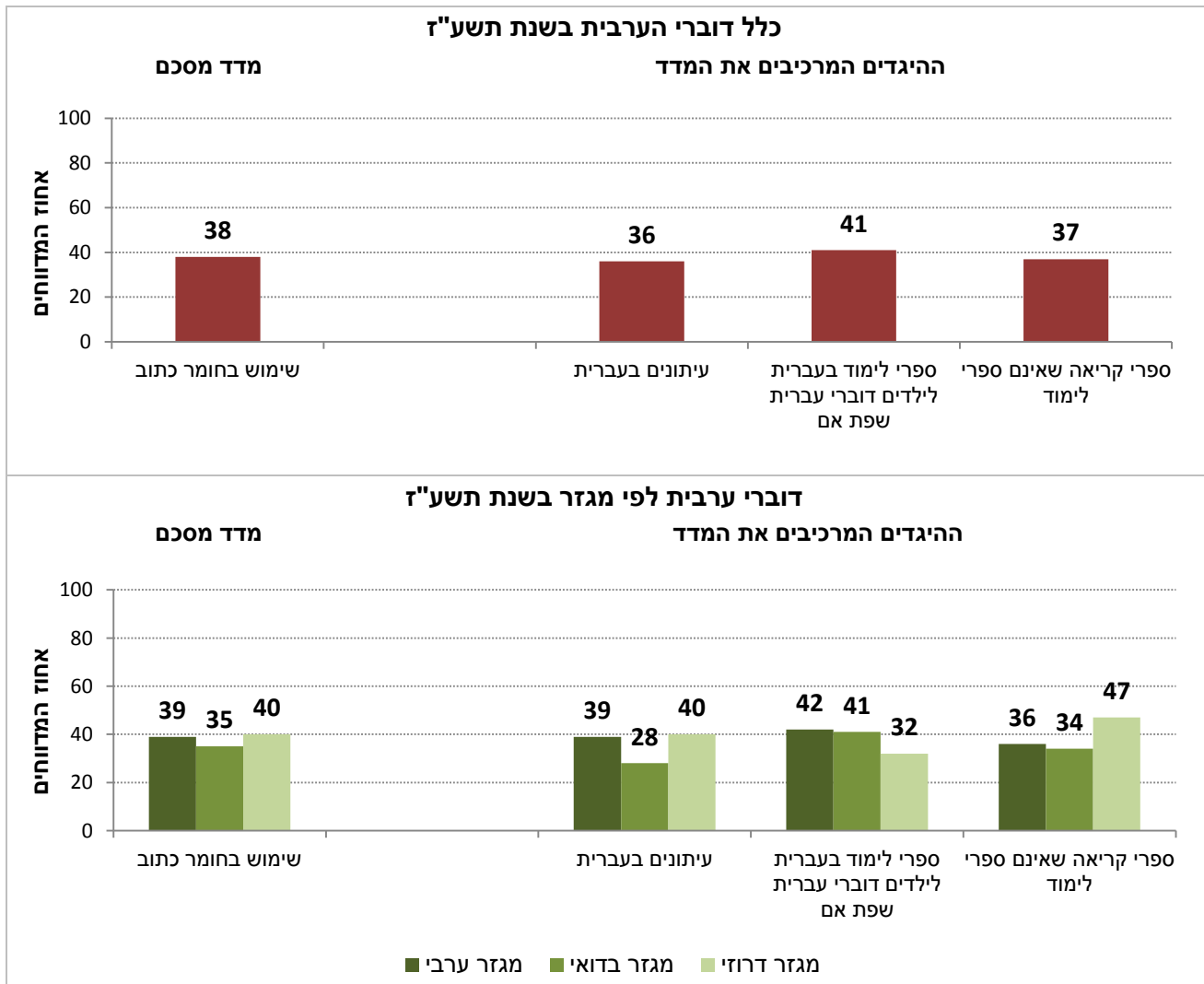

מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, בתרשים 41, עולה כי שיעורי הדיווח של המורים דומים בין ההיגדים השונים. בשיעורים הגבוהים ביותר המורים דיווחו על שימוש בספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם (41%). כשליש מהמורים דיווחו על שימוש בספרי קריאה שאינם ספרי לימוד (37%) או על שימוש בעיתונים בעברית (36%).

עוד עולה מהתבוננות בנתוני ההיגדים כי קיימים הבדלים בין המגזרים בשיעורי הדיווח על כל אחד מההיגדים: מורים מהמגזר הדרוזי דיווחו בשיעורים גבוהים יותר משני המגזרים האחרים על שימוש בספרי קריאה שאינם ספרי לימוד (47% לעומת 36% במגזר הערבי ו-34% במגזר הבדואי). לעומת זאת מורים מהמגזר הדרוזי והערבי דיווחו בשיעורים דומים וגבוהים יותר מאשר מורים מהמגזר הבדואי על שימוש בעיתונים בעברית (40% ו-39% לעומת 28% בהתאמה). באשר לשימוש בספרי לימוד בעברית

לילדים דוברי עברית שפת-אם, שיעורי הדיווח בקרב מורים מהמגזר הערבי והבדואי היו דומים וגבוהים יותר לעומת מורים מהמגזר הדרוזי (42%-ו-41% לעומת 32% בהתאמה).

תרשים 41: שימוש בחומר כתוב – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז

8.6 טיפוח עבודת צוות של מורים

בנושא זה הוצגו למורים ארבעה היגדים המתארים פעילויות שונות הנוגעות לטיפוח עבודת צוות, והם התבקשו לדרג באיזו מידה הם מקיימים כל פעילות על סולם בן חמש דרגות הנע מ"במידה מועטה מאוד או כלל לא" עד "במידה רבה מאוד". לצורכי דיווח על הממצאים סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים הגבוהים ביותר בסולם, "במידה רבה" ו"במידה רבה מאוד", כמדווחים על ההיגד (כלומר מדווחים על קיום הפעילות). רמת הדיווח על המדד המסכם חושבה כממוצע אחוז המדווחים על כלל ההיגדים המרכיבים את המדד. ערכים גבוהים במדד מייצגים עמדות חיוביות.

להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים

- א. "המורים דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר"
- ב. "המורים מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (כגון: באילו כלי הערכה להשתמש, באילו דרכים לתת ציונים ומשוב לתלמידים)"
- ג. "המורים מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית"
- ד. "המורים מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה"

בלוח 22 ובתרשים 42 מוצגים שיעורי הדיווח על המדד **טיפוח עבודת צוות של מורים** בקרב כלל דוברי הערבית ובקרב כל מגזר בנפרד, עבור השנים תשע"ד-תשע"ז. בשנת תשע"ז 89% מהמורים דיווחו על טיפוח עבודת צוות, נתון דומה לנתוני השנים הקודמות (86%-88%). יחד עם זאת, התבוננות בשיעורי הדיווח בשלושת המגזרים מעלה כי ככלל, במגזרים הערבי והדרוזי הייתה יציבות לאורך השנים (עם תנודתיות קלה) ובמגזר הבדואי חלה עלייה של 8% לעומת תשע"ו.

במגזר הדרוזי, לאחר עלייה קלה שחלה בתשע"ו, בתשע"ז לא חל שינוי בשיעורי הדיווח (95%) והם נותרו גבוהים יותר מאשר שני המגזרים האחרים.

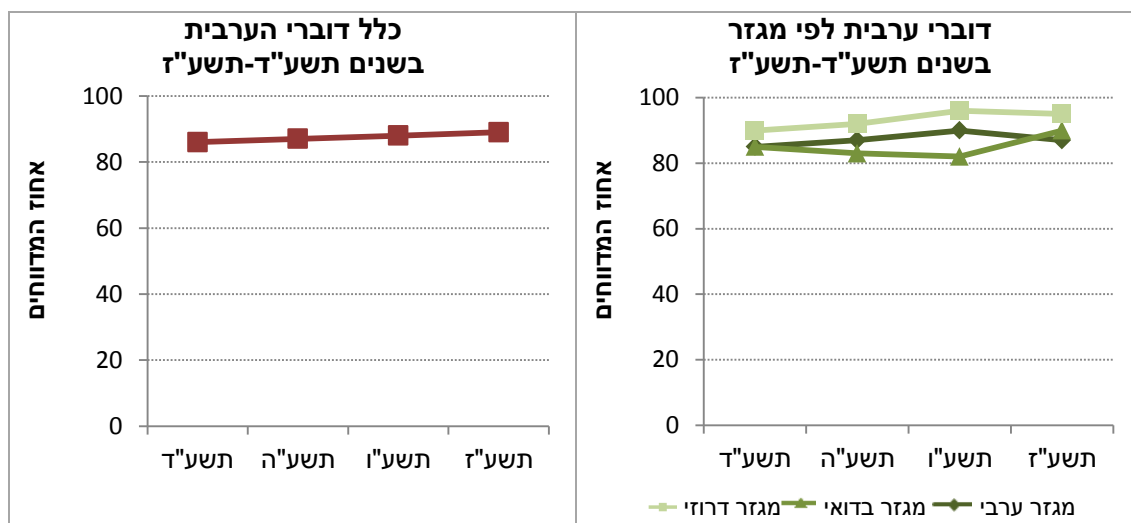
לוח 22: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז

תשע"ז

שנה	כלל דוברי הערבית	מגזר ערבי	מגזר בדואי	מגזר דרוזי
תשע"ד	86%	85%	85%	90%
תשע"ה	87%	87%	83%	92%
תשע"ו	88%	90%	82%	96%
תשע"ז	89%	87%	90%	95%

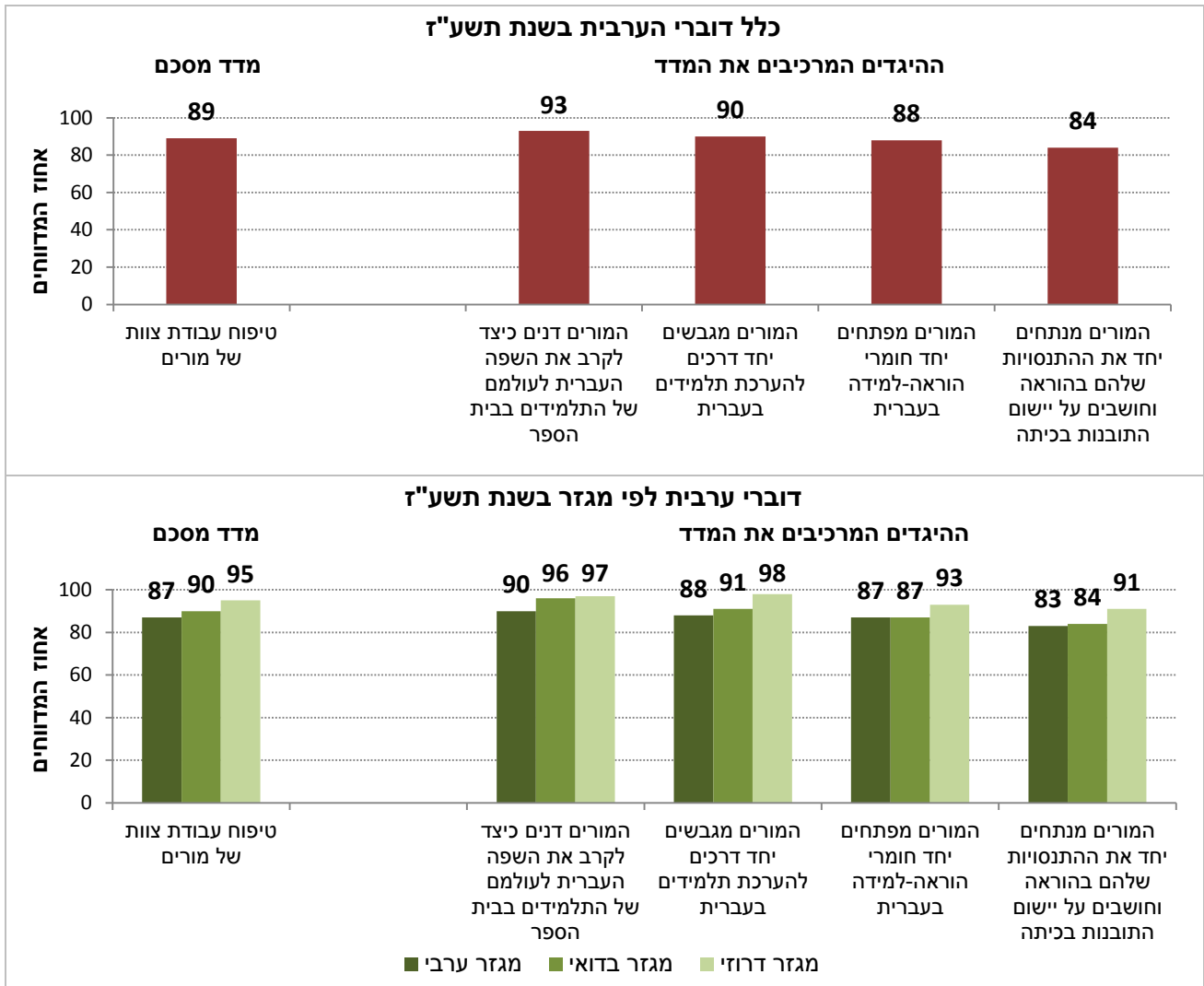
תרשים 42: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז

תשע"ד-תשע"ז

רוב מוחלט של המורים דיווחו כי בבית הספר שבו הם מלמדים קיים צוות מורים (יש יותר ממורה אחד). מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם, בתרשים 43, עולה כי 90% ויותר מהמורים דיווחו על כך שהם דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולם הילדים ושהם מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית. המורים דיווחו בשיעורים גבוהים גם על כך שהם מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית (88%) ועל כך שהם מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה (84%). מהשוואה בין המגזרים עולה כי בכל ההיגדים שיעורי הדיווח של מורים במגזר הדרוזי על טיפוח עבודת צוות הם הגבוהים ביותר. בנוסף, במרבית ההיגדים שיעורי הדיווח של המורים מהמגזר הבדואי דומים לשיעורי הדיווח של מורים מהמגזר הערבי, אך גבוהים מעט יותר בהיגד הנוגע לקיום דיונים כיצד לקרב את העברית לעולם הילדים (פער של 6%).

תרשים 43: טיפוח עבודת צוות של מורים – נתוני המדד המסכם וההיגדים המרכיבים אותו על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז

8.7 גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר

בנושא זה הוצגו למורים חמישה היגדים, והם התבקשו לציין, עבור כל היגד, באיזו מידה נפגעת, לדעתם, איכות הוראת העברית בבית ספרם בשל הבעיה שמתוארת בהיגד – במידה מועטה, בינונית או רבה. המורים יכלו גם לציין עבור כל גורם ש"הבעיה לא קיימת בבית הספר", כלומר שאין מחסור בגורם זה. להלן פירוט ההיגדים כפי שהם מוצגים בשאלון:

גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר

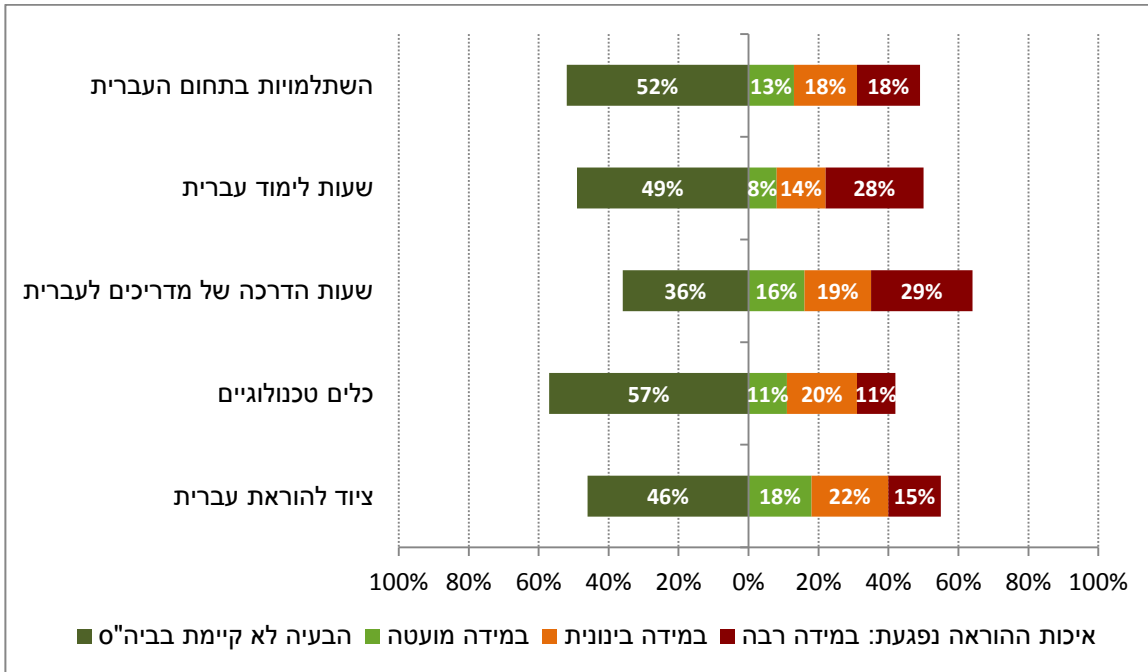
- א. "מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')
- ב. "מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')
- ג. "מחסור בשעות הדרכה בבית הספר של מדריכים לעברית"
- ד. "מחסור בשעות לימוד עברית"
- ה. "מחסור בהשתלמויות בתחום העברית"

בתרשים 44 מוצגים שיעורי הדיווח על גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר בקרב כלל דוברי הערבית, ובלוח 23 מוצגים שיעורי הדיווח על היגדים אלו בקרב כל מגזר בנפרד (להשוואה רב-שנתית של הנתונים עיין בלוח 47 בנספחים). מתרשים 44 עולה שהגורמים המקשים ביותר על הוראת העברית הם מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית ומחסור בשעות לימוד עברית (48% ו-42% בהתאמה דיווחו על פגיעה בינונית או רבה באיכות ההוראה). בשיעורים נמוכים יותר דיווחו המורים כי איכות ההוראה נפגעת במידה בינונית או במידה רבה ממחסור בציוד להוראת עברית (37%), ממחסור בהשתלמויות בתחום העברית (36%) וממחסור בכלים טכנולוגיים (31%). מלוח 47 בנספחים עולה שבתשע"ז המורים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר בהשוואה לתשע"ו על מחסורים שפוגעים במידה רבה או במידה בינונית באיכות ההוראה – ממצא זה נוגע לכל הגורמים פרט למחסור בהשתלמויות בתחום העברית ששיעורי הדיווח עליו היו דומים. בשנת תשע"ז בולטת ירידה בשיעורי הדיווח על מחסור בשעות לימוד עברית (9%-) בהשוואה לתשע"ה ולתשע"ו. בעקבות יתר הירידות שיעורי הדיווח בתשע"ז דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ה או נמוכים מעט מהם.

מלוח 23 עולה כי במגזר הערבי ובמגזר הבדואי הגורם הפוגע ביותר באיכות הוראת העברית, יחסית לשאר הגורמים שנבדקו, הוא מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית, אך בכל מגזר מתקבלת תמונה שונה במעט: במגזר הערבי 53% מהמורים דיווחו שמחסור זה פוגע במידה רבה או בינונית בהוראה ובמגזר הבדואי דיווחו על כך 37% מהמורים. במגזר הדרוזי זהו הגורם השני שפוגע בעיני המורים באיכות ההוראה, לפי 47% מהמורים, ו-52% מהם ציינו שיש בבית ספרם בעיה במחסור בשעות לימוד עברית באופן הפוגע באיכות ההוראה. הגורמים הנוספים שציינו המורים במגזר הערבי היו מחסור בשעות לימוד עברית (46% מהמורים), ובמגזר הבדואי – מחסור בכלים טכנולוגיים ומחסור בהשתלמויות

בתחום העברית (33% מהמורים). מנגד, 48% מהמורים במגזר הערבי דיווחו שמחסור בציוד להוראת עברית אינו מקשה על ההוראה, 64% מהמורים במגזר הבדואי ציינו שלא קיימת בעיה של מחסור בשעות לימוד עברית באופן המקשה על ההוראה, ו-59% מהמורים במגזר הדרוזי אינם רואים במחסור בכלים טכנולוגיים גורם שמקשה על הוראת העברית.

תרשים 44: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – על פי דיווחי מורים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית

לוח 23: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר – נתוני ההיגדים על פי דיווחי מורים
 בשנת תשע"ז, לפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
גורם	מגזר	במידה רבה	במידה בינונית	במידה מועטה	הבעיה לא קיימת בביה"ס
מחסור בציוד להוראת עברית	ערבי	13%	25%	15%	48%
	בדואי	18%	14%	23%	46%
	דרוזי	22%	21%	22%	36%
מחסור בכלים טכנולוגיים	ערבי	8%	22%	9%	61%
	בדואי	17%	16%	17%	49%
	דרוזי	15%	18%	8%	59%
מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית	ערבי	33%	20%	15%	32%
	בדואי	24%	13%	20%	43%
	דרוזי	21%	26%	11%	42%
מחסור בשעות לימוד עברית	ערבי	29%	17%	10%	44%
	בדואי	23%	6%	6%	64%
	דרוזי	33%	19%	7%	41%
מחסור בהשתלמויות בתחום העברית	ערבי	22%	15%	16%	47%
	בדואי	16%	17%	8%	59%
	דרוזי	4%	32%	8%	57%

8.8 סיכום הממצאים מפרק עמדות מורים

ניתוח עמדות המורים מלמד כי המורים דיווחו בשיעורים גבוהים על פעילויות ופרקטיקות שונות אשר תורמות לרכישה מוצלחת של התלמידים את השפה העברית.

- המורים דיווחו בשיעורים גבוהים כי הם **מטפחים מיומנויות בשפה העברית** (79%). שיעורים אלו נותרו יציבים בין השנים תשע"ד לתשע"ז. בתוך כך, שיעורי המדווחים על טיפוח מיומנויות של הבנת הנקרא, ידע לשוני ושפה דבורה (95%, 84% ו-84%, בהתאמה) גבוהים משיעורי המדווחים על מיומנויות של הבעה בכתב (71%) ועל הבנת הנשמע והאזנה (59%).
- המורים דיווחו בשיעורים גבוהים שהם **מנהלים שיח בעברית במהלך השיעורים** (82%), בדומה לשיעורי הדיווח בתשע"ו (84%). רוב ניכר של המורים (92%) דיווחו שמרבית השיעור מתנהל בעברית, אך רק 73% דיווחו שהתלמידים עונים בעברית לשאלות המוצגות בכיתה.
- באשר לאמצעי ההוראה שהמורים משתמשים בהם, נמצא כי כמחצית מהמורים (54%) דיווחו על **שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים** (בעיקר במצגות מחשב ובאתרי אינטרנט ולאחר מכן בספרים דיגיטליים ובתקליטורים). מנגד, המורים דיווחו על **שימוש בחומר כתוב** (שאינו ספרי לימוד) בשיעור נמוך יחסית (38%). השימוש בשני הסוגים של אמצעי ההוראה עלה עם השנים: השימוש באמצעים טכנולוגיים עלה במעט (ב-7%) בין תשע"ו לתשע"ז, והשימוש בחומר כתוב נמצא במגמת עלייה מתמדת בין תשע"ד לתשע"ו (עלייה מצטברת של 11%).
- רוב המורים לעברית דיווחו שהם **שותפים לטיפוח עבודת צוות של מורים בבית ספרם** (89%). שיעורים אלו נותרו יציבים בין השנים תשע"ד לתשע"ו. המורים מעידים על עצמם שהם דנים על קירוב השפה העברית לעולמם של התלמידים (93%), מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (90%), מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית (88%) ומנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה (84%).
- מהתבוננות בשיעורי הדיווח בשלושת המגזרים עולה כי בכל המדדים שנבדקו שיעורי הדיווח של המורים במגזר הדרוזי גבוהים משיעורי הדיווח במגזר הערבי ובמגזר הבדואי. פערים גדולים במיוחד נרשמו בממד שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים (פער של 17%) בהשוואה למגזר הערבי ובמדד טיפוח מיומנות בשפה העברית בהשוואה לשני המגזרים, ובעיקר למגזר הבדואי (פער של 15% בין המגזר הדרוזי לבדואי ופער של 9% בהשוואה למגזר הערבי). עוד יצוין כי בין המגזר הערבי למגזר הבדואי כיוון הפערים אינו אחיד. בין תשע"ו לתשע"ז הפערים לטובת המגזר הערבי הצטמצמו במעט, בעיקר לנוכח עליות בשיעורי הדיווח במגזר הבדואי על שיח בעברית במהלך השיעורים, על שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים ועל שימוש בחומר כתוב.
- באשר לגורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר, המורים ציינו שהגורמים מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית (48%) ומחסור בשעות לימוד עברית (42%) הם הגורמים המקשים ביותר. המורים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על פגיעה בינונית או רבה של גורמים אחרים כמו מחסור בציוד (37%), מחסור בהשתלמויות (36%) או מחסור בכלים טכנולוגיים (31%). ככלל,

שיעורי הדיווח על המחסורים בשנת תשע"ז היו נמוכים בהשוואה לשנת תשע"ו ודומים לשיעורי הדיווח בשנת תשע"ה או נמוכים מהם. בשנת תשע"ז בולטת ירידה בשיעורי הדיווח על מחסור בשעות לימוד עברית (-9%) בהשוואה לשנתיים הקודמות.

לוח 24: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

כלל דוברי הערבית			
סטטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	
			סך הכול
100	500	4,481	
			לפי מגדר
101	487	2,117	בנים
97	513	2,363	בנות
			תשע"ד
			לפי רקע חברתי-כלכלי
96	480	2,794	נמוך
95	538	1,427	בינוני
78	574	240	גבוה
			סך הכול
95	505	4,331	
			לפי מגדר
95	493	2,073	בנים
94	517	2,258	בנות
			תשע"ה
			לפי רקע חברתי-כלכלי
90	481	2,526	נמוך
91	543	1,529	בינוני
82	565	262	גבוה
			סך הכול
97	512	4,427	
			לפי מגדר
98	501	2,143	בנים
95	523	2,284	בנות
			תשע"ו
			לפי רקע חברתי-כלכלי
92	490	2,719	נמוך
94	552	1,416	בינוני
78	583	278	גבוה

המשך הלוח בעמוד הבא ←

**המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן
תקן, כלל דוברי הערבית לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי**

כלל דוברי הערבית			
סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	
			סך הכול
93	514	4,493	
			לפי מגדר
94	501	2,169	בנים
90	525	2,324	בנות
			תשע"ז
			לפי רקע חברתי-כלכלי
87	497	2,708	נמוך
94	539	1,538	בינוני
89	584	237	גבוה

לוח 25: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר, לפי מגדר ולפי רקע חברתי-כלכלי

מגזר דרוזי			מגזר בדואי			מגזר ערבי			
סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	
תשע"ד									
סך הכול									
87	551	824	95	451	1,239	96	513	2,418	
לפי מגדר									
88	537	402	92	436	544	99	500	1,171	בנים
84	565	422	96	466	694	92	525	1,247	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי									
89	528	509	92	445	1,087	93	494	1,198	נמוך
68	592	305	106	506	149	94	534	973	בינוני
72	608	10	-	-	-	78	573	230	גבוה
תשע"ה									
סך הכול									
90	556	749	87	467	1,088	94	512	2,494	
לפי מגדר									
91	537	357	86	451	517	93	502	1,199	בנים
85	573	392	85	483	571	94	521	1,295	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי									
90	536	463	85	460	942	88	485	1,121	נמוך
76	594	286	81	523	145	92	539	1,098	בינוני
-	-	-	-	-	-	82	565	262	גבוה
תשע"ו									
סך הכול									
90	571	737	85	465	1,029	95	522	2,661	
לפי מגדר									
90	559	369	81	449	472	97	511	1,302	בנים
88	582	368	86	479	557	93	532	1,359	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי									
92	551	475	82	459	887	90	498	1,357	נמוך
71	609	262	91	510	139	93	550	1,015	בינוני
-	-	-	-	-	-	78	583	278	גבוה
תשע"ז									
סך הכול									
94	559	734	85	491	1,059	93	516	2,700	
לפי מגדר									
95	543	370	88	479	512	94	503	1,287	בנים
91	574	364	80	501	547	91	528	1,413	בנות
לפי רקע חברתי-כלכלי									
95	540	512	82	483	882	87	497	1,314	נמוך
77	604	222	88	529	175	94	534	1,141	בינוני
-	-	-	-	-	-	89	584	237	גבוה

לוח 26: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – מספר נבחנים, ממוצע וסטיית תקן, לפי מגזר ולפי

מחוז גיאוגרפי

מגזר דרוזי			מגזר בדואי			מגזר ערבי			
סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים	
87	541	647	83	479	549	91	527	822	צפון
72	601	177	-	-	-	101	490	655	חיפה
-	-	-	-	-	-	95	489	836	תשע"ד מרכז
-	-	-	-	-	-	76	601	105	תל אביב
-	-	-	97	444	675	-	-	-	דרום
90	550	586	94	490	410	90	519	832	צפון
76	596	163	-	-	-	98	501	697	חיפה
-	-	-	-	-	-	97	501	759	תשע"ה מרכז
-	-	-	-	-	-	73	606	180	תל אביב
-	-	-	85	462	654	-	-	-	דרום
91	565	579	87	496	369	90	531	1,009	צפון
78	601	158	-	-	-	101	498	692	חיפה
-	-	-	-	-	-	95	513	800	תשע"ו מרכז
-	-	-	-	-	-	75	622	160	תל אביב
-	-	-	83	459	637	-	-	-	דרום
94	550	560	86	500	371	90	516	1,039	צפון
76	608	174	-	-	-	97	514	715	חיפה
-	-	-	-	-	-	94	511	744	תשע"ז מרכז
-	-	-	-	-	-	72	618	185	תל אביב
-	-	-	84	489	668	-	-	-	דרום

לוח 27: פערים בהישגים במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז בחלוקה לנושאים, במונחי סטיות תקן

פער בין בנינים ובנות**	פער בין המגזר הערבי והמגזר הדרוזי*	פער בין המגזר הערבי והמגזר הבדואי*		
-0.12	0.38	-0.47	הבנת הנשמע	תשע"ד
-0.28	0.24	-0.44	הבנת הנקרא	
-0.18	0.36	-0.60	ידע לשוני	
-0.28	0.42	-0.66	הבעה בכתב	
-0.08	0.39	-0.35	הבנת הנשמע	תשע"ה
-0.23	0.40	-0.27	הבנת הנקרא	
-0.22	0.37	-0.52	ידע לשוני	
-0.29	0.40	-0.59	הבעה בכתב	
-0.04	0.45	-0.29	הבנת הנשמע	תשע"ו
-0.12	0.29	-0.44	דיוק בקריאה	
-0.20	0.38	-0.49	הבנת הנקרא	
-0.22	0.47	-0.63	ידע לשוני	
-0.30	0.53	-0.61	הבעה בכתב	
-0.10	0.42	0.07	הבנת הנשמע	תשע"ז
-0.13	0.18	-0.10	דיוק בקריאה	
-0.24	0.42	-0.23	הבנת הנקרא	
-0.22	0.39	-0.35	ידע לשוני	
-0.34	0.36	-0.44	הבעה בכתב	

* ערך חיובי מציין פער לטובת המגזר הערבי.
** ערך חיובי מציין פער לטובת הבנים.

לוח 28: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – ממוצע סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגדר,
רקע חברתי-כלכלי ומגזר

אחוזון 90	אחוזון 75	אחוזון 50	אחוזון 25	אחוזון 10	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים		
								סך הכול	
632	587	503	420	360	100	500	4,481		
								לפי מגדר	
624	573	484	403	352	101	487	2,117	בנים	
639	596	521	439	373	97	513	2,363	בנות	
								לפי רקע חברתי-כלכלי	
612	561	476	402	352	96	480	2,794	נמוך	תשע"ד
650	618	551	472	393	95	538	1,427	בינוני	
668	636	588	528	464	78	574	240	גבוה	
								לפי מגזר	
635	595	521	439	377	96	513	2,418	ערבי	
594	522	441	373	332	95	451	1,239	בדואי	
652	619	569	493	425	87	551	824	דרוזי	
								סך הכול	
636	583	501	427	382	95	505	4,331		
								לפי מגדר	
624	572	489	417	370	95	493	2,073	בנים	
647	598	518	439	392	94	517	2,258	בנות	
								לפי רקע חברתי-כלכלי	
612	550	470	409	370	90	481	2,526	נמוך	תשע"ה
660	620	550	470	413	91	543	1,529	בינוני	
665	632	580	497	449	82	565	262	גבוה	
								לפי מגזר	
640	591	510	433	388	94	512	2,494	ערבי	
595	532	457	400	360	87	467	1,088	בדואי	
665	632	567	486	423	90	556	749	דרוזי	

המשך הלוח בעמוד הבא ←

המשך הלוח: הציון הכולל במבחן בשנים תשע"ד-תשע"ז – ממוצע סטיית תקן ואחוזונים, לפי מגדר, רקע חברתי-כלכלי ומגזר

אחוזון 90	אחוזון 75	אחוזון 50	אחוזון 25	אחוזון 10	סטיית תקן	ממוצע	מספר נבחנים		
								סך הכול	
648	594	511	427	382	97	512	4,427		
								לפי מגדר	
643	582	498	414	374	98	501	2,143	בנים	
653	601	527	446	390	95	523	2,284	בנות	
								לפי רקע חברתי-כלכלי	
620	564	483	410	372	92	490	2,719	נמוך	תשע"ו
666	632	567	479	410	94	552	1,416	בינוני	
676	654	596	527	464	78	583	278	גבוה	
								לפי מגזר	
651	601	527	442	390	95	522	2,661	ערבי	
587	527	453	394	366	85	465	1,029	בדואי	
674	644	594	505	432	90	571	737	דרוזי	
								סך הכול	
645	591	503	438	394	93	514	4,493		
								לפי מגדר	
637	576	488	423	385	94	501	2,169	בנים	
649	600	519	450	410	90	525	2,324	בנות	
								לפי רקע חברתי-כלכלי	
624	564	483	426	386	87	497	2,708	נמוך	תשע"ז
663	621	539	462	412	94	539	1,538	בינוני	
685	656	602	511	450	89	584	237	גבוה	
								לפי מגזר	
648	595	507	442	397	93	516	2,700	ערבי	
618	557	475	423	386	85	491	1,059	בדואי	
677	641	568	487	414	94	559	734	דרוזי	

לוח 29: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות לפי מגדר, רקע חברתי כלכלי

ומגזר

מתחת לרמה נמוכה	רמה נמוכה	רמה בינונית	רמה בינונית+	רמה גבוהה	רמה גבוהה מאוד	שיעור רמות נמוכות	שיעור רמות גבוהות	
20%	13%	22%	22%	22%	2%	33%	24%	סך הכול
								לפי מגדר
24%	14%	21%	20%	19%	1%	38%	21%	בנים
15%	12%	22%	23%	25%	2%	27%	27%	בנות
								לפי רקע חברתי-כלכלי
24%	16%	24%	20%	16%	1%	40%	17%	נמוך
11%	9%	19%	24%	35%	3%	19%	38%	בינוני
2%	6%	15%	27%	41%	9%	8%	49%	גבוה
								לפי מגזר
15%	12%	22%	23%	25%	2%	27%	27%	ערבי
35%	18%	22%	15%	10%	1%	53%	10%	בדואי
7%	7%	19%	27%	37%	4%	14%	40%	דרוזי
								סך הכול
15%	18%	23%	21%	21%	3%	33%	23%	לפי מגדר
								בנים
19%	19%	23%	20%	17%	2%	38%	19%	בנות
11%	17%	22%	22%	24%	3%	28%	27%	לפי רקע חברתי-כלכלי
20%	22%	24%	19%	15%	1%	42%	15%	נמוך
7%	11%	20%	25%	30%	6%	19%	36%	בינוני
2%	9%	19%	26%	36%	9%	11%	45%	גבוה
								לפי מגזר
13%	17%	22%	22%	22%	3%	30%	25%	ערבי
24%	22%	24%	18%	11%	0%	47%	11%	בדואי
5%	10%	18%	24%	35%	7%	15%	43%	דרוזי

המשך הלוח בעמוד הבא ←

המשך לוח: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז לפי רמות בקיאות לפי מגדר, רקע חברתי כלכלי ומגזר

מתחת לרמה נמוכה	רמה נמוכה	רמה בינונית	רמה בינונית+	רמה גבוהה	רמה גבוהה מאוד	שיעור רמות נמוכות	שיעור רמות גבוהות	
16%	15%	22%	21%	22%	4%	31%	26%	סך הכול
19%	16%	21%	20%	20%	3%	36%	23%	לפי מגדר
13%	13%	22%	23%	24%	5%	26%	29%	בנים
								בנות
								לפי רקע חברתי-כלכלי
21%	17%	24%	21%	15%	2%	38%	17%	נמוך
8%	11%	17%	22%	34%	8%	18%	42%	בינוני
0%	7%	16%	25%	41%	11%	7%	52%	גבוה
								לפי מגזר
13%	13%	21%	23%	25%	4%	26%	29%	ערבי
27%	21%	25%	18%	8%	1%	48%	9%	בדואי
5%	8%	16%	19%	39%	13%	13%	52%	דרוזי
12%	17%	26%	20%	20%	5%	29%	25%	סך הכול
15%	19%	26%	18%	18%	4%	34%	22%	לפי מגדר
8%	15%	27%	22%	22%	6%	23%	28%	בנים
								בנות
								לפי רקע חברתי-כלכלי
14%	19%	29%	19%	16%	3%	34%	18%	נמוך
7%	13%	23%	22%	27%	8%	20%	35%	בינוני
3%	5%	19%	19%	35%	19%	8%	53%	גבוה
								לפי מגזר
11%	16%	27%	20%	21%	5%	27%	26%	ערבי
15%	21%	29%	18%	16%	1%	36%	17%	בדואי
5%	11%	18%	23%	31%	12%	17%	42%	דרוזי

לוח 30: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולמגדר

מגזר	מגדר	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה	
תשע"ד	ערבי	בנים	23%	31%	2%	22%	23%	13%	19%	
		בנות	31%	23%	2%	29%	22%	12%	11%	
	בדואי	בנים	10%	62%	1%	9%	11%	18%	21%	42%
		בנות	11%	44%	1%	11%	19%	26%	15%	28%
	דרוזי	בנים	35%	17%	1%	34%	26%	22%	9%	8%
		בנות	46%	10%	6%	40%	28%	17%	5%	5%
תשע"ה	ערבי	בנים	21%	34%	2%	19%	23%	18%	15%	
		בנות	29%	27%	4%	25%	22%	17%	10%	
	בדואי	בנים	9%	55%	0%	9%	13%	24%	23%	32%
		בנות	13%	40%	0%	13%	22%	25%	22%	18%
	דרוזי	בנים	33%	22%	4%	29%	27%	18%	14%	8%
		בנות	51%	9%	11%	41%	21%	19%	6%	3%
תשע"ו	ערבי	בנים	26%	31%	3%	23%	21%	15%	16%	
		בנות	32%	22%	6%	27%	25%	21%	12%	10%
	בדואי	בנים	6%	57%	1%	5%	16%	21%	23%	34%
		בנות	13%	41%	1%	11%	19%	28%	19%	22%
	דרוזי	בנים	47%	16%	9%	38%	20%	17%	9%	6%
		בנות	57%	10%	16%	40%	19%	14%	6%	4%
תשע"ז	ערבי	בנים	23%	33%	4%	19%	18%	18%	15%	
		בנות	29%	22%	6%	22%	22%	26%	14%	8%
	בדואי	בנים	14%	43%	1%	13%	17%	26%	22%	21%
		בנות	19%	30%	1%	18%	20%	32%	21%	9%
	דרוזי	בנים	35%	20%	9%	26%	24%	21%	13%	7%
		בנות	50%	13%	14%	35%	23%	14%	9%	4%

לוח 31: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למגזר ולרקע חברתי כלכלי

מגזר	רקע חברתי כלכלי	שיעור רמות גבוהות	שיעור רמות נמוכות	רמה גבוהה מאוד	רמה גבוהה	רמה בינונית +	רמה בינונית	רמה נמוכה	מתחת לרמה נמוכה
ערבי	גבוה	49%	8%	9%	40%	27%	15%	6%	2%
	בינוני	36%	20%	2%	34%	25%	20%	9%	11%
	נמוך	20%	33%	0%	19%	22%	25%	14%	19%
תשע"ד	בינוני	29%	30%	1%	28%	22%	19%	10%	20%
	נמוך	8%	55%	1%	8%	14%	22%	19%	37%
דרוזי	בינוני	61%	4%	8%	53%	22%	13%	3%	0%
	נמוך	29%	19%	1%	28%	29%	23%	9%	10%
ערבי	גבוה	45%	11%	9%	36%	26%	19%	9%	2%
	בינוני	34%	20%	5%	29%	26%	20%	12%	8%
	נמוך	16%	40%	0%	15%	19%	25%	23%	18%
תשע"ה	בינוני	27%	19%	1%	26%	21%	33%	12%	7%
	נמוך	9%	51%	0%	9%	17%	23%	24%	27%
דרוזי	בינוני	60%	7%	14%	47%	23%	9%	6%	1%
	נמוך	33%	19%	4%	29%	24%	23%	12%	7%
ערבי	גבוה	52%	7%	11%	41%	25%	16%	7%	0%
	בינוני	42%	19%	7%	35%	22%	18%	11%	8%
	נמוך	19%	33%	2%	17%	24%	24%	16%	18%
תשע"ו	בינוני	19%	31%	4%	16%	27%	22%	18%	13%
	נמוך	8%	51%	1%	7%	16%	25%	21%	30%
דרוזי	בינוני	68%	4%	21%	46%	20%	9%	2%	1%
	נמוך	44%	18%	8%	35%	19%	19%	11%	7%
ערבי	גבוה	53%	8%	19%	35%	19%	19%	5%	3%
	בינוני	33%	22%	7%	25%	21%	24%	14%	8%
	נמוך	18%	33%	2%	16%	19%	29%	19%	15%
תשע"ז	בינוני	31%	22%	2%	29%	22%	26%	17%	5%
	נמוך	14%	39%	1%	13%	18%	30%	22%	16%
דרוזי	בינוני	62%	5%	21%	41%	23%	10%	5%	0%
	נמוך	35%	21%	8%	26%	23%	21%	14%	7%

לוח 32: התפלגות הציון הכולל במבחן בשנת תשע"ז, לפי רמות בקיאות ובחלוקה למחוזות ולמגזר

מתחת לרמה נמוכה	רמה נמוכה	רמה בינונית	רמה בינונית +	רמה גבוהה	רמה גבוהה מאוד	שיעור רמות נמוכות	שיעור רמות גבוהות	מחוז	מגזר
11%	10%	22%	25%	30%	1%	21%	31%	צפון	ערבי
22%	14%	23%	19%	19%	1%	37%	21%	חיפה	
21%	16%	23%	22%	16%	1%	37%	18%	מרכז	
1%	6%	9%	17%	53%	14%	7%	67%	תל אביב	
19%	21%	27%	22%	11%	0%	40%	11%	צפון	בדואי
39%	17%	20%	13%	10%	1%	56%	10%	דרום	
8%	8%	21%	29%	33%	2%	15%	35%	צפון	דרוזי
1%	4%	11%	18%	54%	12%	5%	67%	חיפה	
10%	16%	25%	24%	23%	2%	26%	26%	צפון	ערבי
17%	20%	19%	20%	20%	3%	37%	24%	חיפה	
17%	18%	21%	21%	20%	3%	35%	23%	מרכז	
2%	4%	7%	18%	53%	16%	6%	69%	תל אביב	
19%	19%	27%	17%	18%	1%	37%	20%	צפון	בדואי
26%	23%	24%	18%	9%	0%	49%	9%	דרום	
6%	11%	20%	24%	33%	6%	17%	39%	צפון	דרוזי
1%	5%	10%	21%	48%	16%	6%	64%	חיפה	
9%	13%	20%	27%	25%	5%	22%	30%	צפון	ערבי
23%	13%	23%	16%	21%	3%	36%	25%	חיפה	
14%	15%	23%	21%	25%	3%	29%	28%	מרכז	
1%	3%	7%	10%	56%	23%	4%	79%	תל אביב	
15%	17%	28%	22%	15%	2%	32%	18%	צפון	בדואי
30%	22%	24%	17%	7%	1%	52%	8%	דרום	
6%	8%	17%	20%	37%	11%	14%	49%	צפון	דרוזי
1%	6%	10%	14%	47%	21%	7%	68%	חיפה	
10%	17%	28%	21%	20%	5%	26%	25%	צפון	ערבי
14%	14%	25%	19%	23%	5%	29%	27%	חיפה	
13%	17%	25%	20%	20%	5%	30%	24%	מרכז	
1%	1%	12%	15%	42%	29%	2%	72%	תל אביב	
14%	18%	29%	19%	17%	2%	32%	19%	צפון	בדואי
15%	22%	29%	18%	15%	1%	37%	16%	דרום	
6%	13%	19%	24%	29%	9%	19%	38%	צפון	דרוזי
1%	4%	12%	19%	38%	26%	5%	65%	חיפה	

לוח 33: מספר התלמידים המשיבים לשאלון העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
824	1,239	2,418	4,481	תשע"ד
749	1,088	2,494	4,331	תשע"ה
737	1,029	2,661	4,427	תשע"ו
734	1,059	2,700	4,493	תשע"ז

לוח 34: נתוני המדד המסכם דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר על פי דיווחי תלמידים, בשנים

תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר*

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
-	-	-	-	מדד מסכם: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר	
88%	70%	86%	82%	המורה מדברת אתנו בעברית	תשע"ד
95%	79%	93%	90%	המורה מעודדת אותנו לדבר עברית בשיעורים	
64%	46%	54%	53%	אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, הוראות, שיחות)	
92%	71%	89%	85%	המורה מלמדת אותנו דקדוק של השפה העברית (למשל נטיית הפועל)	
82%	69%	77%	76%	אנחנו קוראים באופן עצמאי טקסטים בעברית	
70%	56%	65%	63%	המורה נותנת לנו מטלות שבהן אנחנו כותבים קטעים קצרים בעברית	
-	-	-	-	אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים המורה שאלות בעברית	
-	-	-	-	בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים	
-	-	-	-	רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית	
-	-	-	-	מדד מסכם: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר	
84%	74%	84%	81%	המורה מדברת אתנו בעברית	תשע"ה
91%	81%	91%	89%	המורה מעודדת אותנו לדבר עברית בשיעורים	
48%	47%	49%	48%	אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, הוראות, שיחות)	
88%	72%	87%	84%	המורה מלמדת אותנו דקדוק של השפה העברית (למשל נטיית הפועל)	
75%	68%	75%	73%	אנחנו קוראים באופן עצמאי טקסטים בעברית	
58%	57%	57%	57%	המורה נותנת לנו מטלות שבהן אנחנו כותבים קטעים קצרים בעברית	
-	-	-	-	אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים המורה שאלות בעברית	
-	-	-	-	בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים	
-	-	-	-	רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית	

המשך הלוח בעמוד הבא ←

המשך הלוח: נתוני המדד המסכם דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר על פי דיווחי תלמידים, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר*

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
77%	60%	70%	68%	מדד מסכם: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר
85%	65%	78%	75%	המורה מדברת אתנו בעברית
91%	74%	87%	84%	המורה מעודדת אותנו לדבר עברית בשיעורים
58%	45%	50%	49%	אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, הוראות, שיחות)
91%	72%	87%	84%	המורה מלמדת אותנו דקדוק של השפה העברית (למשל נטיית הפועל)
78%	68%	74%	73%	אנחנו קוראים באופן עצמאי טקסטים בעברית
70%	56%	61%	61%	המורה נותנת לנו מטלות שבהן אנחנו כותבים קטעים קצרים בעברית
81%	61%	73%	71%	אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים המורה שאלות בעברית
60%	44%	52%	51%	בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים
74%	54%	70%	67%	רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית
77%	66%	73%	72%	מדד מסכם: דרכי הוראת השפה העברית בבית הספר
85%	71%	80%	79%	המורה מדברת אתנו בעברית
89%	81%	88%	86%	המורה מעודדת אותנו לדבר עברית בשיעורים
59%	47%	55%	53%	אנחנו שומעים קטעים בעברית בשיעורים (שירים, סיפורים, הוראות, שיחות)
90%	77%	89%	86%	המורה מלמדת אותנו דקדוק של השפה העברית (למשל נטיית הפועל)
77%	69%	77%	75%	אנחנו קוראים באופן עצמאי טקסטים בעברית
70%	61%	61%	62%	המורה נותנת לנו מטלות שבהן אנחנו כותבים קטעים קצרים בעברית
79%	66%	74%	72%	אנחנו עונים בעברית על שאלות המורה וגם שואלים המורה שאלות בעברית
63%	59%	63%	62%	בשיעורי העברית, אנחנו מקיימים בכיתה דיונים בעברית בנושאים שונים
77%	63%	71%	70%	רוב שיעורי העברית מתנהלים בעברית ולא בערבית

* הרכב ההיגדים של מדד זה שונה בתשע"ז וחושב מחדש עבור תשע"ו, לכן לא ניתן להשוות את נתוני המדד בתשע"ו לנתונים שפורסמו בדוח הקודם.

לוח 35: נתוני המדד המסכם שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר על פי דיווחי תלמידים

בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
54%	43%	48%	47%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
36%	41%	39%	39%	קורא סיפורים בעברית
62%	42%	45%	46%	קורא וכותב בעברית באינטרנט
68%	54%	63%	61%	מאזין לשירים בעברית
49%	39%	44%	43%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
53%	39%	50%	48%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
50%	42%	44%	44%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
32%	40%	33%	35%	קורא סיפורים בעברית
54%	42%	40%	41%	קורא וכותב בעברית באינטרנט
74%	51%	63%	61%	מאזין לשירים בעברית
42%	37%	39%	39%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
49%	39%	45%	44%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
53%	43%	46%	46%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
38%	41%	34%	36%	קורא סיפורים בעברית
47%	38%	38%	39%	קורא וכותב בעברית באינטרנט
80%	53%	69%	66%	מאזין לשירים בעברית
48%	42%	40%	41%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
54%	40%	47%	46%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)
50%	43%	45%	45%	מדד מסכם: שימוש בשפה העברית מחוץ לבית הספר
32%	36%	33%	34%	קורא סיפורים בעברית
43%	38%	39%	39%	קורא וכותב בעברית באינטרנט
79%	57%	65%	65%	מאזין לשירים בעברית
43%	39%	40%	40%	צופה בתוכניות טלוויזיה או בסרטים בעברית
53%	43%	47%	47%	מדבר בעברית עם אנשים מחוץ לבית (בקניונים, בפארקים ועוד)

תשע"ד

תשע"ה

תשע"ו

תשע"ז

לוח 36: חשיפה לעברית בסביבה הקרובה על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל

דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
52%	49%	41%	44%	באיזו מידה אתה שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלך/באזור שבו אתה גר?
77%	60%	70%	68%	באיזו מידה אתה מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)?
87%	67%	79%	77%	האם יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אתה גר?
91%	82%	86%	86%	האם יש בבית שלך ספרים או עיתונים בעברית?
47%	43%	44%	44%	באיזו מידה אתה שומע אנשים מדברים בעברית בשכונה שלך/באזור שבו אתה גר?
76%	65%	71%	70%	באיזו מידה אתה מבקר באזורים שמדברים בהם עברית (קניונים, חנויות או כל מקום אחר)?
87%	68%	84%	80%	האם יש שלטים ופרסומות בעברית בסביבה שבה אתה גר?
89%	84%	87%	87%	האם יש בבית שלך ספרים או עיתונים בעברית?

תשע"ו

תשע"ז

לוח 37: נתוני המדד המסכם מסוגלות עצמית בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים

תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
82%	68%	78%	76%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
86%	74%	83%	81%	אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)
79%	67%	75%	74%	אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)
80%	64%	75%	72%	אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית
79%	66%	72%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית
81%	74%	77%	77%	אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)
77%	62%	70%	68%	אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)
79%	62%	70%	69%	אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית

תשע"ד

תשע"ה

המשך הלוח בעמוד הבא ←

המשך הלוח: נתוני המדד המסכם מסוגלות עצמית בשפה העברית על פי דיווחי תלמידים, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
81%	64%	73%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית	תשע"ו
84%	70%	79%	77%	אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)	
79%	64%	72%	71%	אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)	
79%	58%	68%	67%	אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית	
78%	69%	71%	71%	מדד מסכם: מסוגלות עצמית בשפה העברית	תשע"ז
81%	73%	77%	76%	אני יכול להבין דברים שאני קורא בעברית (שלטים, פרסומות, סיפורים ועוד)	
76%	67%	70%	70%	אני יכול להבין דברים שאני שומע בעברית (שיחות בין אנשים, סרטים, תכניות טלוויזיה ועוד)	
76%	66%	68%	68%	אני יכול לשוחח עם אנשים בעברית	

לוח 38: קושי במקצועות העברית יותר מבמקצועות אחרים - על פי דיווחי תלמידים בשנת תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
62%	51%	57%	56%	"קשה לי במקצועות העברית יותר מבמקצועות אחרים".	תשע"ז

לוח 39: נתוני המדד המסכם תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
93%	82%	87%	87%	מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית	תשע"ו
91%	81%	86%	85%	חשוב לי ללמוד עברית	
94%	85%	90%	89%	ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד	
90%	78%	82%	82%	ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום	
95%	84%	91%	90%	להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית	תשע"ז
92%	82%	89%	88%	מדד מסכם: תפיסת החשיבות של לימוד השפה העברית	
91%	81%	88%	87%	חשוב לי ללמוד עברית	
94%	82%	92%	90%	ידיעת עברית תסייע לי להצליח בעתיד	
87%	80%	84%	84%	ידיעת עברית מסייעת לי בחיי היומיום	
94%	83%	93%	91%	להורים שלי חשוב שאדע טוב עברית	

לוח 40: נתוני המדד המסכם הנאה ועניין בלימוד השפה העברית על פי דיווחי תלמידים בשנים תשע"ו-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
77%	70%	71%	71%	מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
80%	71%	75%	75%	אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר
80%	71%	74%	74%	עברית אינה מקצוע משעמם*
70%	68%	64%	66%	עברית היא אחד המקצועות האהובים עליי בבית הספר
75%	71%	70%	71%	מדד מסכם: הנאה ועניין בלימוד השפה העברית
79%	74%	74%	75%	אני נהנה ללמוד עברית בבית הספר
77%	71%	72%	73%	עברית אינה מקצוע משעמם*
69%	69%	63%	65%	עברית היא אחד המקצועות האהובים עליי בבית הספר

* נוסח היגד בשאלון היה "עברית היא מקצוע משעמם". לצורך הדיווח בדוח נוסח ההיגד מחדש, כך שערך גבוה יותר בהיגד ישקף מצב רצוי יותר, בדומה לשאר ההיגדים במדד המסכם.

לוח 41: מספר המורים המשיבים לשאלות העמדות בשנים תשע"ד-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
63	86	162	311	תשע"ד
57	83	179	319	תשע"ה
55	90	182	327	תשע"ו
63	98	194	355	תשע"ז

לוח 42: נתוני המדד המסכם טיפוח מיומנות בשפה העברית על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז,

כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
86%	77%	76%	78%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
97%	89%	91%	92%	הבנת הנקרא
61%	59%	48%	53%	הבנת הנשמע והאזנה
87%	68%	69%	71%	הבעה בכתב
92%	84%	88%	88%	ידע לשוני (דקדוק)
92%	83%	85%	85%	השפה הדבורה
87%	79%	76%	78%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
98%	92%	96%	95%	הבנת הנקרא
67%	61%	51%	55%	הבנת הנשמע והאזנה
87%	73%	69%	72%	הבעה בכתב
91%	88%	86%	87%	ידע לשוני (דקדוק)
90%	81%	80%	81%	השפה הדבורה
90%	75%	78%	79%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
100%	95%	94%	95%	הבנת הנקרא
81%	57%	48%	55%	הבנת הנשמע והאזנה
89%	60%	75%	72%	הבעה בכתב
92%	85%	86%	87%	ידע לשוני (דקדוק)
90%	81%	86%	85%	השפה הדבורה
88%	73%	79%	79%	מדד מסכם: טיפוח מיומנות בשפה העברית
97%	96%	95%	95%	הבנת הנקרא
72%	54%	58%	59%	הבנת הנשמע והאזנה
90%	66%	69%	71%	הבעה בכתב
90%	76%	86%	84%	ידע לשוני (דקדוק)
93%	74%	86%	84%	השפה הדבורה

לוח 43: נתוני המדד המסכם שיח בעברית במהלך השיעורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ו-תשע"ז,
 כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
94%	77%	86%	84%	מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים
99%	90%	96%	95%	תשע"ו את רוב השיעור אני מנהל/ת רק בשפה העברית התלמידים עונים בעברית לשאלות שאני שואל/ת בכיתה
90%	66%	80%	77%	
92%	75%	82%	81%	
89%	81%	82%	82%	מדד מסכם: שיח בעברית במהלך השיעורים
97%	93%	91%	92%	תשע"ז את רוב השיעור אני מנהל/ת רק בשפה העברית התלמידים עונים בעברית לשאלות שאני שואל/ת בכיתה
78%	73%	72%	73%	
90%	77%	83%	82%	

לוח 44: נתוני המדד המסכם שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-

תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
-	-	-	-	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
24%	19%	13%	16%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
78%	60%	59%	62%	אתרי אינטרנט בעברית
87%	78%	63%	70%	מצגות מחשב בעברית
51%	37%	37%	39%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
-	-	-	-	ספרים דיגיטליים בעברית
-	-	-	-	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
18%	21%	18%	19%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
77%	76%	62%	67%	אתרי אינטרנט בעברית
88%	87%	68%	75%	מצגות מחשב בעברית
47%	44%	38%	41%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
-	-	-	-	ספרים דיגיטליים בעברית
58%	43%	47%	47%	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
19%	12%	22%	19%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
82%	67%	62%	66%	אתרי אינטרנט בעברית
80%	73%	69%	71%	מצגות מחשב בעברית
46%	35%	39%	39%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
-	-	-	-	ספרים דיגיטליים בעברית
66%	58%	49%	54%	מדד מסכם: שימוש באמצעי הוראה טכנולוגיים
27%	30%	26%	27%	תכניות טלוויזיה בעברית (למשל: מה הסיפור, גאון של אבא, בסוד העניינים, תכניות של הטלוויזיה החינוכית)
77%	73%	69%	71%	אתרי אינטרנט בעברית
88%	87%	73%	79%	מצגות מחשב בעברית
72%	48%	37%	45%	תקליטורים בעברית (למשל להשמעת שירים וסיפורים)
68%	52%	40%	47%	ספרים דיגיטליים בעברית

הערה: הרכב המדד השתנה בתשע"ו ולכן לא מוצגים נתוני בשנים הקודמות.

לוח 45: נתוני המדד המסכם שימוש בחומר כתוב על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ו, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית		
29%	22%	29%	27%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
22%	15%	32%	26%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"	תשע"ד
25%	21%	20%	21%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
39%	31%	36%	35%	ספרי קריאה שאינם ספרי לימוד	
35%	24%	31%	30%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
32%	19%	34%	30%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"	תשע"ה
31%	18%	24%	23%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
41%	34%	35%	36%	ספרי קריאה שאינם ספרי לימוד	
35%	26%	34%	32%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
40%	14%	33%	29%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"	תשע"ו
32%	32%	31%	32%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
34%	33%	38%	36%	ספרי קריאה שאינם ספרי לימוד	
40%	35%	39%	38%	מדד מסכם: שימוש בחומר כתוב	
40%	28%	39%	36%	עיתונים בעברית (למשל: ינשוף, מעריב לנוער, עיתון יומי)"	תשע"ז
32%	41%	42%	41%	ספרי לימוד בעברית לילדים דוברי עברית שפת-אם	
47%	34%	36%	37%	ספרי קריאה שאינם ספרי לימוד	

לוח 46: נתוני הממד המסכם טיפוח עבודת צוות של מורים על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ד-תשע"ז,

כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

מגזר דרוזי	מגזר בדואי	מגזר ערבי	כלל דוברי הערבית	
90%	85%	85%	86%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
92%	90%	88%	89%	המורים דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר
92%	87%	88%	88%	המורים מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (כגון: באילו כלי הערכה להשתמש, באילו דרכים לתת ציונים ומשוב לתלמידים)
89%	83%	80%	82%	המורים מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית
86%	79%	85%	84%	המורים מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה
92%	83%	87%	87%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
96%	92%	87%	89%	המורים דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר
97%	91%	92%	92%	המורים מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (כגון: באילו כלי הערכה להשתמש, באילו דרכים לתת ציונים ומשוב לתלמידים)
87%	80%	83%	83%	המורים מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית
86%	71%	87%	83%	המורים מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה
96%	82%	90%	88%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
100%	88%	92%	92%	המורים דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר
100%	82%	93%	91%	המורים מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (כגון: באילו כלי הערכה להשתמש, באילו דרכים לתת ציונים ומשוב לתלמידים)
95%	79%	86%	85%	המורים מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית
90%	79%	87%	85%	המורים מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה
95%	90%	87%	89%	מדד מסכם: טיפוח עבודת צוות של מורים
97%	96%	90%	93%	המורים דנים כיצד לקרב את השפה העברית לעולמם של התלמידים בבית הספר
98%	91%	88%	90%	המורים מגבשים יחד דרכים להערכת תלמידים בעברית (כגון: באילו כלי הערכה להשתמש, באילו דרכים לתת ציונים ומשוב לתלמידים)
93%	87%	87%	88%	המורים מפתחים יחד חומרי הוראה-למידה בעברית
91%	84%	83%	84%	המורים מנתחים יחד את ההתנסויות שלהם בהוראת העברית וחושבים על יישום התובנות בכיתה

לוח 47: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה-תשע"ז, כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
הבעיה לא קיימת בביה"ס	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	מגזר	גורם
49%	14%	24%	13%	כלל דוברי הערבית	מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')
50%	12%	22%	16%	ערבי	מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')
45%	21%	26%	7%	בדואי	
50%	11%	26%	14%	דרוזי	
61%	10%	17%	12%	כלל דוברי הערבית	
62%	11%	18%	9%	ערבי	מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית
65%	6%	13%	17%	בדואי	
53%	8%	23%	16%	דרוזי	
28%	21%	19%	32%	כלל דוברי הערבית	
21%	22%	21%	35%	ערבי	מחסור בשעות לימוד עברית
48%	18%	11%	23%	בדואי	
26%	15%	26%	33%	דרוזי	
40%	9%	26%	25%	כלל דוברי הערבית	
33%	9%	29%	29%	ערבי	מחסור בהשתלמויות בתחום העברית
57%	12%	18%	13%	בדואי	
40%	7%	25%	29%	דרוזי	
48%	12%	21%	19%	כלל דוברי הערבית	
46%	14%	21%	19%	ערבי	
51%	7%	19%	23%	בדואי	
54%	9%	28%	9%	דרוזי	

תשע"ה

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.

המשך הלוח בעמוד הבא ←

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה - תשע"ז כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
הבעיה לא קיימת בביה"ס	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	מגזר	גורם
47%	11%	26%	16%	כלל דוברי הערבית	מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')
52%	11%	21%	16%	ערבי	מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')
39%	12%	34%	15%	בדואי	
38%	11%	32%	19%	דרוזי	
56%	8%	21%	15%	כלל דוברי הערבית	
59%	8%	22%	10%	ערבי	מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית
51%	8%	15%	26%	בדואי	
49%	9%	30%	13%	דרוזי	
31%	17%	27%	25%	כלל דוברי הערבית	
27%	20%	26%	27%	ערבי	מחסור בשעות לימוד עברית
43%	11%	26%	20%	בדואי	
24%	17%	29%	30%	דרוזי	
40%	9%	27%	24%	כלל דוברי הערבית	
32%	10%	32%	27%	ערבי	מחסור בהשתלמויות בתחום העברית
56%	7%	19%	18%	בדואי	
41%	13%	20%	26%	דרוזי	
50%	13%	22%	15%	כלל דוברי הערבית	
47%	14%	22%	17%	ערבי	
56%	10%	22%	11%	בדואי	
50%	12%	26%	11%	דרוזי	

תשע"ו

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.

המשך הלוח בעמוד הבא ⇐

המשך הלוח: גורמים המקשים על הוראת העברית בבית הספר על פי דיווחי מורים בשנים תשע"ה - תשע"ז כלל דוברי הערבית ולפי מגזר

באיזו מידה הגורם פוגע באיכות הוראת העברית בבית ספרך?					
הבעיה לא קיימת בביה"ס	במידה מועטה	במידה בינונית	במידה רבה	מגזר	גורם
46%	18%	22%	15%	כלל דוברי הערבית	מחסור בציוד להוראת עברית (למשל ספרים, מילונים, עיתונים וכד')
48%	15%	25%	13%	ערבי	מחסור בכלים טכנולוגיים (כמו מחשבים עם אינטרנט, טלוויזיות וכד')
46%	23%	14%	18%	בדואי	
36%	22%	21%	22%	דרוזי	
57%	11%	20%	11%	כלל דוברי הערבית	
61%	9%	22%	8%	ערבי	מחסור בשעות הדרכה של מדריכים לעברית
49%	17%	16%	17%	בדואי	
59%	8%	18%	15%	דרוזי	
36%	16%	19%	29%	כלל דוברי הערבית	
32%	15%	20%	33%	ערבי	מחסור בשעות לימוד עברית
43%	20%	13%	24%	בדואי	
42%	11%	26%	21%	דרוזי	
49%	8%	14%	28%	כלל דוברי הערבית	
44%	10%	17%	29%	ערבי	מחסור בהשתלמויות בתחום העברית
64%	6%	6%	23%	בדואי	
41%	7%	19%	33%	דרוזי	
52%	13%	18%	18%	כלל דוברי הערבית	
47%	16%	15%	22%	ערבי	
59%	8%	17%	16%	בדואי	
57%	8%	32%	4%	דרוזי	

תשע"ז

הערה: נושא זה לא דווח בשנת תשע"ד ועל כן לא מוצגים נתונים המתייחסים לשנה זו.